

DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZEREK ÖSSZEHASONLÍTÁSA EURÓPÁBAN

Continuing EHEA reforms in Hungary,
559232-EPP-1-2014-1-HU-EPPKA3-BOLOGNA számú projekt

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Szerzők: HERA Oktatás-és Neveléskutatók Egyesülete
Felsőoktatási Szakosztályának kutatói: Széll Krisztián,
Szemerszki Marianna, Veroszta Zsuzsanna, Fehérvári
Anikó

Olvasószerkesztő: Borsosné Polónyi Orsolya

Kiadja a Tempus Közalapítvány, 2016

A tanulmány az Európai Bizottság Erasmus+ programjának támogatásával, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Tempus Közalapítvány együttműködésében megvalósuló Continuing EHEA reforms in Hungary című, 559232-EPP-1-2014-1-HU-EPPKA3-BOLOGNA számú projekt keretében valósult meg.

Ez a kiadvány (közlemény) a szerzők nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásért.

**„DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉSI
RENDSZEREK ÖSSZEHASONLÍTÁSA
EURÓPÁBAN”**

***(“COMPARISON OF GRADUATE CAREER
TRACKING SYSTEMS IN EUROPE”)***

TARTALOM

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	8
EXECUTIVE SUMMARY	14
EURÓPAI ORSZÁGOK PÁLYAKÖVETÉSI GYAKORLATA	20
I. Bevezetés	21
II. Nemzetközi együttműködésekben megvalósuló kutatások	23
III. Európai országok pályakövetési gyakorlata	25
3.1. Nyugat- és Dél-Európa.....	26
3.1.1. Egyesült Királyság.....	26
3.1.1.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	27
3.1.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	28
3.1.1.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	29
3.1.2. Franciaország.....	30
3.1.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	31
3.1.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	31
3.1.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	32
3.1.3. Hollandia	33
3.1.3.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	34
3.1.3.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	35
3.1.3.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	35
3.1.4. Írország.....	36
3.1.4.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	36
3.1.4.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	36
3.1.4.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	37
3.1.5. Németország.....	37
3.1.5.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	37
3.1.5.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	43
3.1.5.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	44
3.1.6. Olaszország	45
3.1.6.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	45
3.1.6.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	47
3.1.6.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	48
3.1.7. Spanyolország	49
3.1.7.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	49
3.1.7.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	50
3.1.7.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	50

3.2. Észak-Európa.....	51
3.2.1. Finnország	51
3.2.1.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	52
3.2.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	54
3.2.1.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	55
3.2.2. Norvégia	57
3.2.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	58
3.2.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	59
3.2.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	61
3.2.3. Svédország.....	62
3.2.3.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	62
3.2.3.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	64
3.2.3.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	64
3.3. Újonnan csatlakozott EU országok	65
3.3.1. Észtország.....	65
3.3.1.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	65
3.3.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	66
3.3.1.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	67
3.3.2. Románia.....	67
3.3.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	68
3.3.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei.....	69
3.3.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	70
PÁLYAKÖVETÉSI VIZSGÁLATOK A TENGERENTÚLRÓL.....	71
I. Bevezetés.....	72
II. Kanada	72
2.1. A felsőoktatási rendszer leírása.....	72
2.2. Pályakövetési kutatások.....	73
2.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	73
2.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei	73
2.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	75
III. Dél-Afrika.....	76
3.1. A felsőoktatási rendszer leírása.....	76
3.2. Pályakövetési kutatások.....	77
3.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	77
3.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei	78
3.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	79
IV. Ázsia	79

4.1. A felsőoktatási rendszer leírása.....	80
4.2. Pályakövetési kutatások.....	80
4.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése.....	80
4.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei	81
4.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei.....	82
A DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉS HAZAI RENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA ÉS	
ÉRTÉKELÉSE	84
I. A rendszer bemutatása	85
1.1. Előzmények, a rendszer kiépülése.....	85
1.2. A rendszer szervezeti háttere.....	88
1.3. A rendszer szerkezete	89
1.3.1. Az intézményi modul sajátosságai	90
1.3.2. Az adatintegrációs modul sajátosságai.....	92
1.4. Vizsgált témák.....	93
1.4.1. Az intézményi modul témái és célcsoportjai.....	93
1.4.2. Az adatintegrációs modul témái és célcsoportjai	94
1.4.3. Egyéb pályakövetési kutatások.....	95
1.5. Módszertanok	96
1.5.1. Az intézményi modul módszertana	96
1.5.2. Az adatintegrációs modul módszertana.....	98
1.6. Eredmények.....	99
1.6.1. Eredmények az intézményi modulban.....	99
1.6.2. Eredmények az adatintegrációs modulban	99
1.7. Disszemináció	100
1.7.1. Célcsoportok és hasznosulás	100
1.7.2. A DPR disszeminációs kimenetei	102
II. Rendszerfejlesztési lehetőségek – a rendszer értékelése	104
2.1. A hazai rendszer elhelyezése nemzetközi dimenzióban.....	104
2.2. A duális rendszer fejlesztési lehetőségei	106
2.2.1. Erősségek.....	106
2.2.2. Gyengeségek	107
2.3. Az intézményi modul fejlesztési lehetőségei.....	108
2.3.1. Erősségek.....	108
2.3.2. Gyengeségek	109
2.4. Az adatintegrációs modul fejlesztési lehetőségei	110
2.4.1. Erősségek.....	111
2.4.2. Gyengeségek	111

LINKGYŰJTEMÉNY	113
I. Nemzetközi vizsgálatok	114
II. Európai országok.....	114
2.1. Minisztériumok honlapjai.....	114
2.2. Felmérések.....	114
III. Tengerentúli országok	116
4.1. Kiadványok	117
4.2. Szakmai háttéranyagok.....	117
4.3. Online kérdőívek és módszertan	118
4.4. Rendezvények, prezentációk	118
4.5. Disszeminációs anyagok	119
4.6. Felsőoktatási Műhely publikációk.....	119
HIVATKOZÁSJEGYZÉK.....	121

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A diplomásokra vonatkozó pályakövetési kutatások nemzetközi gyakorlatának feltárása során 33 országgal kapcsolatban gyűjtöttünk információkat, s olyan országokat igyekeztünk kiválasztani a részletesebb bemutatáshoz, amelyek országos rendszerrel vagy rendszerekkel rendelkeznek. Így részleteiben is megvizsgáltuk **12 európai ország** (Egyesült Királyság, Franciaország, Hollandia, Írország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Finnország, Norvégia, Svédország, Észtország, Románia) **pályakövetési rendszerét**, összegeztük azokat az eredményeket, amelyek a nemzetközi együttműködésekben megvalósuló kutatások alapján születtek, kitértünk továbbá néhány Európán kívüli ország gyakorlatára is.

Az **egyes országok pályakövetési gyakorlata igen eltérő**, nem csupán a módszertant, hanem a főbb fókuszokat, a célcsoportot és a kutatási kérdéseket illetően is. Ezek a különbségek sokszor regionális, földrajzi eltérésekben is megmutatkoznak, melynek elsősorban történelmi és társadalmi okai vannak. Ilyen jól körvonalazódó eltérést jelent az észak- és a nyugat-európai országok gyakorlata, amelyek pályakövetése jellegzetesen hosszabb múltra tekint vissza, s mely országokban a felsőoktatásban végzetek követő vizsgálata mellett igen gyakran a szakképzésben végzetek pályakövetése is megjelenik, vagyis az oktatás különböző szintjei kapcsán egyidejűleg gyűjtenek összehasonlítható információkat.

A **kutatások fókuszára vonatkozóan** az európai gyakorlat szintén **nem egységes**. Vannak országok, ahol a kutatások fókuszában az átmenet időszaka áll, azaz az egyetem és a munka világa között eltelt időszakot, a munkába állás nehézségeit helyezik a középpontba (pl. Hollandia, Norvégia, Észtország). Ez szükségszerűen eredményezi azt, hogy a végzést követően rövid időn belül megkeresik a diplomásokat. Egy másik megközelítést jelent, amikor a munkába állással kapcsolatos első tapasztalataikra, az egyetemen megszerzett tudás hasznosíthatóságára fókuszálnak (pl. Finnország). Ugyancsak fontos típusát adják a kutatásoknak azok, amelyek elsősorban a fiatal diplomások pályára állását, karrierútját – gyakran szociológiai nézőpontból, de az oktatás megtérülését is figyelembe véve – vizsgálják (az általunk vizsgált országok túlnyomó többségében van erre fókuszáló kutatás). Egyes országokban pedig – ahol többféle vizsgálat egymás mellett létezik – a kutatások fókuszát tekintve is vegyes a kép (pl. Egyesült Királyság, Franciaország, Németország).

A **módszereket illetően is igen változatos** a vizsgált országok gyakorlata: a survey jellegű, esetenként panel-adatfelvételeken alapuló kutatások (pl. Franciaország, Németország) éppúgy helyt kapnak, mint az adminisztratív adatbázisokon, statisztikai adatfelvételeken alapuló (pl. Norvégia, Svédország). Míg az előbbieket előnye, hogy általában sokkal szélesebb témakörben kérdezik meg a végzetteket, addig az utóbbi jellemzően kisebb adatkörrel dolgozik, viszont az adatok a végzettek jóval nagyobb hányadánál rendelkezésre állnak. Természetesen vannak olyan országok – elsősorban a nagyobbak között –, ahol többféle rendszer is működik egyszerre, összességében azonban a kérdőíves adatfelvételen alapuló adatgyűjtés az elterjedtebb a vizsgált európai országokban.

A nemzetközi együttműködésben megvalósult követéses vizsgálatok (CHEERS és REFLEX) jó lehetőséget adnak az Európán belüli összevetésre, hiszen **egységes európai pályakövetés jelenleg nem létezik**. Ezek a kutatások a munkaerő-piaci sikeresség többdimenziós jellegét vették alapul, de hangsúlyos elemük volt a szaktudáson kívüli

képzettségek, kompetenciák feltárása is, amelyeket kvalitatív vizsgálati eszközökkel is próbáltak vizsgálni. 2013-ban előkészületek kezdődtek egy európai szintű pályakövetési rendszer létrehozására, amelynek célja, hogy információkkal szolgáljon az európai uniós szintű szakpolitika és az egyes országok számára egyaránt. A projekt jelenleg előkészítési fázisban van, eddig elsősorban elemzések és szakértői interjúk készültek, a részletek kimunkálása még folyamatban van.

Az Európán kívüli országok gyakorlatából három példát elemeztünk a kutatás során: Kanada, Dél-Afrika és Délkelet-Ázsia országainak, intézményeinek gyakorlatát. Míg Kanadában országos, tartományi és intézményi szintű gyakorlata is van a pályakövetési vizsgálatoknak, addig a másik két vizsgált régióban inkább csak intézményi példákat találhattunk. Ugyanakkor e feltörekvő gazdaságok is adhatnak mintákat számunkra, így Dél-Afrikában vagy Indonéziában például nem intézmények, hanem intézmények konzorciumai végeznek pályakövetési vizsgálatokat, melyek egy-egy régióra vonatkozóan adnak képet a fiatalok elhelyezkedésének jellemzőiről. A végzetek vizsgálatával párhuzamosan munkáltatói mérések is zajlanak, amelyek a pályakezdőket leginkább foglalkoztató cégekre irányulnak. Emellett arra is akad példa, hogy képzési területek szerint folynak kutatások, Malajziában például a műszaki területre vonatkozóan végeznek rendszeres vizsgálatokat.

A kanadai rendszer tekint vissza a legnagyobb múltra és a legkifinomultabb módszertanra. A több évtizedre visszanyúló országos vizsgálatok erőteljes módszertani megalapozottsága mellett fontos kiemelni még az egyes alrendszerek/ágazatok egymásra épülését, vagyis nem csupán a felsőoktatásból kilépők további útját vizsgálják, hanem minden más képzésből is, tehát az általános képzésben és a szakképzésben végzetek is célcsoportok. Ez egyben azt is jelenti, hogy a pályakövetés, az átmenetek (képzésből másik képzésre vagy képzésből munkapiacra) vizsgálata a 15–29 éves korosztályra vonatkozik. További két lényegi elem a kanadai rendszerben, hogy egyrészt a folyamatok vizsgálatára törekszenek, tehát nem egy adott pillanatot kívánják rögzíteni, hanem longitudinális vizsgálatok révén egy-egy célcsoport jellemzőinek időbeni változását nézik, másrészt az eredményesség és a pályaut összekötésére is kísérletet tesznek, így az első, 2000. évi PISA-vizsgálat mintája átfed a pályakövetési vizsgálatok mintájával. Vagyis összefüggéseket vizsgálnak a három kompetenciaterületen mutatott eredmények és a munkaerő-piaci sikeresség között.

A magyarországi pályakövetési rendszer elemzése során a rendszer kiépítését, szerkezetét, működését és eredményeit egyaránt a nemzetközi feltárás tapasztalataira és kategorizációjára építve mutattuk be. Nemcsak a nemzetközi összevethetőség indokolta ezt a nézőpontot, hanem az a tény is, hogy a magyar pályakövetési rendszer kialakításától kezdve a nemzetközi trendekbe illeszkedik. Magyarországon rendszeres felsőoktatási pályakövetés 2007 óta a Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) keretein belül zajlik, jóllehet pályakövetési vizsgálatokat már korábban is nagy számban végeztek. A hazai program legfontosabb szerkezeti jellegzetessége a duális felépítés, mely egyrészt jelenti a kétféle adattartalom (survey és adminisztratív adatforrások) bevonását, másfelől az intézményi pályakövetési modulon belüli kettősségként az országos és intézményi szintek összefonódását. A központi pályakövetési program egy országos, centralizált pályakövetési adatgyűjtés helyett a kezdetektől hangsúlyosan az intézményi pályakövetésekre alapozó, azok hosszú távú működését támogató szakmai fejlesztésként fogalmazódott meg. A központi rendszer célja

tehát egyfelől az intézményi pályakövetési programok támogatása, másfelől a szakpolitika, a közvélemény, az érintett csoportok informálása a felsőoktatási kibocsátásról. A DPR duális jellegének megfelelően az intézményi pályakövetési modul mellett a rendszer – a pályakövetés nemzetközi trendjeinek megfelelően – az adminisztratív adatbázisok pályakövetési célú integrációját is magába foglalta.

A DPR intézményi moduljának sajátosságaként több elemet emeltünk ki:

- Az uniós fejlesztési program révén biztosított finanszírozási háttér, amely a fenntartási kötelezettség után problémássá teheti a programok intézményi szintű működését.
- A jelentős (90 százalék körüli) célcsoport lefedettség, amely azonban relatíve alacsony (15-20 százalék körüli) átlagos válaszadási rátával párosul.
- A centralizált, ám az intézményi igényekhez adaptálható módszertan, az adatgyűjtés ciklikussága, az alkalmazott online eszközök és az ehhez központilag biztosított informatikai háttérszolgáltatások.
- A program elkötelezettsége a visszacsatolás, fejlesztés, hozzáférés és nyilvánosság irányában.
- Az intézményi DPR modul által lefedett főbb témák a képzési sajátosságok, képzési átmenet, a nemzetközi mobilitás, valamint a frissdiplomás foglalkoztathatóság objektív és szubjektív komponensei.
- Az intézményi modulban 2011 és 2015 között megvalósult 5 adatfelvételi fázisban az adott évben egy- három- és öt éve végzettek megkeresése zajlott, ami éves szinten 20 ezer fős országos adatbázist eredményezett.

A DPR adatintegrációs moduljának sajátosságaként szintén több tényezőt érdemes hangsúlyoznunk:

- A finanszírozási itt is uniós pályázatból indul ki, ám a későbbi szakaszokban előre nem biztosított, ezáltal a program ciklikussága is esetleges.
- Az adatgyűjtési szisztéma a célcsoport teljes lefedettségét tudja biztosítani, primer adatfelvétel nélkül, a már meglévő állami adatvagyron bevonásával.
- A vizsgálati szakaszok kb. 1–2 évenként követték egymást, az adatkapcsolás és feldolgozás módszertanát e szakaszokban folyamatosan fejlesztették.
- Az adatintegrációs modul által lefedett tartalmakat elsősorban a rendelkezésre álló adatbázisok sajátosságai dominálják, melynek megfelelően a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) révén gazdag adatok állnak rendelkezésre a végzettek felsőoktatási életútjáról, amelyhez kapcsolódnak a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) munkanélküliségi adatai, a Magyar Államkincstár (MÁK) családi helyzetre vonatkozó adatai, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) biztosítási, alkalmazási adatai, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) munkáltatóra és jövedelemre vonatkozó információi. A 2011-ben indult első adat-összekapcsoláshoz képest a 2014-ben lezajlott harmadik fázis már lényegesen nagyobb alapsokaságot vizsgált, több intézmény bevonásával, jelentősen javuló (95%-os) tényleges lefedettséggel.

A program értékelése során elsőként a szerkezeti felépítésének előnyeit és hátrányait elemeztük, majd a két módszertani modul értékelésére került sor. A **duális szisztéma fő erőssége**, hogy – megfelelő adatgyűjtési stratégia mellett – egyesíti a survey jellegű és adminisztratív alapú adatgyűjtés előnyeit és kompenzálja ezek gyengeségeit. Mindemellett a hazai DPR előnye volt a kiinduláskor rendelkezésre álló stabil finanszírozási bázis, amely lehetővé tette a széles körű megalapozást és biztosította a működést a program induló szakaszában. A rendszer másik erőssége a rendszeresség, a ciklikusság és az eredmények ennek révén megvalósuló összevethetősége, amely a duális szisztémában több szinten is – az adatgyűjtéseken belül és azok között is – megvalósul. A nagyságrend szintén az erősségek közé sorolható, hiszen ilyen volumenű és gyakoriságú rendszeres adatgyűjtés nemzetközi viszonylatban is ritkának mondható. A rendszer erősségének tekinthetjük a kimenetek sokféleségét is. A disszeminációs, kommunikációs funkciók mellett a DPR az intézményfejlesztésben és a szakpolitikai döntéshozásban egyaránt hasznosul, emellett pedig jelentős kutatási kimenettel is bír.

A jelenleg működő duális pályakövetési rendszer egyik **gyengesége** a finanszírozás jelenlegi kiszámíthatatlanságából származik. Az adatintegráció kapcsán pedig a stabil szakmai háttér ellenére nem épült ki az adatgyűjtés rendszerességét biztosító finanszírozási és szervezeti keretrendszer. Ez a gyengeség maga is visszavezethető a stratégia hiányára, vagyis arra, hogy jelenleg nincs átfogó koncepció a pályakövetési rendszer további céljára, funkciójára és szervezeti kereteire vonatkozóan.

A vizsgálódás alapján az alábbi fejlesztési irányok mérlegelését javasoljuk:

- A pályakövetési rendszer **szabályozási környezetének** megteremtése. Az adatgyűjtés minőségi és mennyiségi biztosítása és a hosszú távú fenntartás érdekében szükségesnek tűnik az érintett szereplők feladatainak újra(szabályozása), a felelőségek tisztázása.
- A hosszú távú tervezéshez szükséges a **rendszer finanszírozásának biztosítása**, erre célzott forrás rendelése.
- A szabályozási és finanszírozási stabilitás mellett szükséges a **szervezeti háttér fejlesztése és fenntartásának biztosítása** is. A központi pályakövetési módszertanon nyugvó rendszer folyamatosan igényli a megvalósításért és fejlesztésért felelős szakértő stáb munkáját.
- Az **intézményi bevonódás biztosítása**. A DPR intézményi moduljának sikere nagymértékben függ az intézményi adatgyűjtés minőségi fennmaradásától. Ennek biztosítása érdekében szükséges, de nem elégséges a finanszírozási és szabályozási háttér fentebb taglalt biztosítása, hanem az intézményi belső motiváció, a felhasználás erősítése jelenthet pozitív változást. A javaslat tehát a központ és intézmények közti kommunikáció erősítésére, a módszertani támogatás, együttműködés fenntartására is vonatkozik.
- Az **adatfelhasználás feltételeinek pontosítása**. A jelenlegi szisztémában nem pontosan rögzített az, hogy a DPR egyes moduljaiból származó adatok, eredmények milyen bontásban, mélységben milyen célokra használhatóak, kik számára hozzáférhetőek. Minden felhasználói célcsoportra szükséges az adatok

hozzáférhetőségének tisztázása, szabályozása és ennek megfelelően az adatközlés csatornáinak fejlesztése.

- **Központi adatfelvételek beemelése.** Az intézményi adatfelvételi terhek csökkentésére javasolt a pályakövetéssel kapcsolatos kiemelt kérdésekben (pl. hátrányos helyzet, migráció, speciális hallgatói csoportok, lemorzsolódás) célzott kutatások végzése.
- Az **adatintegrációs modul ciklikusságának biztosítása.** A jelenlegi szisztémában az adat-összekapcsolások tartalmi és időbeli szempontból is eseti jellegűek. Szükségesnek látszik egy – az intézményi modulhoz hasonló – hosszú távú adatgyűjtési stratégia megalkotása.
- A DPR-hez kapcsolódó **tájékoztatói, pályaorientációs funkció erősítése**, az ehhez szükséges informatikai és kommunikációs háttér biztosítása.
- A DPR-hez kapcsolódó **szakpolitikai adatközlés tartalmi és formai kereteinek kidolgozása** a megbízható és folytonos adatszolgáltatás érdekében.

EXECUTIVE SUMMARY

During our investigation of the international practice in the area of graduate career tracking we have collected information about 33 countries, and we have chosen to present in a little more detail those which have a national system or systems. Consequently, we have analysed the **graduate career tracking system of 12 European countries** (France, Germany, Ireland, Italy, Netherlands, Spain, United Kingdom, Finland, Norway, Sweden, Estonia, Romania), summarized the results which we gained based on the research within an international cooperation and we have also introduced the practice of some non-European countries’.

The **graduate career tracking systems of certain countries differ greatly**, not only from the point of view of their methodology, but also their focus, target group and research results. These differences may often be visible in regional, geographical differences as well, which is usually due to historical and social reasons. One may notice a well-outlined difference among the North and West-European countries, which have a greater tradition in career tracking, and in which countries not only the graduates from higher educational institutions, but also graduates from vocational training are tracked, i.e. information which can be compared is gathered from different levels of education.

The **European practice is not unified** regarding its **focus**, either. There are countries in which the focus is on the transitional period, i.e. the period between university and the world of work, and they put the difficulties of starting a job into limelight. This of course implies that they contact the graduates shortly after they have finished university. Another approach may be when the focus is on the first experiences after starting a job, on how useful the knowledge acquired at the university is. Another important type of research is that which studies the career path primarily from the point of view of young graduates’ positioning – often from a sociological standpoint, but also looking at the return on education.

The practices of the investigated countries **vary regarding their methodology**, too: survey type of research is present as much as research based on administrative databases, statistical data collections. While the benefit of the former is that they are able to ask the graduates about wider topics, the latter are characteristically working with less data, but for a larger number of graduates. There are countries, of course – primarily larger countries – where several systems are at work simultaneously, all in all however data collection based on surveys is the most widespread type of method in the European countries.

Follow-up studies implemented in international collaboration (CHEERS and REFLEX) provide a great opportunity for comparison within Europe, since **there is currently no unified European career tracking system available**. These studies have been based on the multi-dimensional character of success in the labour market, but a highlighted element was the study of qualifications and competences apart from expertise, which they attempted to measure with qualitative test tools. Preparations for the establishment of a career tracking system on a European level started in 2013; the aim of the system is to provide information both about the EU policy and the individual countries’ policy. The project is currently in its preparatory phase, so far primarily analyses and expert interviews were made, the elaboration of details is still underway.

Among the practices of non-European countries we have examined three during our research: the practice of countries and institutions in Canada, South Africa and South-East

Asia. While in Canada career tracking has tradition on all three levels: country, province and institutions, the other two mentioned regions one can usually only find institutional examples. These developing economies however may also provide us with good examples, so for example, in South Africa or Indonesia it is not the institutions but the consortiums of the institutions carrying out the career tracking examinations, which gives an idea about the youth employment for certain regions. Parallel to the study of graduates there are measures of employers as well, which mainly focus on the companies employing the highest number of fresh graduates. There is also example for research according to training areas, in Malaysia for example there are regular studies regarding the technical area.

The Canadian system has the greatest tradition and the most sophisticated methodology. Besides the strong methodological basis of national studies looking back to several decades it is also important to emphasize that the individual subsystems and branches are built on one another, i.e. they are not only studying the careers of those who graduated from a higher education institution, but also of those who participated in primary training or vocational training. It also means the career tracking and the study of transitions (from one training to another or from training to the labour market) refers to the generation between 15 and 29 years old. There are another two important elements in the Canadian system. One is the aim to study the processes, i.e. not to record single moments, but to look at temporal change during the longitudinal research of a given target group. The other is to attempt to connect success and the career path, hence the pattern of the first PISA examination overlaps with the career path studies. In other words, they are studying interconnections appearing between the results in the three competence areas and the success in labour market.

During the analysis of the Hungarian career tracking system we have introduced the successes, operation, structure and building of the system based on the experience and categorization of an international study. This perspective was justified not only by an international comparability, but also the fact that the Hungarian career tracking system has fitted international trends ever since its early development stage. In Hungary, regular higher education career tracking system has been carried out within the framework of Graduate Career Tracking System (GCT) since 2007, although there have been large numbers of career tracking studies preceding it. The most important characteristic of the domestic program is the dual structure, which on the one hand implies dual data content inclusion (survey and administrative data sources) and on the other hand the connection of national and institutional levels as the duality within the institutional career tracking module. The central career tracking program, instead of a national, centralized career tracking data collection, has been from the start formulated as a professional development based on and providing long-term support for institutional career tracking. The aim of the central system is twofold: support of the national career tracking programs and informing policy, public opinion and the stakeholder groups about higher education output. According to the dual character of GCT, in addition to the institutional career tracking module the system – following international career tracking trends – includes the integration of administrative databases with the purpose of career tracking.

We have emphasized several elements of the **institutional module characteristic of GCT**:

- The financial background provided by the EU development program, which may prove the operation of the programs on the institutional level problematic, due to operational obligation.
- A significant target group coverage (about 90 percent) coupled with a relatively low average response rate (around 15-20 percent).
- A centralized methodology which can be adapted to institutional demand, the cyclicity of data collection, the applied online tools and the centrally provided IT background services.
- The program is dedicated to feedback, development, access and publicity.
- The main topics covered by the institutional GCT module: training specifics, training transition, international mobility, objective and subjective components of fresh graduate employability.
- In the 5 phases of the institutional module carried out between 2011 and 2015, alumni who have graduated one, three and five years ago were approached, which resulted in a national database of 20 thousand people in an annual basis.

It is also worth emphasizing several elements of the **data integrational module characteristic of GCT**:

- Financing started off as EU tender here as well, but it is not ensured for later stages, the cyclicity of the program is therefore incidental.
- The data collection system can ensure complete coverage of the target group, without primary data collection, by inclusion of the already available state data inventory.
- Study stages followed each other every 1-2 years, the methodology of data interconnection and processing was continuously developed in these stages.
- The content of the data integration module is mainly dominated by the features of the available databases through which The Information System of Higher Education (FIR) provides rich data about the higher education career paths of the graduates, complemented by unemployment data from the National Labour Office (NMH), family status data from the Hungarian Treasury (MÁK), insurance and employment data from National Health Insurance Fund (OEP), and information about the employer and income from the National Tax and Customs Office (NAV). Compared to the first data integration, the third stage, carried out in 2014 already studies a significantly greater data inventory, with more institutions involved and a greatly improved actual coverage of 95 percent.

During the assessment of the program we have primarily examined its advantages and disadvantages, and then we have evaluated the two methodological modules. The **main strength of the dual system** is that – with the right data collection strategy – it unifies the benefits of the survey type and the administrative type of data collection and compensates for each other's weaknesses. Apart from the above, a domestic benefit of the GCT was the stable financing basis available at the very start, which made a wide basis possible and ensured the operation of the program in its early stage. The other strength of the system is the regularity, cyclicity and comparability of results (due to the former two factors), which are realized on

several levels in the dual system - within and between data collection. The size may also be mentioned among strength, since a regular data collection of this volume and frequency is quite rare even on an international level. The diversity of outputs may also be considered the strength of the system. Besides its dissemination and communication functions, GCT is utilized in institution development and policy decision making, and it also has a significant research output.

One of the **weaknesses** of the career tracking system currently in place is generated by the unpredictability of financing. Regarding the data integration, despite a stable professional background, a financing and structural framework system ensuring the regularity of data collection has not been developed. This weakness itself may be traced back to the lack of strategy, i.e. to the fact that there is no overall concept for the further aims, functions and structural framework of the career tracking system.

Based on the research we recommend the following directions for development:

- Creating **regulatory environment** for the career tracking system. (Re)regulation of stakeholders' tasks and clarification of responsibilities seems necessary for ensuring the quality and quantity of data collection as well as its long-term maintenance.
- Long-term planning is needed to ensure the **financing of the system** and ordering the resources dedicated to this.
- Ensuring the **development and maintenance of organizational background** is needed in addition to regulatory and financial stability. The system based on the central career tracking methodology continuously demands the work of the professional team responsible for implementation and development.
- **Ensuring institutional inclusion.** The success of the GCT's institutional module shall greatly depend on the quality maintenance of institutional data collection. In order to ensure the above it is necessary but not sufficient to ensure the financing and regulatory background discussed above, but also the internal motivation of the institution and strengthening of use may mean a positive change. The proposal therefore refers to the strengthening the communication between the centre and the institutions, methodological support, maintenance of cooperation.
- **Clarifying the criteria of data usage.** It is not precisely fixed as to how and to whom the data from certain modules of the GCT are available, in what division and to what depth. It is necessary to clarify the access to data, its regulation, and, accordingly, the development of data communication channels for every user group.
- **Inclusion of central data collections.** In order to reduce the burdens of institutional data collection it is suggested to carry out targeted research in issues of key relevance to career tracking (e.g. disadvantaged situation, migration, special student groups, drop-outs).
- **Ensuring the cyclicity of the data integration module.** In the current system data connections are random both content-wise and period-wise. It seems necessary to form a long-term data collection strategy similar to the one of the institutional module.

- Strengthening the **informational and career guidance function**, and providing the necessary informational technology and communicational background to be able to do so.
- **Elaborating the content and form of policy data communication** in order to achieve reliable and continuous data provision.

EURÓPAI ORSZÁGOK PÁLYAKÖVETÉSI GYAKORLATA

I. BEVEZETÉS

Tanulmányunkban a pályakövetési vizsgálatok és pályakövető rendszerek nemzetközi tapasztalatait tekintjük át egységes szempontrendszer szerint. Elsőként röviden kitérünk azokra a nemzetközi együttműködésekre, amelyek a 90-es évek közepe óta a kutatások kapcsán körvonalazódtak, majd az európai országok gyakorlatát tekintjük át, részletesebben is bemutatva 12 ország pályakövető rendszerének legfontosabb vonásait, a diplomások munkaerő-piaci kompetenciáit, elhelyezkedési lehetőségeit vizsgáló kutatásait. Az egyes országok gyakorlatának áttekintése során a rendelkezésre álló információkat az alábbi szempontrendszer mentén összegezzük:

- a pályakövetési vizsgálat célja,
- szervezeti háttér,
- a kutatás célcsoportja,
- a kutatás módszerei, gyakorisága,
- a kutatás főbb témakörei,
- az eredmények és azok hasznosulása.

2008-ban már napvilágot látott magyar nyelven egy olyan összegzés, amelyik a végzetek pályakövetésének külföldi gyakorlatait vizsgálta, a meglehetősen heterogén módszerek szerinti adatgyűjtéseket és az egyes országokban megvalósuló pályakövetési tevékenységeket elsősorban a felmérések lebonyolítását végző szervezetek, intézménytípusok szerinti csoportosításban bemutatva.¹ A tanulmány alapjául szolgált az országtanulmányok, amelyek röviden leírják egy-egy ország pályakövetési gyakorlatát.² Ezt követően 2013-ban került sor ismételt a nemzetközi tapasztalatok feltárására, ezúttal a tanulmány elsősorban az új hallgatói célcsoportok bevonásának céljával készült, s az egyes országok gyakorlatának egyenkénti leírására koncentrált. A tanulmány a kontinentális Európa országai közül Ausztria és Németország, az angolszász országok közül az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok, míg a skandináv országok közül Norvégia, Svédország és Finnország felsőoktatási rendszerét, pályakövetési gyakorlatát mutatta be, s ezek mellett kitért néhány szomszédos országra (Szlovákia, Szlovénia, Románia) pályakövetési tapasztalataira is.³

Jelen írásban építkezünk ezekre a publikációkra, ugyanakkor fokozott figyelmet fordítunk az azóta eltelt időszak fejleményeinek a bemutatására, olyan országok példáján keresztül, ahol a pályakövetés nem elsősorban intézményi, hanem országos szinten vagy valamely nagyobb területi egységre vonatkozóan (pl. tartományi szinten) történik, s amelyekről esetenként az előzőekben említett tanulmányokban kevesebb szó esett. Adatforrásként elsősorban az interneten is elérhető publikus anyagokat használtuk, európai szinten információt merítve az

¹ Kiss László (2008): Külföldi gyakorlatok a diplomás pályakövetésben. In: Diplomás pályakövetés I. – Hazai és nemzetközi tendenciák. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK), Budapest. http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/dpr/kiadvanyok/dpr1_kotet

² http://www.felvi.hu/felsooktatasi-muhely/dpr/nemzetkozi_dpr/orzagtanulmanyok

³ DPR módszertan fejlesztése új hallgatói célcsoportokban. Nemzetközi helyzetkép (2013). www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_modszertani_2013/dpr_modszertan_fejleszt_nki_helyzetkep_2013.pdf

Eurydice kiadványaiból⁴ továbbá a TRACKIT projekt⁵ eredményeiből. A részletesebben bemutatni kívánt országok kiválasztásához felhasználtuk Hordosy (2014) tanulmányát is. Ezen kívül támaszkodtunk az Eurydice Eurypedia címen megjelenő folyamatosan aktualizált internetes kiadványára, ahol az egyes országok felsőoktatási rendszereiről, a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatáról, az átmenetet segítő jó gyakorlatokról találunk értékes információkat. Ugyancsak felhasználtuk az egyes országok oktatási minisztériumainak honlapjait, illetve a konkrét kutatások saját honlapjain megjelenő információkat, eredményeket, támaszkodtunk továbbá az adott országok pályakövetési gyakorlatát bemutató azon előadásokra is, amelyeket az Eurograduate projekt megvalósíthatóságáról szóló megbeszéléseken mutattak be a részt vevőknek.

⁴ European Commission/EACEA/Eurydice, 2014. *Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability 2014*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/165EN.pdf
és European Commission/EACEA/Eurydice, 2015. *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/182EN.pdf

⁵ Michael Gaebel, Kristina Hauschildt, Kai Mühleck, Hanne Smidt (2012): Tracking Learners' and Graduates' Progression Paths. European University Association (TRACKIT projekt) – 6. fejezet információi

II. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSEKBEN MEGVALÓSULÓ KUTATÁSOK

A több országra kiterjedő vizsgálatok között elsőként érdemes megemlíteni a CHEERS (Careers after Higher Education: An European Research Survey) projektet, amely a Kasseli Egyetem Nemzetközi Felsőoktatási Kutatóközpontjának (International Centre for Higher Educational Research INCHER Kassel) irányítása alatt zajlott 1998-1999 során. A kutatás tizenegy európai ország (Ausztria, Csehország, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Hollandia, Németország, Norvégia, Olaszország, Spanyolország, Svédország), valamint Japán diplomásait vizsgálta 4 évvel a végzés után. A postai kérdőíves módszerrel történő adatfelvétel során országonként mintegy 3000 főben határozták meg a kitöltők létszámát, így összesen mintegy 36 ezer frissdiplomástól kaptak információkat. A minta alapú kvantitatív kutatást kvalitatív elemekkel is megtámogatták: hallgatói és munkaadói interjúkat is készítettek. A nemzetközi kutatási program koncepciója a munkaerő-piaci sikeresség több dimenzióját vizsgálta, azaz nem csupán az objektív munkaerő-piaci sikeresség mutatóit vették figyelembe, hanem olyan szubjektív elemeket is, mint a megszerzett tudás alkalmazhatósága, a munkahellyel, munkával való elégedettség. A kérdőíves adatfelvételben fontos szerepet szántak a végzetek felsőoktatásra vonatkozó reflexióinak a begyűjtésének, a felsőoktatási intézmények utólagos értékelésének.

A REFLEX-HEGESCO-projektek 2004–2009 között kerültek lebonyolításra két lépésben ugyanazon kérdőív segítségével. A REFLEX-projektre⁶ lényegében a CHEERS folytatásaként került sor 2004 és 2007 között, a kutatás koordinátora a Maastrichti Egyetem Oktatási és Munkaerőpiaci Kutatóközpontja (Research Centre for Education and the Labour Market Maastricht University ROA) volt. Az európai szintű összefogással lebonyolított kutatásba folyamatosan bővülő részvétellel összesen 14 európai országot (Ausztria, Belgium, Csehország, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Németország, Norvégia, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svájc) és Japánt sikerült bevonni, elérve a hetvenezres válaszadói létszámot. Az adatfelvételre a végzést követő ötödik évben került sor, tehát az 1999–2000-ben végzetteket keresték meg a kérdőívvel. A postai kérdőív segítségével lebonyolított kutatás válaszadási rátája országonként eltérő volt (18-60%, átlagosan 33%), emiatt az európai szintű adatokat súlyozással állították elő.⁷ A REFLEX-projektet 2008-2009 folyamán kiterjesztették az új uniós tagállamokra (Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Szlovénia) valamint Törökországra, ez a második projekt a HEGESCO (Higher Education as a Generator of Strategic Competences) elnevezést kapta. Itt a 2002–2003-ban végzetek megkeresésére került sor.

A REFLEX-HEGESCO adatfelvételek szintén alkalmat adtak a nemzetközi összevetésre, számos publikáció készült az adatok alapján.⁸ Ebben a kutatásban is a munkaerő-piaci

⁶ A REFLEX kutatás hivatalos elnevezése: The Flexible Professional in the Knowledge Society (<http://www.reflexproject.org>).

⁷ http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/roanew/wp-content/uploads/2014/02/reflex_book_eu.pdf.pdf

⁸ Lásd pl. Allen, J. - van der Velden, R. (eds.) (2009): The Flexible Professional in the Knowledge Society: General Results of the REFLEX Project, http://cordis.europa.eu/docs/publications/1248/124857011-6_en.pdf; Róbert P. (2010): Öt évvel végzés után: diplomás pályakezddés nemzetközi összehasonlításban. In: Kolosi T. Tóth I. Gy. (szerk.): Társadalmi riport 2010, http://www.tarsadalomkutas.hu/kkk.php?TPUBL-A-930/publikaciok/tpubl_a_930.pdf; Sagi, M. (2009): Integrated Report: The Findings of the Hegesco Project,

sikeresség többdimenziós jellegét vették alapul, de hangsúlyos elem volt a szaktudáson kívüli képzettségek, kompetenciák feltárása is. Mind a CHEERS, mind a REFLEX—HEGESCO vizsgálatot az EU valamely keretprogramja támogatta, s európai szintű összefogással terveződik az EUROGRADUATE vizsgálat is. A 2013-ban elindult előkészületek, a megvalósíthatósági tanulmány és a közelmúltban Varsóban, Vilniusban és Hannoverben megrendezett konferenciák mind azt célozzák, hogy jöjjön létre egy európai szintű pályakövetési rendszer.⁹ Ez egyaránt információkkal szolgálhat az európai uniós szintű szakpolitika és az egyes országok számára, lehetővé téve a nemzetközi szintű összehasonlítást is. A pályakövetés jelentőségét a Jereváni Kommüniké¹⁰ és a Trends 2015¹¹ jelentés is hangsúlyozza, nem csupán a felsőoktatás és a munkaerő-piac közötti kapcsolatot szem előtt tartva, de a szélesebb körű hozzáférés szempontjaira is kitérve.

A projekt jelenleg előkészítési fázisban van, számos elemzés és szakértői interjú készült el, amelyek alátámasztják azt, hogy a vizsgált európai országok jelentős részében van valamilyen pályakövetés, ám az meglehetősen heterogén módszerekkel történik, s az eredményeket is meglehetősen eltérő módon használják fel. A jelenlegi elképzelések és az előzetes felmérések alapján egy ilyen összehasonlító vizsgálatnak legfőképpen a munkaerő-piaci átmenetre és a foglalkoztatottságra, valamint a mobilitásra kell fókuszálnia, ugyanakkor fontos szerepe lehet a felsőoktatási tanulmányokra való visszajelzésnek is. A tervek szerint egy online megkérdezéssel alapuló, minta alapú kérdéses körvonalazódó panel jelleggel (azaz ugyanazon kérdéses több időszakban történő megkérdezésével), a részletek kimunkálása azonban még folyamatban van.¹²

TARKI Social Research Institute; http://www.decowe.org/static/uploaded/htmlarea/finalreportshegesco/HEGESCO_Integrated_Report.pdf

⁹ <http://www.eurograduate.eu/index.html>

¹⁰ A nyilatkozat a Kötelezettségvállalások sorában rögzíti: „a diplomások életpálya mintáira és a munkaerőpiacon való előrehaladásukra vonatkozó megbízható és tartalmas tájékoztatás biztosítása az intézmények vezetőinek, a lehetséges jövőbeli diákoknak, szüleiknek és a társadalom széles rétegeinek, az intézményekkel együttműködésben”.

¹¹ Andrée Surcock (2015): Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities. European University Association. http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web

¹² Forrás: Kai Mühleck előadása a 2015. szeptember 3-5 között megrendezett varsói Peer learning seminar „Tracking graduates‘ career paths“ konferencián „The EUROGRADUATE Feasibility Study” címmel.

III. EURÓPAI ORSZÁGOK PÁLYAKÖVETÉSI GYAKORLATA

Az országok kiválasztása során a már említett két Eurydice kiadványra támaszkodtunk, továbbá figyelembe vettük a TRACKIT kutatás eredményeit is. 33 országot vizsgáltunk meg abból a szempontból, hogy intézményi vagy országos pályakövetési gyakorlattal rendelkezik, s ha ez utóbbival, akkor rendszeres vagy eseti mérésekről van szó. A különböző tanévekre a különböző adatforrásokból némileg eltérő tartalmú információk állnak rendelkezésre (lásd táblázat), amelyeket további feltáró kutatásokkal egészítettünk ki. Ezek alapján körvonalazódott azon országok köre, ahol az egyes országok pályakövetési gyakorlatának, módszereinek, legfontosabb eredményeinek, illetve a szakpolitikai hasznosíthatóságnak részletesebb feltárása lehetővé válik. Közülük – a területi és társadalmi-történelmi lefedettséget is figyelembe véve – elsősorban olyan rendszerek vizsgálatát tartjuk érdemesnek, amelyek országos felméréseken alapulnak, mert ezek állnak legközelebb a hazai DPR-hez, így ezekből reméljük a legtöbb, a továbbfejlesztés szempontjából jól hasznosítható információt. Az ajánlásba nem került országokban vagy nincs jól működő rendszer, vagy csupán eseti jelleggel kerül sor adatfelvételre, illetve olyan újonnan bevezetett pályakövetési gyakorlat van, amelyek bemutatása nem ad számottevő megújítási lehetőséget a magyar szakpolitika számára.

1. táblázat: Egyes európai országok pályakövetési gyakorlata két kiadvány térképes információi alapján

ORSZÁG	Eurydice 2014 (2012/13)	Bologna Implementation Report 2015 (2013/14)
Ausztria	rendszeres országos szintű/intézményi felmérések	eseti országos szinten
Belgium	intézményi felmérések	eseti országos szinten
Belgium (flamand)	rendszeres országos szintű	intézményi felmérések
Bulgária	eseti országos szinten	nincs ilyen
Ciprus	intézményi felmérések	nincs ilyen
Csehország	eseti országos szinten	eseti országos szinten
Dánia	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Egyesült Királyság	rendszeres országos szintű	Anglia, Wales és É-Írország: eseti országos szinten/rendszeres országos szintű, Skócia: rendszeres országos szintű
Észtország	eseti országos szinten/rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Finnország	rendszeres országos szintű	eseti országos szinten/rendszeres országos szintű
Franciaország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Görögország	intézményi felmérések	intézményi felmérések
Hollandia	nincs adat	nincs felmérés
Horvátország	nincs ilyen	eseti országos szinten
Izland	intézményi felmérések	intézményi felmérések
Írország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Lengyelország	rendszeres országos szintű	eseti országos szinten/rendszeres országos szintű
Lettország	eseti országos szinten	eseti országos szinten

Litvánia	intézményi felmérések	nincs ilyen
Luxemburg	nincs adat	intézményi felmérések
Macedónia	nincs adat	rendszeres országos szintű
Magyarország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Málta	intézményi felmérések	eseti országos szinten
Németország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Norvégia	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Olaszország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Portugália	intézményi felmérések	nincs ilyen
Románia	eseti országos szinten	eseti országos szinten
Spanyolország	intézményi felmérések	eseti országos szinten
Svédország	rendszeres országos szintű	rendszeres országos szintű
Svájc	nincs adat	rendszeres országos szintű
Szlovákia	intézményi felmérések	eseti országos szinten/rendszeres országos szintű
Szlovénia	intézményi felmérések	eseti országos szinten
Törökország	intézményi felmérések	intézményi felmérések

A továbbiakban tehát a táblázatban dőlt betűvel jelzett országokra vonatkozóan adunk áttekintést egységes rendszerben. A leírásokban bemutatjuk a pályakövetéses vizsgálatok adott országban honos szervezeti és infrastrukturális hátterét, módszereit és az eredmények hasznosításának főbb jellemzőit, törekedve a források pontos megadására is, amelyek lehetőséget adnak a további kutatásokra. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a részletesebb információk sok esetben csak az adott ország hivatalos nyelvén érhetők el.

3.1. Nyugat- és Dél-Európa

3.1.1. Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban a felsőoktatás rendszerén belül az intézmények nagyon különbözőek mind a történelmi hagyományait, mind a méretüket, mind az általuk kínált képzési programokat tekintve. Az Egyesült Királyságon belül az egyes tagországok felsőoktatási rendszere némileg eltér, legélesebben ez Skócia vonatkozásában érzékelhető, ahol a történelmi hagyományok és az 1990-es évek vége óta jelenlévő decentralizációs folyamatok (az egyes tagállamok önálló döntéssel bírnak oktatási rendszerük bizonyos kérdései kapcsán) ezt egyaránt elősegítik. A legnagyobb eltérést Skócia és a többi tagállam között a képzési programok hossza (Skóciában 4 éves az undergraduate képzés, míg az Egyesült Királyság többi tagállamában 3 éves), a belépési életkor (17 év, a máshol szokásos 18 év helyett), továbbá a tandíjmentesség jelentik.

Az Egyesült Királyságban a HESA (Higher Education Statistics Agency) által koordinált Destinations of Leavers from Higher Education (DLHE) pályakövetési vizsgálatosorozat ad képet a felsőfokon végzettek munkába állásáról. Ez lényegében két felmérést jelent, némileg eltérő módszerekkel. Ezen kívül Skóciában külön is zajlott egy longitudinális felmérés a 2004-ben végzettek elhelyezkedését, a tanulmányok munkaerő-piaci hasznosíthatóságát 5

éven keresztül vizsgáló kutatás On Track néven¹³. Míg azonban a DLHE vizsgálat jelenleg is aktív, a skót felmérés egyszeri alkalomnak volt tekinthető.

Nem diplomás pályakövetésről van szó a hagyományos értelemben, de érdemes még megemlíteni azt a független szervezet által végzett kutatást is, amelyik a pályára állás, a munkakeresés kezdeti szakaszára koncentrált, s részben a munkáltatói szféra tájékozódását segíti azáltal, hogy személyes megkérdezéssel alapuló interjúk adataira támaszkodva (2015-ben mintegy 18 000 végzős megkérdezésével) a végzősök karrier-elképzeléseiről, munkaerőpiaci várakozásairól ad képet a tanulmányok befejezése előtt néhány héttel kérdezve őket. Az 1995 óta zajló felmérésorozat adatait számos vállalkozás, munkaerő-közvetítő cég és a sajtó is használja.¹⁴

3.1.1.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és működtetése

A DLHE felméréseket a HESA koordinálja, s míg az első adatfelvétel az egyetemeken aktív közreműködésével történik, a longitudinális vizsgálat technikai lebonyolítását nem az egyetemeken, hanem egy kutatóintézet végzi. Az első mérési hullámba minden végzettet megpróbálnak bevonni, míg a következő vizsgálat 2006-ban még minta alapon történt (azok köréből vettek mintát, akik válaszoltak az első adatfelvételi hullámban), majd a második adatfelvételtől kezdve – törekedve az elemszám növelésére – emellett minden olyan végzett megkapja a következő kérdőívet is, akinek van e-mail címe vagy rendelkezik mobil-elérhetőséggel. Így tehát az LDLHE felmérés esetében létrejön egy reprezentatív „A” minta (a korábban részt vettek közül vett minta) és egy másik „B” minta (akiknek van e-mail/mobiltelefon elérhetőségük), amely két részminta adatait külön-külön elemzik.¹⁵

A megkérdezettek eleinte az első diplomájukat szerzettek körét jelentették és ezen belül is csak az Egyesült Királyság állampolgárait, 2011-től azonban a nem-UK és nem-EU állampolgárokkal, illetve más végzettségűekkel is kiegészült a kérdezettek köre.

¹³ <https://www.ipsos-mori.com/Assets/Docs/Scotland/scotland-part-time-learners-who-were-they-and-where-are-they-now.pdf>

¹⁴ <http://www.highfliers.co.uk/>

¹⁵ https://www.hesa.ac.uk/index.php?option=com_collns&task=show_colln&Itemid=232&c=C04019&s=11&wvy=any&wvs=11&isme=1

2. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

	DLHE felmérés (DLHE early survey)	LDLHE felmérés (DLHE longitudinal survey)
A pályakövető rendszer célja	Az első diploma megszerzését közvetlenül követő időszak munkavállalási és továbbtanulási adatainak vizsgálata.	A diploma megszerzését követő időszak munkatapasztalatai, reflexiók a tanulmányokra. A minta alapú kérdés azonban nem ad lehetőséget az intézményi szintű elemzésekre.
Első mérési év	1996 (1994/95-ben végzettek)	2006 (2002/2003-ban végzettek)
Célcsoport	első diplomát szerzettek (később más célcsoportok is)	első diplomát szerzettek (később más célcsoportok is)
Minta/lefedettség	Teljes körű (6 hónappal korábban végzettek)	Az első évben minta alapú az első adatfelvételi hullámban résztvevők köréből, később kiegészült az e-mail címmel rendelkező végzettekkel („A” és „B” minta)
Módszer	keresztmetszeti vizsgálat	longitudinális vizsgálat
Rendszeresség/ütemezés	évente	kétévente
Szervezeti háttér	HESA (egyetemekkel való együttműködésben)	HESA (IIF Research)

3.1.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

Az első időpontban való követés (DLHE) igen magas válaszadási rátával dolgozik, már a kezdeti mérések során is 80% körüli volt, s ez az arány napjainkban is fent maradt. Akadnak ugyan képzésterületek szerinti eltérések, de még a legalacsonyabb részvételi arány is háromnegyed körüli.¹⁶ Ez a kedvező ráta minden bizonnyal annak is köszönhető, hogy a felmérés viszonylag korán, a végzést követően fél év múlva történik a felsőoktatási intézmények bevonásával, így a végzettek elérhetősége még nagyjából teljes körű, továbbá annak is, hogy az adatgyűjtés során hibrid módszereket használnak, tehát e-mailben, postai úton és telefonos lekérdezéssel egyaránt próbálkoznak. A nem tradicionális célcsoportokban (pl. nem-EU válaszadók körében) a válaszadási ráta jóval alacsonyabb, legutóbb 26% volt. A kitöltők aránya ugyanakkor intézményenként is eltérő, nagyban függ az intézmény által befektetett energia mennyiségétől. Az intézményektől azonban elvárják a válaszadási arányok betartását (pl. az elvárás 80% a nappali képzésben részt vett, EK-beli végzettek esetében), ezért bizonyos esetekben elfogadják a harmadik féltől érkezett megbízható információkat is (a papír alapú kérdőíveket, az e-mailben kiküldhető pdf-fájlokat is a HESA biztosítja, s központi online felület is rendelkezésre áll). A válaszadási arány növelése érdekében a nem angol anyanyelvű hallgatók esetében javasolják az intézményeknek anyanyelvi kérdezők alkalmazását. A felsőoktatási intézmények évente kétszer gyűjtik az adatokat: áprilisban (az augusztus és december között végzettek esetében) és januárban (a január és július között végzettek esetében), de az adatokat minden évben március 31-ig kell eljuttatni a HESA-hoz.

¹⁶ http://www.hecsu.ac.uk/assets/documents/wdgd_2015.pdf

A longitudinális vizsgálat a felmérésre való felkéréssel történik (e-mailben, vagy telefonos szöveges üzenetben), a válaszadási ráta azonban jóval alacsonyabb, mint az első mérés esetében: az „A” minta esetében a mintába kerültek 44%-át tudták valamilyen módon elérni, míg a „B” minta esetében 16%-ot. Online és telefonos kitöltés egyaránt lehetséges, bár ez utóbbira csak a legutolsó adatfelvételnél volt lehetőség.¹⁷

Az adatgyűjtési mód mindkét esetben lehetővé teszi a kérdezettek beazonosítását, de az adatvédelmi rendelkezések betartásával, tehát a tanulmányokhoz kapcsolódó adatok kizárólag erre a kutatási célra használhatók, egyébként anonim adatbázis áll csupán a kutatók rendelkezésére. A kérdőív alapvetően egységes, kisebb intézményi rugalmassággal. A témakörök a két mérésben hasonlóak, de az első mérés sokkal inkább egy pillanatfelvételnél tekinthető az aktuális munkaerő-piaci helyzetről, a jelenlegi és az elvégzett tanulmányok értékeléséről. A követő mérés már bővebb témakörben informálódik, így rákérdez a munkahelyi elégedettségre és nagyobb figyelmet szentel a munkavégzés és az elvégzett tanulmányok közötti megfelelés vizsgálatának is. Összhangban a munkaerő-piaci változásokkal, a kérdőív kérdései 2011-ben jelentős változásokon estek át, így a hosszabb idősoros összevetés korlátozottan lehetséges.

3. táblázat: A pályakövetés vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	DLHE felmérés (DLHE Early Survey)	LDLHE felmérés (DLHE Longitudinal Survey)
Adatfelvételi módszer	A felsőoktatási intézmények bevonásával lebonyolított mérés 6 hónappal a végzés után történik. Vegyes módszereket alkalmaz (online, telefon, papír alapú). A válaszadási ráta igen magas (70% felett).	3,5 évvel a végzést követően, vegyes kérdezési módszerrel (online, postai és telefonos), a B rész esetében online és telefonos. A válaszadási ráta alacsonyabb (kb. 20%).
Főbb témakörök	Munkaerő-piaci helyzet, továbbtanulás, munkanélküliség, elvégzett tanulmányok értékelése	1. személyes jellemzők, 2. jelenlegi munkavégzés jellege, helye, munkavégzés és tanulmányok kapcsolata, 3. jelenlegi tanulmányok, képzések, 4. részletes munkavállalási, tanulmányi életút a végzés óta, 5. elégedettség a korábbi tanulmányokkal

3.1.1.3. A pályakövetés vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

Az eredmények teljes körű nyilvánosságot kapnak mindkét mérés esetében, s ugyanígy a technikai részletek is fellelhetők a HESA honlapján (pl. kiküldött felkérő levelek, kérdőívek, adatfelvételi módszerek). Minden év őszén nyilvános jelentés készül, ami nem csupán a HESA, hanem a HESCU (Higher Education Careers Services Unit) és az AGCAS (Association of Graduate Careers Advisory Services) honlapján is elérhető. A kiadványok a főbb képzési területekre illetve azon belül egyes szakokra külön is közölnek adatokat. A módszertani változások miatt az idősoros adatok 2011/12-től hasonlíthatóak össze.

¹⁷ https://www.hesa.ac.uk/includes/C10019_resources/Download/IFF_Technical_report.pdf?v=1.3

Az eredmények statisztikai célokra használhatók a HESA számára, továbbá összehasonlítási lehetőséget is jelentenek az egyes intézmények és kurzusok tekintetében, így megjelennek többek között azokon a weboldalakon, amelyek a hallgatókat hivatottak segíteni a pályaválasztásban.¹⁸ Ezen kívül hasznos információforrásként szolgálnak a szakpolitikai tervezés során, továbbá az intézményi elszámoltathatóság, minőségbiztosítás tekintetében. Az intézmények saját eredményeiket természetesen marketingcélokra is használhatják.

4. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	DLHE felmérés (DLHE Early Survey)	LDLHE felmérés (DLHE Longitudinal Survey)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Teljes körű tájékoztatás a honlapon, elemzések főbb szakokra, képzési területekre. A 6 hónapos végzés utáni megkeresés nem ad teljes képet (főleg bizonyos tevékenységfajták esetében), ugyanakkor magas a válaszadási arány. Az adatok 2011 óta összehasonlíthatóak (a korábbiakkal nem teljesen). Miután az adatok egy pillanatképet rögzítenek, a trendekre és a mögöttes tényezőkre csak korlátozottan adnak választ. Tájékoztatás a hallgatók, leendő hallgatók, szülők számára.	Összehasonlító elemzések, idősoros összevetési lehetőség. Oktatáspolitikai hasznosíthatóság. Tájékoztatás a hallgatók, leendő hallgatók, szülők számára.
Elemzési módszerek, együttműködések	Az adatbázisok a tagállamok oktatással foglalkozó minisztériumai, hatóságai számára is rendelkezésre állnak, továbbá kutatási célokra is.	
Nyilvánosság	Az elemzésben a Prospects és a AGCAS (Association of Graduate Careers Advisory Services) munkatársai is részt vesznek, az országos elemzés: http://www.hecsu.ac.uk/assets/assets/documents/wdgd_2015.pdf Teljes körű tájékoztatás a honlapon - idősorosan is - a technikai részletekről is: http://www.hecsu.ac.uk/current_projects/what_do_graduates_do.htm	A kétfévente készülő jelentések részletes adatokat (excel-táblák és szöveges összegzés) tartalmaznak: https://www.hesa.ac.uk/dlhelong1011_intro Technikai és egyéb részletek több évre visszamenőleg fellelhetők: https://www.hesa.ac.uk/index.php?option=com_collns&task=show_colln&Itemid=232&c=C04019&s=11&wvy=any&wvs=11&isme=1

3.1.2. Franciaország

Franciaországban két egymást kiegészítő felmérés létezik a végzetek munkaerő-piaci elhelyezkedésével kapcsolatban, az egyik a minisztérium koordinálásában, a másik a 2000-es évek eleje óta fut 'Generation' néven, s a Céreq (Centre d'Etudes et de Recherche sur les Qualifications)¹⁹ végzi.

¹⁸ Ilyen például a UNISTATS weboldal: www.unistats.ac.uk

¹⁹ A szervezet az oktatási és a szakképzési, munkaügyi minisztérium háttérintézménye, angol elnevezése: French Centre for Research on Education, Training and Employment.

3.1.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

A SIES (a minisztérium statisztikai intézete) által koordinált felmérés elsőként 2003-ban a rövid képzési idejű DUT (*Diplôme universitaire de technologie*)²⁰ képzésben végzettek foglalkoztatottságát, munkaerő-piaci körülményeit vizsgálta, egy évvel később a felmérést kiterjesztették a bachelor („Licence”) végzettséggel rendelkezőkre is. A mesterképzésben végzetteket 2009-ben vonták be elsőként a célcsoportok közé, 2015-ben pedig a PhD hallgatók körében is volt próbamérés. A minisztériumi felmérés célja a foglalkoztatottság mérése, továbbá az, hogy indikátorokkal szolgáljon mind a nyilvánosság számára, mind pedig a hallgatók és a középiskolások számára. Egyben ösztönzőként és monitoring eszközként is szolgál az egyetemek illetve az oktatáspolitikai részére. A kérdőív a végzés után egy-két évvel vizsgálja a munkaerő-piaci jellemzőket az állami egyetemeken végzett 30 év alatti francia állampolgárok körében intézményenként eltérő adatfelvételi módszerekkel, a kérdőívek eredményeit egy statisztikai adatbázisban gyűjtik.

A Generations felmérés valamivel hosszabb múltra tekinthet vissza: az első mérés 1998-ban volt, majd 3 évente folytatódott (2001, 2004, 2007, 2010, 2013). Mindig a három évvel korábban végzetteket kérdezik, de nem csak az egyetemi képzésből kikerültek adják a mintát, hanem olyan személyek, akik szakképzésben vagy felsőfokú képzésben végeztek. A különböző képzési szintek bevonásának előnye, hogy az adatok lehetőséget adnak nem csupán az időbeli, hanem a képzési szintek szerinti összehasonlításra is.

5. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

	SIES felmérés	Generations felmérés
A pályakövető rendszer célja	A különböző egyetemi szinten, illetve a rövid idejű képzésben végzettek foglalkoztatottsága, munkaerő-piaci jellemzőinek vizsgálata.	Célja a végzettek személyes és munkaerő-piaci előrehaladásának vizsgálata (eltérő végzettségűek munkaerő-piaci helyzete között).
Első mérési év	2003 (DUT), 2004 (Lycence), 2009 (Master), 2015 (PhD)	1998
Célcsoport	egyetemeken végzettek, doktori fokozattal rendelkezők	a szakképzést illetve a felsőfokú oktatást 3 éve elhagyók
Minta/lefedettség	A végzettek körét leszűkíti a francia állampolgárokra, 30 év alattiakra és nem tanulóokra.	reprezentatív minta (kb. 1 100 ezer főből 33 ezer fő)
Módszer	keresztmetszeti vizsgálat (1 alkalommal)	keresztmetszeti (néhány kohorsz esetében több időpontban készült panelvizsgálat)
Rendszeresség/ütemezés	n.a.	háromévente (2013-ban a 6.)
Szervezeti háttér	SIES (minisztérium)	Céreq (Centre d'Etudes et de Recherche sur les Qualifications)

3.1.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A SIES adatfelvétel több partner együttműködésével készül (a Céreq is a kutatópartnerek között van, az adatok országon belüli összehasonlításban van szerepe), az egyes egyetemek

²⁰ Egyetemek technikusokképző intézetei (University Institutes of Technology, UIT) által kiadott technikus alapdiploma 2-3 éves képzés után.

helyi irodái hálózatba rendeződve szervezik a decentralizált adatfelvételt, a francia rektori konferencia (CPU) pedig ösztönzi a felsőoktatási intézményeket, hogy vegyenek részt a mérésekben.

Az adatfelvétel lényegében egy csaknem másfél éves periódust ölel fel: júliusban tájékoztató levelet küldenek az egyetemeknek, szeptemberben a SIES kiküldi a végzetek adatbázisát az egyetemeknek, ami alapján megtörténik a kérdezés. Az adatfelvételi időszak decembertől ápriliséig tart, júniustól szeptemberig az adatellenőrzés és elemzés, az adatok és elemzések pedig decemberben kerülnek nyilvánosságra. A résztvevő egyetemek a minisztériumtól támogatást kapnak a részvétel okán. 2014-ben a 74 egyetemből 73 részt vett. Az átlagos válaszadási ráta 70% (de intézményenként változó: 30–90%). A 2011-ben MA-n végzett 100 ezer fő közül a felmérésbe 48 ezer főt vontak be és 34,8 ezren válaszoltak. A válaszokat képzési területre súlyozták.

A kitöltés önkéntes, az adatvédelmet az egyetemeknek garantálniuk kell. Anonim adatbázis keletkezik, amely kizárólag statisztikai célokra használható. A kérdőívek közös kérdéseket és intézményi kérdéseket egyaránt tartalmaznak, s az egyetemek abban is önállóan dönthetnek, hogy milyen módon érik el a végzeteket (online, telefonos, vagy papír alapú kérdezés). A kérdőív körülbelül 30 kérdésből áll, tartalmaz a tanulási utakra, a munkaerő-piaci helyzetre, jövedelemre vonatkozó kérdéseket. Főbb indikátorok: foglalkoztatási arány, teljes idős és határozatlan idős állások aránya, középvezetői munkakörök aránya, regionális mobilitás, nettó havi jövedelem. Mindezeket kontextusban értelmezik (pl. végzettség szintje, szociológiai háttértényezők).

A Generation felmérés telefonos módszerrel történik, reprezentatív mintát alakítanak ki a 3 évvel korábban végzetek köréből. Részletesen megkérdezik őket munkaerő-piaci életútjuk különböző állomásairól, tanulmányaikról és a munkaerőpiacon hasznosítható egyéb (munka)tapasztalatokról.

6. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	SIES felmérés	Generations felmérés
Adatfelvételi módszer	Felsőoktatási intézmények által lebonyolított mérés vegyes módszerekkel (online, telefon, papír alapú) 1-2 évvel a végzés után. A válaszadási arány mintegy 70%. Az adatfelvételi periódus kb. 4-5 hónapig tart.	3 évvel a végzést követően a munkaerőpiacra kilépők körében. A telefonos kérdezésre kb. 33 ezren válaszoltak 2013-ban. A kérdőív átlagos hossza 34 perc volt.
Főbb témakörök	Főbb témakörök: tanulási utak, munkaerő-piaci helyzet, jövedelem. Az adatok alapján indikátorokat képez.	1. személyes jellemzők, 2. oktatási háttér, 3. munkavégzés tanulmányok alatt, külföldi tartózkodás, 4. részletes munkavállalási életút a végzés óta (hónapról hónapra)

3.1.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A SIES mérésben felvett adatokat az érintett egyetem és a minisztérium is ellenőrzi. Az adatgyűjtés minősége szempontjából elemzik az egyes egyetemek adatgyűjtő módszereinek hatékonyságát is (pl. hány emlékeztetőt küldtek ki, milyen módon gyűjtötték az adatokat). A

főbb dokumentumok elérhetőek a minisztérium honlapján, rövid (4-6) oldalas összefoglalók és fontosabb adatok bemutatása, elemzések készítése történik. Az egyetemek számára a képzésterületi adatok online elérhetőek.

A Graduates felmérés lehetőséget ad a képzési szintek szerinti és az idősoros összevetésre. A 2013-ban készült felmérés elemzése például kimutatta, hogy a válság eltérően hatott a 2010-ben végzettek különböző csoportjaira, kevésbé érintette a magasabban kvalifikáltakat²¹

Az oktatási minisztérium elképzelései között a SIES felmérés módszerének finomítása, a különféle felmérések harmonizálása szerepel.

7. táblázat: A pályakövetés vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	SIES felmérés	Generations felmérés
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Tájékoztatás a honlapon, elemzés. Az adatbázisok további elemzési lehetőségekre rendelkezésre állnak.	Összehasonlító elemzések időben és képzési szintek szerint.
Elemzési módszerek, együttműködések	A legfrissebb adatfelvétel adatbázisai a minisztérium honlapjáról elérhetőek (csv, excel fájl) ²²	A Cereq számos nemzetközi együttműködésben vesz részt (pl. CVTS survey, Cedefop), a mediterrán és a latin-amerikai országokkal is van együttműködés (pl. Islah projekt).
Nyilvánosság	Francia nyelvű jelentések: http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/pid24748/statistiques-analyses.html	A Cereq honlapján részletes elemzések és összefoglaló (6-8 oldalas) jelentések. Az eredményekről rendszeres hírlevél formájában is tájékoztatást adnak. http://www.cereq.fr/index.php/publications/Training-and-employment/2013-survey-of-the-2010-cohort-Crisis-makes-school-to-work-transition-for-CAP-BEP-holders-even-more-difficult

3.1.3. Hollandia

A holland diplomás pályakövetési rendszer szempontjából fontos megemlíteni, hogy a felsőoktatás intézményrendszere állami és nem állami intézményekre²³ tagolódik, ezen belül az előbbi kategóriát 3 fő intézménytípus alkotja:

²¹ <http://www.cereq.fr/index.php/2013-survey-of-the-2010-cohort-The-gap-between-levels-of-qualification-widens-as-the-crisis-deepens>

²² http://data.enseignementsup-recherche.gouv.fr/explore/dataset/fr-esr-insertion_professionnelle-master_donnees_nationales/?tab=metas

²³ Ez utóbbiak nem kapnak állami támogatást és csak akkor ismerik el az itt szerzett végzettségeket, ha az akkreditációs szervezet (NVAO) jóváhagyta a képzést.

- kutatóegyetemek (*wetenschappelijk onderwijs*, WO – beleértve a teológiai, hittudományi egyetemeket is)
- főiskolák, alkalmazott tudományok egyetemei (*hoger beroepsonderwijs* – HBO, *hogescholen*)
- az Open University²⁴.

A Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) – a Maastrichti Egyetem kutatóműhelye – a kilencvenes évek kezdete óta végez felméréseket a különböző képzési szinteken végzettség munkaező-piaci elhelyezkedésével kapcsolatban. Ezek a felmérések standardizáltak, és monitoring eszközüil szolgálnak az oktatási rendszer szinte teljes vertikumát illetően.²⁵

3.1.3.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és mőködtetése

A ROA által végzett felmérések célja az oktatási rendszer és a munkaerőpiac közötti kapcsolat mélyebb megértése, ezen belül különösen a munkaerő-piaci igények és az oktatás által nyújtott képzés viszonyának vizsgálata, illetve a foglalkoztatási karrier, életutak tanulmányozása. A WO szektor végzettjeire vonatkozó pályakövetés koordinálását 2009 óta a VSNU, a hollandiai egyetemek szövetsége végzi, de a szakmai lebonyolításban a ROA-nak továbbra is szerepe van. A rendszerben mind a 14 holland egyetem részt vesz. A korábban évente, újabban két évente végzett felmérések standard módszerekkel készülnek, lehetővé téve az eredmények nemzetközi és országon belüli összehasonlíthatóságát.

8. táblázat: A pályakövetés vizsgálatok célja és mőködtetése

	HBO-Monitor	WO-Monitor
A pályakövető rendszer célja	Az oktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolat jobb megértése. A ROA kutatási területe az oktatás és képzés hatásainak vizsgálata 3 területen: <ol style="list-style-type: none"> 1. a munkaerő-piaci kereslet és kínálat (Dynamics of the Labor Market), 2. foglalkozási karrier (Education and Occupational Career), 3. szervezeten belüli teljesítmény (Training and Employment). A diplomás pályakövetés az Education and Occupational Career kutatási alegység része. 	
Első mérési év	1991	1998
Célcsoport	HBO intézményekben végzettek	WO intézményekben végzettek
Minta/lefedettség	az intézmények 85%-a önkéntes alapon csatlakozott	az intézmények 100%-át lefedi
Módszer	Standardizált kérdőív, az adatok közös adatbázisba rendeződnek, így a teljes oktatási vertikumról összehasonlítható adatok állnak rendelkezésre.	
Rendszeresség/ütemezés	évente	évente/2009-től két évente, utoljára 2013-ban, a következő 2015 őszén
Szervezeti háttér	ROA	VSNU (Association of Universities in the Netherlands) és ROA

²⁴ Az Open University 12 regionális centrumba szerveződve távoktatási formában kínál rövidebb idejű kurzusokat, túlnyomórészt holland nyelven. Hallgatóik 60%-a munka mellett tanul. <https://www.ou.nl/web/english/education>

²⁵ http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/roanew/wp-content/uploads/2014/07/roaflyer_A4_schoolleavers.pdf

3.1.3.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A mérésekre 1,5 évvel a végzést követően kerül sor, az ennél korábbi mérések a kutatók meglátása szerint még nem adnak megfelelő képet a munkaerőpiacon való elhelyezkedésről. Az adatgyűjtésre online módon kerül sor, viszonylag hosszabb ideig kitölthetővé téve a kérdőíveket. A válaszadási ráta az HBO szektor végzettjei körében magasabb, mint az egyetemekről kikerülők körében. A kérdőívek saját intézményi kérdésblokkot is tartalmazhatnak.

9. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	HBO-Monitor	WO-Monitor
Adatfelvételi módszer	1,5 évvel a végzés után online módszer. A 2014 végén készült mérés esetében a válaszadási ráta 41% volt.	1,5 évvel a végzés után online módszerrel, az adatgyűjtési periódus kb. fél éven át tart. Legutóbb a mintegy 37,5 ezer végzettből 8,5 ezer kitöltő volt.
Főbb témakörök	Munkaerőpiacra való belépés, foglalkozási jellemzők (szektor, fizetés, elégedettség, tanulmányok hasznosíthatósága), további tanulmányok. A kérdőív tartalmazhat saját intézményi kérdéseket is, például a konkrét képzés értékelésére vonatkozóan.	Munkaerőpiacra való belépés, foglalkozási jellemzők (szektor, fizetés, elégedettség, tanulmányok hasznosíthatósága), további tanulmányok. Az adatgyűjtés összel történik, a standard kérdőíveket az egyetemek saját kérdéseikkel kiegészítik.

3.1.3.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A felmérések eredményeit széles körben használják, nem csupán a felsőoktatási intézmények, amelyek saját adataikat összevethetik az országos, vagy a képzésterületi eredményekkel, hanem az országos oktatásirányítás és a munkaerő-piaci szereplők, továbbá a szélesebb közvélemény is. Az éves jelentések mind a ROA kutatóközpont honlapján, mind az érintett felsőoktatási szövetségek (az HBO esetében a Vereniging Hogescholen, a kutatóegyetemek esetében a VSNU) honlapjain fellelhetőek, továbbá a felsőoktatási intézmények is használják azokat a minőségbiztosítás részeként illetve marketingcélokra.

10. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	HBO-Monitor	WO-Monitor
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Országos jelentések készítése, illetve mélyebb elemzések készítése egy-egy speciális terület kapcsán ²⁶ . Az eredmények felhasználói a felsőoktatási intézmények, a minisztériumok és a tudományos szakmai közösség.	
Elemzési módszerek, együttműködések	A kérdőív tartalmaz központi „mag” kérdéseket, képzésterület-specifikus kérdéseket, továbbá intézmény-specifikus kérdéseket. Ez lehetővé teszi a széles körű összehasonlíthatóságot.	Az eredményekről a ROA országos elemzéseket készít, így az egyes egyetemek saját eredményeiket összevethetik másokéval. Rendelkezésre állnak az intézmények számára is használható SPSS, Excel adatok.

²⁶ A mélyelemzések egy része angol nyelven is elérhető: http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/?page_id=801

Nyilvánosság	Az eredményeket részben indikátorok, részben éves jelentések formájában hozzák nyilvánosságra. A ROA weboldalán: http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/roanew/wp-content/uploads/2015/05/Factsheet_HBO-Monitor_2014.pdf , illetve Az HBO-intézmények szövetségének web-oldalán is elérhetők: http://www.vereniginghogescholen.nl/	A jelentések a VSNU weboldalán elérhetők: http://vsnu.nl/en_GB/f_c_universit_y_education_monitor-en.html A 2013. évi adatbázis elérhetősége: http://www.narcis.nl/dataset/RecordID/oai%3Aeasy.dans.knaw.nl%3Aeasy-dataset%3A57772/id/3/Language/EN/uquery/WO-monitor/coll/dataset
---------------------	---	--

3.1.4. Írország

A felsőoktatási rendszer bináris és alapvetően két intézménytípusra tagolódik, az egyetemekre és az Institutes of Technology (IoTs) elnevezésű intézményekre. Az előbbiből 7, az utóbbiból 14 állami intézmény található az országban. Léteznek emellett államilag fenntartott tanárképző főiskolák és egyéb főiskolák, valamint nem állami intézmények is.

Írországban egy nagy, hosszú múltra visszatekintő pályakövetési vizsgálat van, amelyik mind az oktatáspolitikai igényekre, mind pedig az egyetemek és a hallgatók, illetve a társadalom szélesebb rétegeinek igényeire megpróbál reagálni. Ezen kívül léteznek intézményi felmérések az IT szektorban, továbbá munkáltatói felmérések is.

3.1.4.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

A *First Destination Survey* néven futó pályakövetési rendszer valamennyi állami egyetemre és a tanárképző főiskolákra kiterjed, s az adatfelvétel 1982 óta éves gyakorisággal történik. 2011-ig az IoTs intézmények végzettjei is a célcsoporthoz tartoztak, a legutóbbi mérésben közülük csak a Dublin Institute of Technology vesz részt az országos mérésben, de adataikat az országos jelentésben nem használják fel. Az IoTs szektor egyéb intézményei saját intézményi pályakövetéssel rendelkeznek, amelyekre szintén éves gyakorisággal kerül sor. Az FDS felmérést a HEA (Higher Education Authority) koordinálja, az adatfelvétel során együttműködve a felsőoktatási intézmények karrierirodáival. Ez tehát egy központilag kidolgozott adatfelvételi rendszer, ami 2014-ben immár 33. alkalommal került lebonyolításra.

A kutatás célja, hogy információkkal szolgáljon az oktatáspolitikai döntéshozók, az oktatók, a hallgatók és a különböző munkaerő-piaci szereplők számára.

3.1.4.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A felmérésre évente, mintegy 9 hónappal a végzést követően kerül sor, az egyetemek karrierirodáinak a lebonyolításában. A felmérés a friss diplomások elhelyezkedési esélyeinek vizsgálatára, a munkavállalás helyszínére (régió), a munka szektorális jellemzőire illetve a fizetések mértékére fókuszál elsősorban, de a legutóbbi felmérések vizsgálták a végzettség és az első munkahely megfelelőségét is. A célcsoport a 8., 9., és 10. végzettségi szintekre terjed ki.²⁷ Az elemzések külön-külön vonatkoznak az egyes képzési szintekre és a tanárképzésben

²⁷ Ezek a Honours bachelor's degree, a Master's degree és a Doctorate Degree végzettségeknek felelnek meg.

végzettek. A válaszadási ráta az egyetemi szektor végzettjei körében 65% körüli (ezen belül a Bachelor képzési szinté a legmagasabb).

3.1.4.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A *What do graduates do?* kiadványsorozat²⁸ éves gyakorisággal jelenik meg angol nyelven, de ezen kívül is készülnek elemzések. A kiadvány célja, hogy informálja a szélesebb közvéleményt, továbbá a felsőoktatásba készülők és ott tanuló fiatalokat, ezáltal is segítve őket tanulmányaik tervezésében. A felmérés révén idősoros adatok nyerhetők a diplomás munkaerőpiacról, a változások jól követhetővé válnak. A HEA honlapján elérhető a részletes éves jelentések, az egyes intézmények pedig saját honlapjaikon teszik közzé eredményeiket.²⁹

3.1.5. Németország

Németországban a pályakövetéses vizsgálatok hosszú múltra tekintenek vissza. Az országos mérések mellett néhány tartomány saját felméréssel is rendelkezik (pl. Bajorország³⁰, Baden-Württemberg³¹), továbbá intézményi szinten is léteznek saját mérések, adatgyűjtések a végzettek vonatkozásán (ezek egy része azonban együttműködésben történik valamely kutatóközponttal vagy más szervezettel). Németország részt vett az 1998-2000 között zajlott CHEERS nemzetközi pályakövetési vizsgálatban³², továbbá a 2004-ben kezdődött REFLEX felmérésben³³ is.

3.1.5.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Németországban 3 olyan országos, diplomások végzés utáni helyzetét érintő kutatás van, amelynek a gyakorlata figyelmet érdemel, s amelyek tapasztalatai a hazai pályakövetési kutatások fejlesztése kapcsán is megfontolásra érdemesek. A három felmérés célját és részben célcsoportjait tekintve is gyökeresen eltér, így bizonyos tekintetben jól kiegészítik egymást.

A German Graduate Studies felmérést a felsőoktatáskutatással és tudománypolitikával foglalkozó Deutsches Zentrum für Hochschul- und Wissenschaftsforschung (DZHW)³⁴ koordinálja, amely korábban a Hochschul-Informationssystem GmbH (HIS) része volt.³⁵ A

²⁸ A legutóbbi jelentés itt érhető el: http://www.hea.ie/sites/default/files/final_class_of_2013_221214.pdf

²⁹ Lásd pl. http://www.nuigalway.ie/administration_services/careers_service/students/13gradsurvey.html vagy http://www3.ul.ie/careers/careers/stugrad/FDR_Executive_Summary.pdf

³⁰ A kutatást a Bayerischen Staatsinstitut für Hochschulforschung und Hochschulplanung, IHF (Bajorországi Felsőoktatáskutató és -tervező Intézet) végzi 2005 óta. A panelkutatás (Bayerische Absolventenpanel, BAP) a tartományban végzettek terjed ki, fix kérdésekkel és évről-évre némileg eltérő egyedi fókusszal. A megkérdezést 1,5 illetve 4,5 évvel a végzés után bonyolítják le papír alapú és online kérdezési módszerrel a felsőoktatási intézmények bevonásával. <http://www.bap.ihf.bayern.de/33/?L=1>

³¹ A kutatást a tartományi statisztikai hivatal, a Statistische Landesamt Baden-Württemberg végzi éves gyakorisággal 2008 óta. Az online módszerrel lebonyolított adatfelvétel során 2 illetve 5 évvel a végzést követően keresik meg a volt hallgatókat. (2013-ban a válaszadási ráta 26,3% volt.) Az eredményeket kiadványokban mutatják be. <https://www.hochschulen-bw.de/de/home/service/absolventenbefragungen.html>

³² Careers after Higher Education: a European Research Study. <https://www.uni-kassel.de/einrichtungen/en/incher/research/projects-completed-up-to-2010/cheers-i.html>

³³ The Flexible Professional in the Knowledge Society. <https://www.uni-kassel.de/einrichtungen/en/incher/research/projects-completed-up-to-2010/reflex.html>

³⁴ Deutsches Zentrum für Hochschul- und Wissenschaftsforschung GmbH

³⁵ A szervezet részt vesz az EUROSTUDENT felmérésben is.

felmérés 1989-től vizsgálja a felsőoktatás és a munkaerőpiac közötti átmenetet, különös figyelmet szentelve a munkaerőpiacra való kilépés folyamatának, képet adva a felsőoktatásban megszerezhető kompetenciák munkaerő-piaci relevanciájáról is. A felmérést a végzést követően 1,5 év, 3,5–4,5 év, illetve 10 év elteltével bonyolítják le, 4 évente újabb korosztály körében.

A végzett hallgatók egyetemközi kooperációban megvalósuló vizsgálata a Kooperationsprojekt Absolventenstudien (KOAB), amelyet a Kasseli Egyetem felsőoktatási kutatóközpontja, az International Centre for Higher Education Research (INCHER) koordinál, s közel 80 felsőoktatási intézmény vesz részt a projektben. A kutatás célja az oktatás minőségének a fejlesztése a volt hallgatóktól származó visszajelzések gyűjtése és az eredmények hasznosítása révén. A kutatást koordináló szervezet segíti az intézményeket saját pályakövetési tevékenységük kialakításában, tanácsokat ad a kérdőív összeállításában, az országos adatokat összegyűjti és anonim módon (képzésterületi, intézménytípusonkénti bontásban) elemzi, továbbá igény esetén segítséget ad azok intézményi elemzéséhez is.

A NEPS³⁶ vizsgálat egy olyan longitudinális vizsgálat, amelyet a Leibniz Institute for Educational Trajectories koordinál. A kutatási munkálatokban 19 egyetem, illetve kutatóközpont vesz részt területileg is lefedve lényegében az ország egészét (a csoport tagja többek között a már korábban említett DZHW és a Kasseli Egyetem is). Céljait és célcsoportját illetően gyökeresen eltér az előzőektől, amennyiben a fő célja a kompetenciák felhalmozási folyamatának a vizsgálata a születéstől a munkaerő-piaci szempontból aktív életévek végéig bezárólag. Módszerét tekintve ugyan itt is longitudinális panelkutatásról van szó, azonban az nem csak a felsőoktatásban tanulóakra terjed ki, hanem összesen 6 célcsoportra, akik közül témánk szempontjából a felsőoktatás hallgatói (illetve később végzettjei) továbbá a fiatal felnőttek célcsoportja érdekes. Az éves rendszerességgel megvalósuló, egyelőre kiépülőben lévő adatfelvétel többféle tudományterület eszközeit ötvözi, s lehetővé teszi a tanulási folyamatok, a tanulási motiváció alakulásának, továbbá az intézmények közötti átmeneteknek a nyomon követését, csakúgy, mint a felnőttkori tanulással kapcsolatos tapasztalatok és azok hasznosíthatóságának mélyebb megismerését.

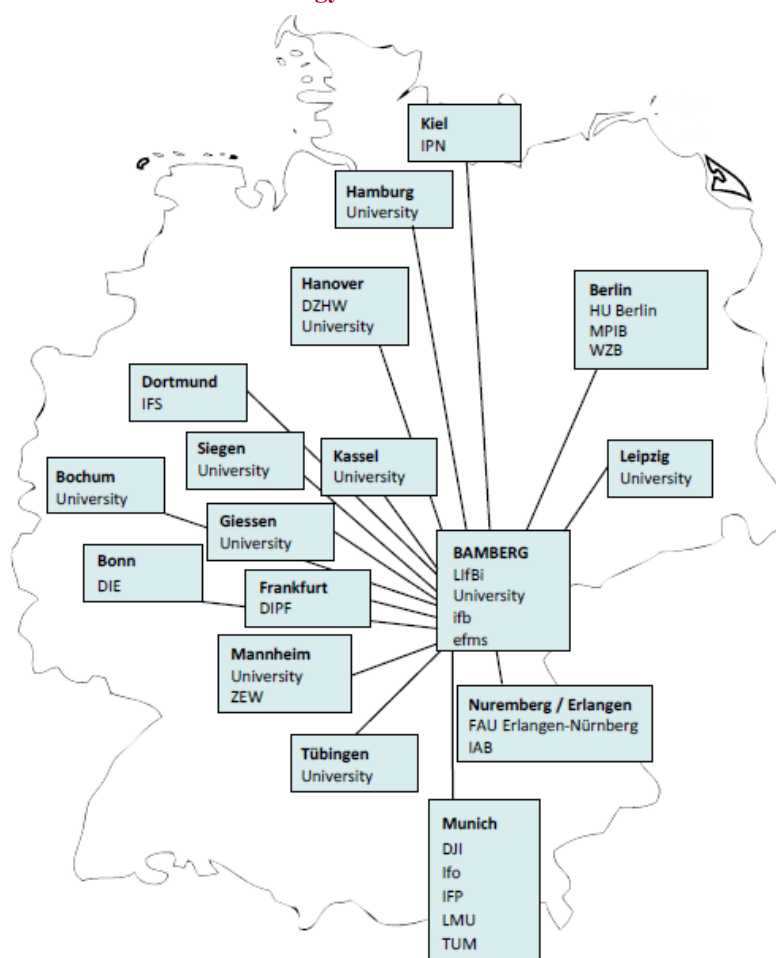
³⁶ The National Educational Panel Study.

11. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

	Absolventenpanel – German Graduate Studies	Kooperationsprojekt Absolventenstudien (KOAB)	National Educational Panel Study (NEPS)
A pályakövető rendszer célja	A felsőoktatás és a foglalkoztatottság közötti kapcsolat vizsgálata. Országos illetve tartományi szintű reprezentatív adatok a felsőoktatás valamennyi szereplője számára. Adatszolgáltatás a különböző hazai és nemzetközi rendszerek számára, előrejelző modellekhez, további kutatásokhoz. Minősbiztosítási cél – a felsőoktatási intézmények értékelésének alátámasztása.	A felsőoktatási intézmények együttműködésén alapul, célja a felsőoktatás minőségének fejlesztése. Célok: 1. professzionális segítségnyújtás a felsőoktatási intézmények számára a pályakövetéses vizsgálatokban. 2. rendszeren belüli (képzési területek, intézménytípusok szerinti) összehasonlítási lehetőség anonim módon.	A kutatás nem kifejezetten a felsőoktatásra koncentrál. Célja longitudinális adatok gyűjtése a születéstől a felnőttkorig, benne a kompetenciák fejlődésének mérése, a tanulási utak és motivációk vizsgálata. A felsőoktatásra specifikusan: milyen képzési terület-specifikus és nem specifikus kompetenciákkal rendelkeznek a hallgatók, s ezek mennyire felelnek meg a munkaerőpiac kihívásainak. A kompetenciák megszerzése mennyiben függ a konkrét felsőoktatási intézménytől, s mennyiben más tényezőktől.
Első mérési év	1989	2007	2009
Célcsoport	BA/BSc végzettek (2009-ben mester is)	végzettek	6 különböző életkori csoport figyelemmel kísérése (1 éves, óvodás, 5. osztályos, 9. osztályos, felsőoktatásba bekerülők, felnőttkor)
Minta/ lefedettség	Mintaalapú vizsgálat. A kiinduló létszám kb. 10 ezer fő, a 2. hullámra az elemszám csaknem felére csökken, a harmadikra már kisebb a csökkenés.	Teljes körű kiküldés mintegy 80 felsőoktatási intézményben (2013/14-ben 139 ezer hallgató), a válaszadási arány 40-50% volt.	Mintaalapú vizsgálat.
Módszer	panelvizsgálat (3 hullám)	panelvizsgálat (2 hullám)	Keresztmetszeti (cross-sectional) és panel adatfelvétel is egyben

Rendszeresség/ ütemezés	4 évente 3 hullámban újabb korcsoport (1. hullám a végzés után 1,5 évvel; 2. hullám a végzés után 3,5–4,5 évvel, 3. hullám 10 évvel a végzés után)	Minden évben. Első kérdezés 1-2 évvel a végzés után, második kérdezés ezt követően 3 év múlva.	Ugyanazt a célcsoportot évente követik. Az 1 éveseket 2012-ben kérdezték először, a felnőtteket (1944-1986 között születetteket) 2009-ben, a többieket 2010-ben. ³⁷
Szervezeti háttér	2013-tól a DZHW Hannover (régebben HIS)	INCHER-Kassel (a Kasseli Egyetem kutatócsoportja)	Leibniz-Institut für Bildungsverläufe e.V. (Bambergi Egyetem)

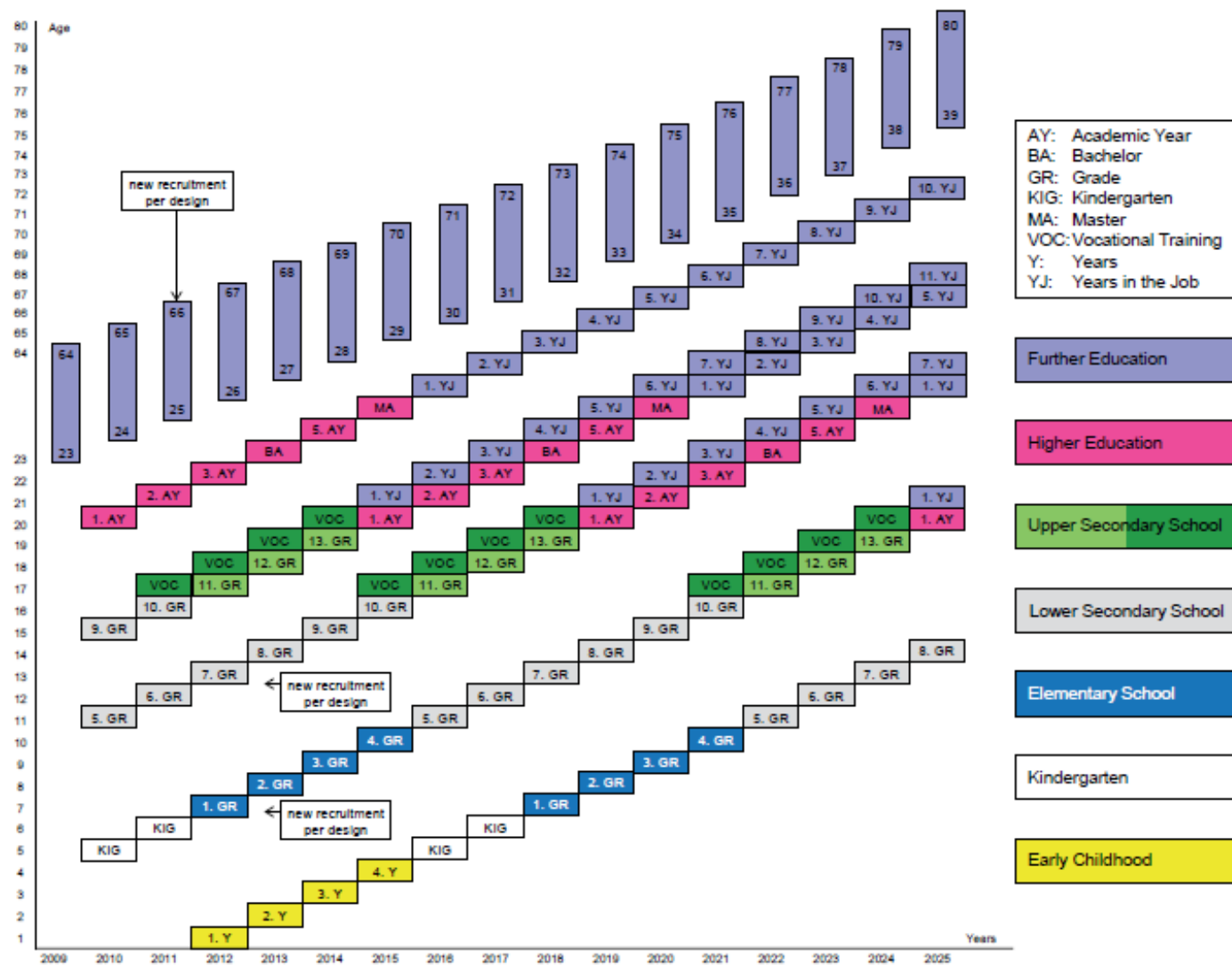
1. ábra: A NEPS felmérésben együttműködő szervezetek

³⁷ A kutatásról készült angol nyelvű brosúra 26. oldalán megtalálhatóak a követéses vizsgálat célcsoportjai és a felmérések ütemezése.

https://www.neps-data.de/Portals/0/NEPS/Projectoverview/LifBi_A5_Broschur_NEPS_en_web.pdf

2. ábra: A NEPS felmérés kohorszai és a felmérések ütemezése

A NEPS felmérés lebonyolításának ütemezését bemutató ábrán az x tengelyen a naptári éveket, az y tengelyen az életkort tüntették fel. Ez alapján leolvasható, hogy az egyes években mely kohorszok felmérésére kerül sor a kutatás keretében. 2009-ben a felnőttek vizsgálatával indult a kutatás, majd 2010-ben 4 korosztályban folytatódott, ekkor került első ízben bevonásra az óvodás korosztály, akik 2012-ben kezdték meg iskolai tanulmányaikat. 2012-ben már az 1 éves korúak is a mintába kerültek, akiknek a követése így a tervek szerint a kezdetektől felnőttkorukig lehetővé válik.

Jelmagyarázat:
 AZ: akadémia év, tanév
 BA: Bachelor képzés
 GR: évfolyam
 KIG: óvoda
 MA: Master képzés
 VOC: szakképzés
 Y: évek száma
 YJ: munkában töltött évek száma

3.1.5.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A két, kifejezetten a felsőoktatásban végzetteket megcélzó vizsgálat ma már online kérdéssel kerül lebonyolításra, a vizsgálatok panel jellege miatt egyéni azonosító igénybevételével. Adatvédelmi szempontok miatt a kérdőívek kiküldését a felsőoktatási intézmények végzik, az első méréshez a végzettek címlistáját általában megpróbálják aktualizálni. Miután panelvizsgálatról van szó, a két illetve három mérés közötti időszak során a lemorzsolódás így is jelentős lehet.

A vizsgálatok témakörei a célkitűzésekhez igazodóak: míg a DZHW kutatása inkább a munkaerő-piaci életút különféle jellemzőire koncentrál, addig a KOAB felmérésben nagy szerepet kap a felsőfokú végzettség és a megszerzett kompetenciák munkaerő-piaci hasznosíthatósága, valamint a felsőfokú tanulmányok és az egyetem/főiskola utólagos értékelése.

12. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	Absolventenpanel – German Graduate Studies	Kooperationsprojekt Absolventenstudien (KOAB)	National Educational Panel Study (NEPS)
Adatfelvételi módszer	Eredetileg postai kérdőív, majd postai és online módszer vegyesen, jelenleg online. A jogi szabályozás miatt a felsőoktatási intézmények küldik ki a kérdőíveket. A résztvevők többször kapnak postán illetve e-mailben emlékeztetőt, felkérést.	Alapvetően online kérdés, a végzettek egyéni azonosítóval léphetnek be a kérdőívbe. (Kérésre papír alapú kitöltés is lehetséges.) A címlistát az egyetemi adatbázisokból nyerik, de lakcímnnyilvántartásból, internetről aktualizálják (erre törvényi felhatalmazás van). A második kérdésbe csak az első megkeresésre válaszolókat vonják be, s közülük is azokat, akik ehhez hozzájárultak.	Oktatási-nevelési intézményekhez kötődő csoportos minta (egy-egy iskolai, óvodai csoport, egyetemi szak), kisebb gyerekek esetében szülők, nevelők bevonása. A későbbiekben egyéni követés, így képet kaphatnak a lemorzsolódásról is. Számítógép-alapú mérést, tesztek is használnak, az adatokat kiegészítik más adatforrásokkal is.

Főbb témakörök	1. felsőoktatási oktatási tapasztalatok, végzettségek; 2. foglalkozási státusz, álláskeresés; 3. háttér adatok (személyes, oktatási); 4. további tanulmányok, életpervek, családalapítás	1. tanulmányok, 2. a tanulmányok értékelése, 3. kompetenciák önértékelése, 4. munkakeresés, 5. az első és a jelenlegi munka jellemzői, 6. a munkavégzéshez szükséges kompetenciák, 7. a tanulmányok és a végzett munka közötti horizontális és vertikális illeszkedés, 8. munkával való elégedettség, 9. regionális és külföldi mobilitás (a közös kérdéseken túl intézményenként /szakonként némileg eltérő adattartalom lehetséges)	1. kompetenciák fejlődése, 2. formális-nem formális és informális tanulási környezetek, 3. egyenlőtlenségek, 4. etnikai és migráns háttér, 5. élethosszig tartó tanulás, 6. motiváció és személyiségbeli tényezők
-----------------------	--	---	---

3.1.5.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

Valamennyi kutatás eredményei sokrétűen használhatók, mind oktatáspolitikai célokra, mind hazai és nemzetközi jelentésekhez, továbbá az egyes felsőoktatási intézmények számára is. Bár mindhárom adatfelvétel esetében nagy hangsúlyt fektetnek a nyilvánosság minél teljesebb kiszolgálására és az adatbázisok hozzáférhetővé tételére, a kutatás módszereiből és céljaiból is következően azonban kicsit eltérő lehet a hasznosulás. A NEPS és az Absolventenpanel (DZHW) esetében a tudományos kutatás jobban előtérbe kerül, míg a KOAB vizsgálat eredményeit az egyes résztvevő felsőoktatási intézmények képesek nagyobb arányban közvetlen módon is hasznosítani, hiszen visszakapják a végzettjeikre vonatkozó adatokat, s a saját szakterületükre vonatkozó speciális kérdéseket is elemezhetik.

13. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	Absolventenpanel – German Graduate Studies	Kooperationsprojekt Absolventenstudien (KOAB)	National Educational Panel Study (NEPS)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	1. lehetőséget ad egy adott korosztály elhelyezkedési esélyeinek vizsgálatára (a végzés után 1,5 - 4,5 - 10 évvel); 2. lehetőség trendelemzések készítésére (különböző korosztályok a végzés után 1,5 – 4,5 – 10 évvel)	1. összehasonlító országos elemzések képzési területek és intézménytípusok szerint; 2. intézményi hasznosulás, saját elemzések	1. tudományos elemzések; 2. szakpolitikai célú használat: nemzeti jelentésekhez, reformok hatásainak vizsgálatára.

Elemzési módszerek, együttműködések	A felmérés hangsúlyt fektet az egyetemekkel való kooperációra, továbbá 2013-tól a NEPS projekttel való együttműködésre.	Az adatfeldolgozást a közös kérdésekre vonatkozóan a kutatóközpont végzi, összesíti a különböző intézményekből bejövő eredményeket, tartományok szerint is. Az eredmények értelmezését segítő workshopokat tart, segíti az intézményeket saját adataik elemzésében.	Tudományos célokra - megfelelő kérelem és megállapodás alapján - ingyenesen használhatóak az anonimizált adatok. (Idáig több mint 900 adatfelhasználó volt 16 országból, az adatkikérések száma dinamikusan nő, külön felület szolgál erre.)
Nyilvánosság	Jelentések, publikációk a honlapon. Fontos használói az egyes felsőoktatási intézmények és a tartományok, továbbá a vállalkozói és szakmai szövetségek. Az anonimizált adatok kutatási célokra is átadhatók. http://www.dzhw.eu/pdf/pub_fh/fh-201310.pdf	Az eredmények a honlapokon megjelennek, az intézmények saját adataikat visszakapják. A kiértékeléseket kérésre elküldik a felmérésben résztvevőknek is. http://koab.uni-kassel.de/ver%C3%B6ffentlichung-der-ergebnisse.html	A tudományos elemzések mellett szakpolitikai célú használat: nemzeti jelentésekhez, reformok hatásainak vizsgálatára. https://www.neps-data.de/en-us/projectoverview/publications.aspx

3.1.6. Olaszország

Olaszországban a pályakövetési vizsgálatot egyrészt a statisztikai hivatal, másrészt egyetemi szövetségek végzik, ez utóbbin belül a Bolognai Egyetem AlmaLaurea (AL) programja emelhető ki, illetve a lombardiai egyetemek szövetségének STELLA felmérése³⁸, amely azonban regionális jelleggel és időszakosan működött, 2015-ben az egyetemek egy része az AlmaLaurea-hoz csatlakozott.

3.1.6.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Míg az ISTAT (Italian National Institute of Statistics) az oktatás több szintjére (középfokon végzetek, egyetemen végzetek, doktori fokozattal rendelkezők) vonatkozóan gyűjt adatokat a munkaerőpiacra való kimenet kapcsán, az AlmaLaurea (és a STELLA) felmérések a csak a diplomások, azaz a Bachelor, Master és osztatlan képzésben végzetek munkaerő-piaci elhelyezkedésének folyamatát vizsgálják. Az ISTAT és az AlmaLaurea felmérések között eltérés van azok rendszerességében és a felmérések keresztmetszeti illetve panel jellegében is, a legfontosabb eltérés azonban a célok tekintetében mutatkozik.

Az AlmaLaurea kezdeményezés 1994-ben a Bolognai Egyetem kezdeményezésére jött létre. Célja, hogy megbízható adatokat szolgáltatson a részt vevő egyetemek számára a felsőoktatási rendszer eredményességéről és hatékonyságáról. Nem csupán felmérést és visszajelzést jelent azonban, hanem a végzetek és a munkáltatók között közvetítői feladatot is

³⁸ https://www.almalaurea.it/universita/occupazione/indagini_stella

ellát, honlapján online elérhetők a végzettek önéletrajzai (olaszul és angolul). A hallgatók a végzés előtt az egyetemen megkapják a felhasználói nevet és a jelszót, elkészíthetik az önéletrajzukat. Az egyetemek továbbítják az adatokat az AL központ felé, ezzel létrejön a végzettek profiljait összesítő adatbank. Az önéletrajzukat a végzettek folyamatosan aktualizálhatják, s az angol nyelvű megjelenítés lehetőséget ad arra, hogy külföldi munkáltatók is megkeressék a hallgatókat, illetve a webfelületen megjelenő hirdetésekre a végzettek gyorsan tudnak reagálni. Ugyanezen a webfelületen tájékozódhatnak a végzettek a különféle továbbtanulási lehetőségekről is. Maga a pályakövetési vizsgálat a végzés után egy évvel indul, s a munkavállalás folyamatáról, a frissdiplomások munkaerő-piaci helyzetéről ad visszajelzést.

4. ábra: Az AlmaLaurea rendszer tagjai

Forrás: <http://www.mosta.lt/images/renginiai/2015-10-01/31.pdf>

14. táblázat: A pályakövetési vizsgálatok célja és működtetése

	ISTAT felmérés	AlmaLaurea
A pályakövető rendszer célja	A középfokon végzettek, az egyetemeken végzettek és a doktoráltak körében rendszeres időszakonként sorra kerülő felmérések célja, hogy átfogó képet adjanak az oktatásból a munkába való átmenetről.	Célja a végzettek, az egyetemek és a munkáltatók információval való ellátása. Nem csupán pályakövetés, hanem közvetítés is az egyetemek és a munkaerőpiac szereplői között.
Első mérési év	1989 (jelenleg a felsőoktatásban a 8. mérésnél tartanak)	1994-ben alakult (2015-ben a 17. mérésnél tartanak)
Célcsoport	középfokon végzettek, egyetemeken végzettek, doktoráltak	BA, MA és osztatlan képzésben végzettek

Minta/lefedettség	A felsőfokon végzettek esetében: minta alapú felmérés, 2011-ben 62 ezer végzettet kérdeztek 4 évvel a végzés után (a 300 ezer végzettből). A doktori képzésben végzettek vonatkozásán 2009-ben és 2014-ben volt teljes körű felmérés.	A szövetségnek 72 egyetem a tagja jelenleg (ez az egyetemek 90%-a). 2014-ben a végzés után egy évvel megkérdezettek 84%-a válaszolt, a végzés után 3 évvel megkérdezettek 77%-a, míg a végzés után 5 évvel megkérdezettek 71%-a.
Módszer	keresztmetszeti vizsgálat.(1 alkalommal)	több időpontban készült panelvizsgálat
Rendszeresség/ütemezés	3 évente	évente
Szervezeti háttér	Istituto Nazionale di Statistica, ISTAT (olasz statisztikai hivatal) a felsőoktatási intézményekkel való együttműködésben	AlmaLaurea Interuniversity Consortium (olaszországi egyetemek szövetsége), amelyet az Oktatási Minisztérium is támogat.

3.1.6.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A mérésekre az ISTAT-nál 4 évvel a végzést követően kerül sor és egyszeri alkalommal, míg az AlmaLaurea 5 éven keresztül háromszor monitorozza a végzettek munkaerő-piaci elhelyezkedését. Az adatgyűjtést az AlmaLaurea esetében az egyetemek közreműködésével végzik, elsőként online kérdőívvel megkeresve a végzetteket, amennyiben azonban nincs e-mail-es elérhetőségük, vagy háromszori megkeresésre sem reagálnak a kérdőívre, akkor telefonos interjú segítségével próbálnak információt gyűjteni. Az adatfelvételi időszak kétszer van egy évben, így biztosítva, hogy a tavasszal illetve ősszel végzők is egyaránt kb. 1, 3, 5 évvel a végzést követően kerüljenek megkérdezésre. Egy referencia időpontot (május 1, illetve október 1) is kijelölnek azonban, amely időpontra vonatkoznak a válaszok (pl. munkában állás, fizetés). Az egyetemek bevonásával zajlik a mérés, ugyanakkor a konzorcium nem minden egyeteme vett részt a mérésben (pl. 2014-ben a 72 egyetem közül 65 az első mérésben, 64 a második mérésben és 54 a harmadik mérésben). A felmérés adatait kiegészítik az adminisztratív adatbázis adataival (a végzett neve, születési dátuma, felsőoktatási tanulmányok jellemzői).

15. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	ISTAT felmérés	AlmaLaurea
Adatfelvételi módszer	4 évvel a végzést követően. Kétlépcsős adatfelvétel, először mintaválasztás az összes végzett köréből, majd körükben adatfelvétel.	Évente új populáció bevonásával, akiket 4 alkalommal (végzéskor, illetve egy, három és 5 évvel a végzés után) kérdeznak. A végzés utáni felméréseket CAWI (online-kérdőív háromszori emlékeztetővel) és CATI módszerrel (akinek nem volt e-mail címe vagy nem válaszolt) végzik.
Főbb témakörök	<ol style="list-style-type: none"> 1. a tanulmányok szubjektív értékelése, 2. munkaerőpiacra való bekerülés, 3. munkakeresés, 4. családi körülmények (szülői és saját), 5. további tanulmányok, 6. nemzetközi mobilitás (tanulmányok alatt, után) 2014-es doktori adatfelvétel: <ol style="list-style-type: none"> 1. foglalkoztatottság, 2. végzettségnek megfelelő munka, 3. munkával való elégedettség 4. jövedelem, 5. migráció (brain drain) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. végzettek származási és megelőző oktatási háttere, 2. tanulmányok hossza, 3. munkavégzés a tanulmányok alatt, 4. ösztöndíjak, szakmai gyakorlat, 5. tanulmányokkal kapcsolatos tapasztalatok és munkaterhek, 6. nemzetközi mobilitás, 7. további tanulmányok, képzések, tervek, 8. munkahely-választási preferenciák, igények, külföldi munkavállalás, területi mobilitás.

3.1.6.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A felmérések eredményeit részben oktatáspolitikai tervezéshez, részben a nyilvánosság tájékoztatására, részben további elemzésekhez használják. A felsőoktatási intézmények is hozzáférhetnek a saját adataikhoz. Az utóbbi években az ISTAT is törekszik arra, hogy adatait kutatási célokra mások is használhassák, az adatbázisok és az értékkészlet (olasz nyelven) a honlapról is letölthető.³⁹ Az AlmaLaurea program az utóbbi években egyre jobban elkötelezett a nemzetközi kapcsolatok bővítésében is mind európai, mind Európán kívüli szinteken. A jövőbeli tervek között szerepel a felmérés adatainak az országos adatbázisokkal (adózás, társadalombiztosítás) való összekapcsolása.

³⁹ <http://www.istat.it/en/archive/microdata-for-research-purposes>

16. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	ISTAT felmérés	AlmaLaurea
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Tájékoztató a honlapon, elemzés. Az adatbázisok további elemzési lehetőségekre alkalmasak.	Összehasonlító adatok időben és képzési szintek (alapképzés, osztatlan képzés, mesterképzés), továbbá képzési területek szerint. A nagy elemszám miatt szakos szintig elemezhetőek az eredmények, ezáltal az adatok a minisztérium és az egyes egyetemek igényeit egyaránt kielégítik. Éves jelentések készítése különböző témákról, információk a munkáltatók számára, információk a középiskolások ill. a továbbtanulni szándékozók számára. Segítség a tanulmányaikat megkezdőknek is (lemorzsolódás megakadályozására).
Elemzési módszerek, együttműködések	A legfrissebb adatfelvétel adatbázisai a hivatal honlapjáról hozzáférhetőek, kutatási célokra használhatók (tartalmazza a változók leírását, SAS, R és STATA fájlokat). ⁴⁰	Nemzetközi együttműködések (pl. EAL-NET - nemzetközi adatbázis építés), részt vett a REFLEX felmérésben is.
Nyilvánosság	Olasz nyelven részletes jelentések. Angol nyelvű összefoglaló a diplomás pályakövetésről: http://www.istat.it/en/archive/82425 angol nyelvű összefoglaló a doktori pályakövetésről: http://www.istat.it/en/archive/145915	A részletes eredmények a honlapon olaszul fellelhetőek, minden évben konferenciát rendeznek, amelyek a videótárban megtalálhatók. Az utóbbi néhány év eredményeiről angolul is készültek összefoglalók, elemzések, pl. http://www.almalaurea.it/sites/almalaurea.it/files/docs/universita/occupazione/occupazione13/al_cond_occ_indagine2014_en.pdf , http://www2.almalaurea.it/universita/pubblicazioni

3.1.7. Spanyolország

Spanyolországban az egyes oktatási intézmények jellemzően maguk végzik a pályakövetést, illetve egy-egy tartományban (pl. Baszkföld, Kanári-szigetek, Andalúzia, Katalónia, Galícia) vannak összehangolt felmérések.⁴¹

3.1.7.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Egy 2007. évi törvény a minőségbiztosításról előírja az egyetemek számára pályakövetési vizsgálatok lebonyolítását, amelynek célja elsősorban annak vizsgálata, hogy a végzetek mennyire tudnak elhelyezkedni a megszerzett diplomával. A végzés után 1, illetve 5 évvel

⁴⁰ www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.46/2013/Topic_3_Italy_no_presentation_.pdf

⁴¹ Tekintettel arra, hogy Spanyolországban nincs egységes országos pályakövetési rendszer a felsőoktatásban, a táblázatos áttekintéstől eltekintünk.

történő foglalkoztatottság mértékét, valamint a diplomával rendelkezők bérelőnyét indikátorként jelöli meg a University Strategy 2015 dokumentum is.⁴²

A tartományi felmérések közül figyelmet érdemel Katalónia pályakövetési rendszere, amelyet a tartományi minőségbiztosítási szervezet, az AQU Catalunya (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) végez, s ahol 2014-ben zajlott az ötödik ilyen felmérés a végzetek körében. A Katalónia egyetemeire kiterjedő felméréssorozat a 2001, 2005, 2008, 2011 és a 2014 évekre terjedt ki, s az utóbbi időben az első diplomájukat megszerzettekén túl a mesterképzésben és a doktori képzésben végzetteket is vizsgálja. A felmérés fő célja, hogy program szinten adjon visszajelzést a tanulmányokról, részben tananyagfejlesztés, részben a karrierszolgáltatások fejlesztése érdekében. Fontosnak tartják továbbá a nyilvánosság tájékoztatását is.

Országos szintű adatok nyerhetők ki abból az adatbankból, amelyik 1996-tól kezdődően gyűjt adatokat a fiatalok munkaerő-piaci helyzetéről. A felmérést a Valenciában működő gazdaságkutató intézet, az IVIE (Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas) végzi és a Bancaja Foundation támogatja, s az adatfelvételre szintén háromévente kerül sor (elsőként 1996-ban), így az adatok hosszabb időszokban is értelmezhetők. A mintát ugyanakkor nem az egyetemeken végzettek, hanem a 16-30 éves fiatalok alkotják függetlenül a megszerzett végzettség szintjétől, olyanok, akik a kérdezést megelőző 5 évben léptek ki a munkaerőpiacra.⁴³

3.1.7.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

Az AQU Catalunya pályakövetése 4 évvel a végzés után történik, kivéve az orvosi és a PhD tanulmányokat, ahol a követés valamivel későbbre tolódik. A kérdőív adatokat gyűjt a munkahely-keresésről, a foglalkoztatottságról, az egyetemi képzés és a munkakör közötti megfeleléségről, a munkával való elégedettségről. Külön kitér az egyetemi tanulmányokkal való elégedettségre és a mobilitásban való részvételre.⁴⁴ 2014-ben 24 egyetemen mintegy 31 ezer végzett közül több mint 17 ezren válaszoltak a kérdőívre, ami 55%-os részvételi arányt jelent.

Az IVIE kutatása a végzettek munkaerő-piaci helyzetét három fő szempontból vizsgálja: 1. szociális helyzet, személyes élethelyzet, 2. foglalkoztatottság és munkavállalás, 3. attitűdök, munkával kapcsolatos preferenciák, pszicho szociális változók.⁴⁵

3.1.7.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

Mindkét kutatás eredményei alapján készülnek összefoglalók, melyek eredményei spanyol nyelven elérhetők. Az IVIE honlapján nyilvánosan is elérhetők az adatbázisok a 2011. évi felméréssel bezárólag. Az adatok Valencia tartományra és Madridra külön is rendelkezésre

⁴² A dokumentum (https://www.uab.cat/doc/DOC_cei_estrategia2015_edicio2011_en) 47. oldalán a foglalkoztatási indikátorok között szerepelnek a munkaerőpiacra való átmenet mutatói: 1. University graduate employment rate 1 year after completion of studies, 2. University graduate employment rate 5 years after completion of studies, 3. University graduate rate 5 years after completion of studies with higher earnings than population with secondary education.

⁴³ <http://www.ivie.es/en/banco/insercion/insercion.php?idioma=EN>

⁴⁴ A végzettek kérdőívei angol nyelven is elérhetők: http://www.aqu.cat/doc/doc_76632779_1.pdf, http://www.aqu.cat/doc/doc_32108284_1.pdf, http://www.aqu.cat/doc/doc_65316664_1.pdf

⁴⁵ <http://www.ivie.es/en/banco/insercion/insercion.php?idioma=EN>

állnak.⁴⁶ Az AQU Catalunya felmérés kérdőívének kialakításában maguk az érintett felsőoktatási intézmények is részt vesznek, az adatbázis mind számukra, mind további kutatási célokra rendelkezésre áll. Az eredmények transzparenssek, a szélesebb nyilvánosság számára is könnyen áttekinthetőek.⁴⁷

Az oktatási minisztérium tervei között szerepel az egymástól elkülönülő felmérések harmonizálása, a felmérésből származó adatok társadalombiztosítási adatokkal való összekapcsolása.

3.2. Észak-Európa

3.2.1. Finnország

A diplomás pályakövetéses vizsgálatok kapcsán meghatározó, hogy a finn felsőoktatási rendszerben két egymást kiegészítő felsőoktatási intézménytípus van: (1) egyetem, illetve (2) egyéb felsőoktatási intézmény (politechnikumok/alkalmazott tudományok egyetemei). Finnországban a diplomás pályakövetési rendszer összességében rendkívül fejlett és sokrétű, alapvetően kapcsolódik a munkaerő-piaci szükségletekhez és érvényesüléshez. Rendszeres felméréseket végeznek nemzeti és intézményi szinten egyaránt, továbbá regionális szinten is folytatnak ad hoc jellegű foglalkoztatási, foglalkoztathatósági vizsgálatokat. Számos kutatóintézet és kutató is végez a diplomások munkaerő-piaci helyzetére vonatkozó helyi és nemzeti szintű kutatásokat.⁴⁸

A pályakövetési rendszerben meghatározó az Akadémiai Karrier-szolgálatok Hálózata (*Aaresaari Network – Network of Academic Career Services*)⁴⁹, valamint az országos szintű, (volt) egyetemi hallgatókat célzó YOPALA⁵⁰ és az egyéb felsőoktatási intézmények (volt) hallgatóit vizsgáló OPALA⁵¹ nyomon követő, illetve hallgatói visszajelző rendszerek. A téma kapcsán érdemes kitérni a diplomásokra vonatkozó kormányzati előrejelzésekre, valamint a RAKETTI-projektre (RAkenteellisen KEhittämisen Tukena Tietohallinto)⁵² is, mely utóbbi a felsőoktatási intézmények strukturális fejlesztését támogató információmenedzsment kialakítására, s benne a hallgatói utak nyomon követhetőségének fejlesztésére irányul. Mindezekben felül számos felsőoktatási intézmény saját rendszeres felméréseket, alumni vizsgálatokat is végez, melyekben a számukra releváns információkat gyűjtik össze.⁵³

⁴⁶ <http://www.ivie.es/es/banco/insercion/descarga.php>

⁴⁷ <http://winddat.aqu.cat/>

⁴⁸ http://www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/4_2015/145708.pdf

⁴⁹ Az Aarresaari Hálózatban jelenleg 12 finn egyetem vesz részt, amely szövetség különböző szolgáltatásokat kínál az egyetemi hallgatóknak, a végzeteknek, a munkaadóknak, valamint maguknak a tagegyetemeknek is. A Hálózat egyik legfőbb célja, hogy létrehozza és erősítse a hallgatók és a munkaadók közötti kapcsolatokat, valamint megkönnyítse a munkaerőpiacra való átmenetet. A Hálózat weboldala: <http://www.aarresaari.net/home>

⁵⁰ http://www.helsinki.fi/halvi/srno/english/organisation_and_activities/working_groups.html

⁵¹ <https://opala.pkamk.fi/main.do?locale=en>

⁵² <https://confluence.csc.fi/display/RAKETTI/RAKETTI-hanke>

⁵³ Lásd például az Aalto Egyetem pályakövetési felméréseit: http://www.aalto.fi/en/studies/career_surveys/

3.2.1.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és működtetése

A finn rendszeres pályakövetés vizsgálatok egyrészt az oktatási és képzési rendszer számszerű előrejelzését és célrendszerének kialakítását, azaz a szakpolitikai tervezést, másrészt az oktatástervezést, az oktatási tartalmak és a hallgatói szolgáltatások minőségi fejlesztését, az oktatási és a munkaerő-piaci igényekre való felkészülést, azaz a minőségbiztosítást és a minőségfejlesztést szolgálják.⁵⁴ Előbbi elsősorban az oktatásért felelős minisztérium (*Ministry of Education and Culture*) feladata – mely munkában a Finn Nemzeti Oktatási Tanács (*Finnish National Board of Education*) és a Statisztikai Hivatal (*Statistics Finland*) statisztikáira, értékeléseire és indikátoraira támaszkodik –, míg utóbbi a felsőoktatási intézmények, fenntartók és a minisztérium égisze alatt működő Nemzeti Oktatási Tanács közös felelősségi területe.

A kormányzati előrejelzések a munkaerő-piaci kereslet és az oktatási igények jövőbeni feltérképezését célozzák, segítve ezáltal a felsőoktatás-politikai tervezést és a döntéshozatalt. A négyévente történő előrejelzések az alapjai az oktatás és kutatás területén az új kormányzati ciklusokra készülő fejlesztési terveknek, amelyekben többek között megjelenik, hogy az elkövetkező időszakban milyen és mekkora számú igény mutatkozhat a diplomások iránt, illetve, hogy a felsőoktatásnak milyen igényekre kell majd fókuszálnia.⁵⁵ Az előrejelzéseket segíti a 2012-ben bevezetett új adatszolgáltatási és információs rendszer (*Vipunen*) bevezetése is, amely a kisgyermekkorú neveléstől egészen a felsőoktatásig bezáródóan gyűjti az adatokat.

17. táblázat: A kormányzati előrejelzések célja és működtetése

	Kormányzati előrejelzések
A pályakövető rendszer célja	szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás
Első mérési év	az oktatásra és az egyetemi kutatások fejlesztési terveire vonatkozó 987/1998-as kormányrendelet óta folyamatos (évenkénti adatszolgáltatások alapján) – 2012-től új adatszolgáltatási rendszer
Célcsoport	felsőoktatást várhatóan igénybe vevő népesség (hallgatók, végzettek)
Minta/lefedettség	felsőoktatást várhatóan igénybe vevő népesség
Módszer	előrejelző (ökonometriai) modellek
Rendszeresség/ütemezés	négyévente (kormányváltáskor: új stratégiai fejlesztési terv)
Szervezeti háttér	Az oktatásért felelős minisztérium (Ministry of Education and Culture) a Finn Nemzeti Oktatási Tanáccsal (Finnish National Board of Education), valamint a Statisztikai Hivatallal (Statistics Finland) történő együttműködésben.

A kormányzati előrejelzések mellett a pályakövetés szempontjából a több alprojektből álló 2008 júniusában induló *RAKETTI-projekt* is meghatározó jelentőségű. Az oktatásért felelős minisztérium által kezdeményezett projekt 2014-ben zárult, s alapvető célja az volt, hogy ösztönözze és javítsa az információs rendszerek és az IT megoldások minőségét, kompatibilitását, átjárhatóságát és alkalmazhatóságát a nemzeti és az intézményi szintű oktatásirányításban. Vagyis az információáramlás és az információs források hatékony

⁵⁴ Hozzáteve, hogy ezáltal a rendszeres nyomon követés a felsőoktatási intézmények irányításának egyik fő eszköze is egyben.

⁵⁵ www.oph.fi/download/144754_Education_training_and_demand_for_labour_in_Finland_by_2025_2.pdf; www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm03.pdf

tervezését, szervezését és irányítását szolgáló új információmenedzsment kialakítása egységes adminisztrációt, valamint átfogó, megbízható és automatikusan gyűjthető kutatási adatok, vizsgálatok felhasználását teszi lehetővé a felsőoktatási intézmények számára. A fejlesztés eredményeként kialakuló, a minisztérium és az intézmények közötti együttműködésre épülő rendszer alkalmas az egyéni nyomon követésre, így lehetővé teszi a hallgatók fejlődési útjának a nyomon követését is.

Általánosságban elmondható, hogy a finn rendszerben a pályakövetéshez kétféle típusú intézményi kérdőíves felmérés kapcsolódik: (1) a jelenlegi vagy (épp) végzett hallgatókra (első-, harmad- és/vagy ötödévesek), illetve (2) a már végzett hallgatókra (végzést követő 5. évben alap- és mester végzettség, 2–3 évvel a doktori végzettség esetén) irányuló felmérések. Előbbire példa az egyéb felsőoktatási intézmények (volt) hallgatóit vizsgáló OPALA kérdőíves felmérések, valamint a (volt) egyetemi hallgatókat célzó YOPALA-projekt, míg utóbbira a diplomás és a doktori végzettséget szerzett hallgatók karrierútjának alakulását az Aarresaari Hálózat keretei között monitorozó intézményi szintű felmérések⁵⁶, amelyek adatai országos és intézményi (programszintű) célokra egyaránt használhatóak.

18. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

	OPALA
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • diplomázott hallgatók visszajelzéseinek összegyűjtése • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás • minőségbiztosítás, fejlesztés és értékelés • hallgatói szolgáltatások fejlesztése, információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	1990
Célcsoport	az egyéb felsőoktatási intézményekben (politechnikumokban/alkalmazott tudományok egyetemeken) végzett hallgatók
Minta/lefedettség	nincs elérhető adat
Módszer	éves keresztmetszeti adatok (folyamatosan tölthető online kérdőív)
Rendszeresség/ütemezés	éves összesítés (valós idejű információk)
Szervezeti háttér	Az egyéb felsőoktatási intézmények (politechnikumok/alkalmazott tudományok egyetemei) Rektori Konferencia (ARENE) és az oktatásért felelős minisztérium közös hallgatói visszajelző rendszere.

⁵⁶ http://www.aarresaari.net/career_monitoring

YOPALA	
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • diplomázott hallgatók elégedettségének, tanulási élményeinek feltárása • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásfinanszírozás (terv: 2015-től finanszírozási indikátorként, vagyis az alaptámogatás 3%-át a hallgatói visszajelzések alapján osztanak el az egyetemek között) • intézményi szintű minőségbiztosítási és fejlesztési eszközként történő alkalmazás
Első mérési év	2013 (előzetes projekt: 2009, pilot projekt: 2011, munkacsoport: 2012)
Célcsoport	egyetemen szerzett BA/BSc diplomával rendelkezők, illetve az egyetemi képzésüket 3–3,5 éve megkezdők
Minta/lefedettség	intézményenként változó (25–60% közötti) válaszadási arány
Módszer	2013. évre vonatkozó keresztmetszeti adatok (online kérdőíves felmérés)
Rendszeresség/ütemezés	két mérés 2013 májusában és októberében
Szervezeti háttér	Finnország Egyetemei (UNIFI) (jelenleg 15 egyetem együttműködési szervezete). A projekt kezdeményezői a Rektori Tanács (Rector's Council) és a Finn Egyetemi Hallgatók Nemzeti Szövetsége (The National Union of University Students in Finland).
Aarresaari Network (Network of Academic Career Services)	
	<i>Master's degree career monitoring</i>
	<i>Doctoral degree career monitoring</i>
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • országos és intézményi szintű (szakpolitikai) tervezés, döntés-előkészítés, oktatási és munkaerő-piaci változások nyomon követése • adminisztráció és oktatásstatisztika • információszolgáltatás és tanácsadás, értékelés, benchmarking • minőségbiztosítás és fejlesztés (oktatási tartalmak és hallgatói szolgáltatások fejlesztése, diplomások alkalmasságának felmérése, hallgatói és munkáltatói elégedettség növelése, karrierutak fejlesztése)
Első mérési év	2005
Célcsoport	egyetemen (alap- vagy mesterképzésben) végzetek
Minta/lefedettség	A Hálózat tagegyetemmein 5 évvel a mérés előtt diplomát szerzett összes volt hallgató (változó válaszadási arány).
Módszer	adott év keresztmetszeti vizsgálata
Rendszeresség/ütemezés	kezdetben évente, majd 2008-tól kétfévente, felváltva a doktoráltak mérésével
Szervezeti háttér	Aarresaari Network (jelenleg 12 egyetem szövetsége)

3.2.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A kormányzati előjelzések elsősorban ökonometriai modellszámítások eredményeként jönnek létre. A pályakövetéses vizsgálatok alapvetően kérdőíves adatfelvételek útján történnek, amelyeket vagy e-mailben küldenek ki a célcsoport számára, vagy online felületen tesznek elérhetővé általában valamilyen hallgatói kód generálásával. A felmérések során kvantitatív és kvalitatív jellegű információkat is gyűjtenek, s az adatfelvételek főleg az oktatási és munkaerő-piaci helyzetkép, karrierutak feltárására, a hallgatói igények, vélemények, attitűdök feltárására irányulnak.

19. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

OPALA	
Adatfelvételi módszer	Online felületre történő belépés (hallgatói kód megadása) után bármikor kitölthető online kérdőív.
Főbb témakörök	Az adatbázis valós idejű információkat tartalmaz a végzett hallgatók elhelyezkedéséről, munkakörülményeiről, valamint arról, hogy mi a véleményük a tanulmányaikról és a gyakorlati képzésükről.
YOPALA	
Adatfelvételi módszer	Online kérdőíves adatfelvétel, az objektivitás biztosítása érdekében általában külső partner, szolgáltató közreműködésével. Válaszadási arány: intézményenként változó (25–60% közötti), összességében kb. 40%-os
Főbb témakörök	Alapvető cél a hallgatói visszajelzések feltárása, amely 4 (3+1) kérdőívblokk alapján történik: 1. hallgatók háttérjellemezői: pl. családi és jövedelmi háttér, képzési terület; 2. véleményfeltáró blokk (pl. egyetemi kínálat, hallgatói szolgáltatások, tanulási szempontok, nemzetköziesedés); 3. tanulói attitűdök feltárására irányuló QUEST kérdések és 4. intézmény-specifikus kérdésblokk
Aarresaari Network – Master's és Doctoral degree career monitoring	
Adatfelvételi módszer	<ul style="list-style-type: none"> • Diplomások esetén 5 évvel, doktoráltak esetén 2–3 évvel a végzést követően e-mailben kiküldött egységes kérdőívek, de lehetőség van online módon történő válaszadásra is. • Évenként és intézményenként változó válaszadási arány (országos szinten kb. 40–50%-os).
Főbb témakörök	<p>A kérdőívek kvantitatív és kvalitatív jellegű információkat is tartalmaznak, ugyanakkor személyes jellegű információkat a koron és a nemén kívül nem gyűjtenek. A kérdőívben minden olyan információra rákérdeznek, amely az oktatás és a munkaerőpiac kapcsolatára, valamint az oktatási és munkaerő-piaci igényekre vonatkozik, így többek között felméri az intézményben végzettek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oktatási életútját és annak jellemzőit (képzési program, terület, stb.) • oktatási és munkaerő-piaci helyzetének alakulását (végzés idejében/végzés után/jelenleg); • addigi karrierútját, szakmai előmenetelét; • egyetemen kapott oktatással, a diploma hasznosságával kapcsolatos véleményét, visszajelzését, elégedettségét; • foglalkoztatási státuszát, munkakörülményeit (szektor, vállalatméret, munkakör, fizetés, stb.) és az azzal való elégedettségét.

3.2.1.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A kormányzati előrejelzések általában a stratégiai dokumentumokban jelennek meg.⁵⁷ Finnországban a pályakövetéses kérdőíves vizsgálatok során nagyon figyelnek a személyes adatok védelmére. A felmérésben részt vevőket nem lehet beazonosítani, az eredményeket csak statisztikailag aggregált módon, anonimizált formában hozzák nyilvánosságra. A válaszadók már a lekérdezések első szakaszában kódszámot kapnak, s ehhez rendelik hozzá a válaszokat. Az OPALA rendszerbe való belépéshez szükséges kód például a hallgatói szám és születési év kombinációja. A nagyrészt hallgatói visszajelzéseken alapuló pályakövetéses

⁵⁷ [www.oph.fi/download/144754 Education training and demand for labour in Finland by 2025 2.pdf](http://www.oph.fi/download/144754_Education_training_and_demand_for_labour_in_Finland_by_2025_2.pdf); www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm03.pdf

vizsgálatok eredményei széles körben elérhetőek és intézményi szinten összevethetőek, s főként az intézményi szintű értékelések, a minőségfejlesztés, valamint a szakpolitikai tervezés és oktatásirányítás során hasznosulnak. Alapvető felhasználói tehát a nemzeti és intézményi szintű döntéshozók, ugyanakkor az azok alapján történő fejlesztési beavatkozások egyértelműen hatást gyakorolnak a nyújtott szolgáltatásokra, s végső soron a teljes felsőoktatási rendszerre és az azt igénybevevőkre.

20. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

OPALA	
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Egyrészt az oktatásért felelős minisztérium használja fel oktatástervezésre, intézményértékelésre, az intézmények és tanulmányi területek összehasonlítására, másrészt maguk a felsőoktatási intézmények hasznosítják az oktatási és gyakorlati programjaik elemzésekor és fejlesztésekor, illetve az adatok alkalmasak más intézményekkel történő összevetésre is.
Elemzési módszerek, együttműködések	Az egyéb felsőoktatási intézmények Rektori Konferencia (ARENE) és az oktatásért felelős minisztérium együttműködésében létrejövő adatbázis lehetőséget teremt az intézmények egymással történő összehasonlítására.
Nyilvánosság	Interaktív statisztikai lekérdező felület (intézmények, évek, képzési területek stb.): http://opala.pkamk.fi/OpalaPublicReport/main.do?locale=en . A különböző tématerületek és háttérváltozók (pl. nem, kor, munkatapasztalat) szerinti kimutatások, (grafikus) adatok pdf formátumban is letölthetőek.
YOPALA	
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Az eredményeket elsősorban az egyetemek használják fel a tanítás és a tanulás minőségi fejlesztésére, az egyetem teljesítményének fokozására, valamint a hallgatók sikeres tanulási stratégiáinak támogatására. Ugyanakkor nemzeti szintű oktatásirányítási és finanszírozási tervek is kapcsolódnak hozzá: 2015-től az alaptámogatás 3%-ának a hallgatói visszajelzések alapján történő elosztásának terve.
Elemzési módszerek, együttműködések	A fő fókusz a hallgatói visszajelzések intézményi szintű elemzésén van. A három központi, minden egyetem által lekérdezendő blokk (1. hallgatók háttérjellemezői, 2. véleményfeltáró blokk, 3. attitűdök feltáró QUEST kérdések) mellett intézmény-specifikus kérdéseket is tartalmaz a kérdőív. A német CHE-Consult által kifejlesztett QUEST és MEMO kérdőívek, valamint a közös kérdőívblokkok alkalmazása lehetővé teszi a részt vevő egyetemek országon belüli és nemzetközi összevetését is.
Nyilvánosság	Egyetemi szintű jelentések (első és/vagy második kör) elérhetőek pl.: <ul style="list-style-type: none"> • http://www.aalto.fi/fi/midcom-serveattachmentguid-1e44877cc1213e0487711e4983681808b92653b653b/aalto_kandipalauteraportti_lokakuu_2013.pdf • https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/kyselyt/henkilokunnalle-kyselyt-jalpalautteet/kandipalaute/Kandipalaute%202013_1; • https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/kyselyt/henkilokunnalle-kyselyt-jalpalautteet/kandipalaute/Kandipalaute%202013_2 • http://web.abo.fi/aktuellt/Kandidatrespons_2_2013.pdf

	Aarresaari Network – Master's és Doctoral degree career monitoring
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	A felmérések naprakész adatokat biztosítanak az országos és az intézményi szintű oktatástervezés és irányítás számára, az adatok országos (pl. szakpolitikai tervezés és döntéshozás) és intézményi célokra (pl. tanácsadás közép- és felsőfokon, minőségbiztosítás és fejlesztés, tantervfejlesztés) egyaránt felhasználhatóak. További felhasználók lehetnek: kutatók, munkaerő-piaci szereplők, szakszervezetek, munkáltatók, média stb.
Elemzési módszerek, együttműködések	Az egységes formában és módon felvett kérdőívek lehetőséget adnak az országos szintű elemzésre, valamint az intézményi adatok összevetésére. A Hálózat minden tagegyeteme önállóan végzi a felmérést, amelyeket később összesítenek.
Nyilvánosság	A felmérések országos szintű eredményeiről sajtóközlemények (a legutóbbit lásd: http://www.aarresaari.net/download/39/tiedote_041013/pdf – diplomások; http://www.aarresaari.net/download/40/tiedote_190214/pdf – doktoráltak), illetve az adatokon alapuló publikációk érhetőek el (lásd: http://www.aarresaari.net/career_monitoring/publications). Ezen felül az adatfelvételben részt vevő egyetemek külön elemzéseket is közzétesznek a saját honlapjukon (pl. http://www.aalto.fi/en/studies/career_surveys/). A diplomások nyomán követésének (Master's degree career monitoring) eredményei, statisztikai, jelentései, illetve az egyéni munkatapasztalatok és igények leírásai külön weboldalon is elérhetőek: http://www.toissa.fi/ (kizárólag finn nyelven).

3.2.2. Norvégia

Norvégiában számos olyan nyomon követési rendszer működik, amely nemzeti és intézményi szinten figyelemmel kíséri a hallgatók előrehaladását, hozzátevé, hogy a pályakövetés a közoktatás rendszerében is megjelenik, sőt, a felsőoktatásnál kidolgozottabb és központosítottabb formában. Nemzeti szinten – a szakirányú továbbképzés kivételével – rendszeresnek mondható a pályakövetés, intézményi szinten a nemzeti kérdőíves felmérésekhez hasonlóan, viszont általában eseti, ad hoc jelleggel történik.⁵⁸

A pályakövetést elsősorban statisztikai és adminisztratív adatgyűjtések, valamint kérdőíves felmérések révén biztosítják. A statisztikai és adminisztratív adatgyűjtési és pályakövetési rendszerek mellett fontos kiemelni a NIFU (*Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education*⁵⁹) által végzett vizsgálatokat, mint például a diplomások körében lebonyolított rendszeres kérdőíves pályakövetési felméréseket vagy az ad hoc jelleggel a hallgatói lemorzsolódás és továbbhaladás alakulását elemző vizsgálatokat,⁶⁰ valamint a DAMVAD dán elemző és tanácsadó cég által a külföldi, diplomát szerzett hallgatók körében végzett eseti kérdőíves felmérést is.⁶¹

⁵⁸ http://www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/4_2015/165506.pdf

⁵⁹ <http://www.nifu.no/en/>

⁶⁰ <http://www.nifu.no/en/projects/hoyere-utdanning/>

⁶¹ http://akademikerne.no/filestore/File_library/Akademikerne_mener/Rapporter/IntegratingGlobalTalentInNorway-SurveyReport-2013.pdf?issuusl=ignore

3.2.2.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és működtetése

A hallgatókat egy, a felsőoktatási intézmények között megosztott adminisztratív rendszer (FS: *United Student System*⁶²) alapján követik nyomon, amely rendszer két nemzeti szintű adatbázishoz, a norvég Statisztikai Hivatal nemzeti regiszteréhez (*National register at Statistics Norway*⁶³), valamint a Felsőoktatási Statisztikai Adattárhoz (*DBH: Database for Statistics on Higher Education*⁶⁴) is kapcsolódik. A pályakövetésre is alkalmazható adatgyűjtő és szolgáltató rendszerek alapvető célja az adminisztráció és az oktatásstatisztika, a szakpolitikai tervezés, a minőségbiztosítás, a teljesítményértékelés, benchmarking, valamint az információszolgáltatás és a tanácsadás.

Az adatgyűjtést és szolgáltatást megkönnyíti, hogy néhány kivétellel az összes norvég felsőoktatási intézmény ugyanazt az *adminisztrációs rendszert* (FS) használja. A rendszer az adatok továbbítására is alkalmas, vagyis az egyes felsőoktatási intézmények adatai közvetlenül juthatnak el a kormányzati szervekhez. A norvég *Statisztikai Hivatal* (SSB: *Statistisk sentralbyrå*) regisztere a felsőoktatási intézmények, valamint az országos adatbázis adatainak ötvözésével készíti elemzéseit, amely adatokat és elemzéseket a pályakövetés során is felhasználják. A *Felsőoktatási Statisztikai Adattár* (DBH) az oktatásért felelős minisztérium kezdeményezésére és finanszírozásában valósult meg, ugyanakkor az adatbázist a Norvég Társadalomtudományi Adatközpont (NSD: *Norwegian Social Science Data Services*) üzemelteti és fejleszti.

21. táblázat: A pályakövetést támogató adminisztratív és statisztikai adatrendszerek célja és működtetése

	Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek (FS, Statisztikai regiszter, DBH)
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none">• adminisztráció és oktatásstatisztika• szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás• minőségbiztosítás, teljesítményértékelés, benchmarking, információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	–
Célcsoport	felsőoktatási intézmények, hallgatók
Minta/lefedettség	valamennyi felsőoktatási intézmény valamennyi hallgatója
Módszer	adminisztratív és statisztikai adatgyűjtések, elemzések
Rendszeresség/ütemezés	folyamatos, illetve évenkénti adatszolgáltatások alapján
Szervezeti háttér	Az oktatásért felelős minisztérium (Ministry of Education and Research) a felsőoktatási intézményekkel, a Statisztikai Hivatallal (SSB), valamint egyéb (kormányzati) szervezettel történő együttműködésben.

A pályakövetés másik alkalmazott módja a végzett hallgatók nemzeti és intézményi kérdőíves felmérései. Norvégiában 1972 óta folyik nemzeti szinten rendszeres *pályakövetés a végzett diplomások körében*, amelyet a döntően oktatási és munkaerő-piaci kutatásokkal foglalkozó, alapítványi formában működő NIFU bonyolít le. A felmérésben történő részvétel önkéntes, a válaszadási arány intézményenként és mérésenként is változik. A rendszeres kérdőíves felmérés során fél évvel a végzést követően keresik meg a felsőoktatási

⁶² <http://www.fellesstudentsystem.no/english/>

⁶³ <http://www.ssb.no/en/utdanning?de=Tertiary+education>

⁶⁴ <http://dbh.nsd.uib.no/omdbh/about.action>

intézményekben (felsőoktatási szakképzésben, alapképzésben, mesterképzésben, doktori képzésben) végzettek.

Léteznek különböző (volt) hallgatói csoportokra irányuló ad hoc jellegű speciális felmérések is, melyre jó példa a *Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában* („*Integrating Global Talent in Norway*”) projekt. A 2012-ben zajlott projekt a külföldi állampolgárként Norvégiában tanuló, valamint a Norvégiában diplomát, illetve doktori fokozatot szerzett hallgatók karrier útját követte nyomon. A felmérés során a Norvégiában tanuló, illetve maradó végzősök mellett azokat is vizsgálták, akik a végzést követően elhagyták az országot.⁶⁵

22. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Végzett hallgatók rendszeres felmérése (Kandidatundersøkelsen)	
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • a diplomás végzettek foglalkoztathatóságának vizsgálata, a felsőoktatás és a munkaerőpiac közötti átmenet, a kereslet-kínálat elemzése • nemzeti és intézményi szintű tervezés és oktatásirányítás • információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	1972
Célcsoport	valamennyi felsőoktatási intézményben és képzésben végzett hallgató
Minta/lefedettség	a válaszadási arány intézményenként és mérésenként is változik (volt olyan év, amikor 60% feletti volt a válaszadási arány)
Módszer	elsősorban keresztmetszeti, kérdőíves vizsgálatok
Rendszeresség/ütemezés	fél évvel a diploma megszerzését követően keresik meg a végzetteket
Szervezeti háttér	NIFU – alapítványi formában működő kutatóintézet
Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában projekt („Integrating Global Talent in Norway”)	
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • a külföldi hallgatók tanulási motivációinak és karrier útjának, valamint a döntéseikben közrejátszó okok (ország elhagyása/országban maradás) feltárása • a nemzetköziesítést, mint fő prioritást ösztönző nemzeti és intézményi szintű oktatástervezés és irányítás megalapozása
Első mérési év	2012
Célcsoport	külföldi állampolgárként Norvégiában tanuló, illetve diplomát vagy doktori fokozatot szerzett hallgatók (összesen hat egyetem vett részt a kutatásban)
Minta/lefedettség	2156 aktív és 1533 egykori hallgató (magas válaszadási arány)
Módszer	eseti specifikus kérdőíves felmérés (mélyinterjúkkal kiegészítve)
Rendszeresség/ütemezés	eseti, speciális (2012-ben)
Szervezeti háttér	DAMVAD dán tanácsadó cég által végzett felmérés (a kutatást több szervezet finanszírozta: Abelia, Akademikerne, The Research Council, NHO, Tekna, SIU)

3.2.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A pályakövetés egyik alapvető módszere Norvégiában a hallgatókra irányuló adminisztratív és a statisztikai adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés. A felsőoktatási intézmények által használt közös *adminisztrációs rendszer (FS)* alapvetően a hallgatók előrehaladásáról és

⁶⁵ http://akademikerne.no/filestore/File_library/Akademikerne_mener/Rapporter/IntegratingGlobalTalentinNorway-SurveyReport-2013.pdf?issuosl=ignore

tanulási terveiről tartalmaz adatokat, amely lehetővé teszi a felsőoktatási intézmények számára a hallgatói pályák nyomon követését, monitorozását. A *Statisztikai Hivatal regisztere* a releváns hazai és nemzetközi statisztikai adatok, mutatók, és azokkal kapcsolatos elemzéseket tartalmazza. A *felsőoktatási statisztikai adattár (DBH)* számos más adat (pl. gazdasági adatok, dokumentumok, infrastruktúra, publikációk) mellett a pályakövetés kulcsterületeiről (pl. továbbhaladás, végzési és lemorzsolódási arányok) is tartalmaz információkat. Ezen felül a hallgatók által kötelezően készített tanulási terveket is összehasonlítható formában összesíti a rendszer. Az adattár adattartalmát, statisztikai jelentéseit folyamatosan fejlesztik, bővítik annak érdekében, hogy rendelkezésre álljanak az oktatási ágazat irányításához szükséges legfontosabb információk.

A *végzett hallgatók rendszeres felméréseinek* kérdőíveit postázzák, de 1993-tól internetről is letölthetőek a kérdőívek, azonban a jelszót ebben az esetben is külön úton juttatják el a megkérdezettekhez. A felmérés során folyamatos a kapcsolattartás, s különböző módszerekkel ösztönzik a kérdőív kitöltését (pl. emlékeztető felhívások küldése). Ezek a felmérések általános információkat gyűjtenek a foglalkoztatásról, az álláskeresésről és elhelyezkedésről, a felsőoktatási intézményekkel kapcsolatos elégedettségről, az elhelyezkedésükről, valamint egyéb, az intézmények és a döntéshozó számára fontos adatokról, mint például arról, hogy a végzetek miként reflektálnak a felsőoktatási tanulmányaikra (minősége, relevanciája, stb.).

A *Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában* projekt során kétféle kérdőívet töltettek ki online módon attól függően, hogy a megkérdezett jelenleg is Norvégiában – diplomát vagy doktori fokozatot adó képzéseken – tanuló külföldi hallgató, vagy már végzett hallgató. Külön érdekesség, hogy a kutatás során mélyinterjúkat is készítettek cégek képviselőivel és hallgatókkal egyaránt. A felmérés alapvető témája a külföldi hallgatók karrier útjának feltérképezése, valamint a pálya utakat meghatározó döntések okainak feltárása.

23. táblázat: A pályakövetés vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek (FS, Statisztikai regiszter, DBH)	
Adatfelvételi módszer	Adminisztrációs és statisztikai adatrendszerek
Főbb témakörök	Az oktatástervezéshez és irányításhoz, a nemzeti és nemzetközi adatszolgáltatáshoz szükséges oktatási adatok gyűjtése. A pályakövetéshez leginkább kapcsolódó adatok: hallgatói előrehaladás, tanulási tervek, továbbhaladási, végzési és lemorzsolódási adatok, mutatók stb.
Végzett hallgatók rendszeres felmérése (Kandidatundersøkelsen)	
Adatfelvételi módszer	E-mailes vagy postai úton történő megkeresés, papíralapú vagy online kérdőív (folyamatos kapcsolattartás, ösztönzés)
Főbb témakörök	<ul style="list-style-type: none"> • tanulmányok, végzettség • munkaerő-piaci státusz (elhelyezkedés, munkakör, kereset, munkanélküliség és annak okai, stb.) • az utóbbi években a felsőoktatási tanulmányok szubjektív értékelése is megjelent a fókuszban (pl. tanulmányok minősége, relevanciája, elégedettség)

	Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában projekt („Integrating Global Talent in Norway”)
Adatfelvételi módszer	Online adatfelvételi rendszer működtetése, külön kérdőív a jelenleg is Norvégiában – diplomát vagy doktori fokozatot adó képzéseken – tanuló, illetve a már végzett külföldi hallgatóknak. A kérdőíves adatfelvételt 9, cégek képviselőivel, illetve hallgatókkal készült mélyinterjúval egészítették ki.
Főbb témakörök	A külföldi hallgatók tanulási motivációinak és karrier útjának, valamint a döntéseikben közrejátszó okok feltérképezése, melynek érdekében a felmérés többek között vizsgálta: <ul style="list-style-type: none"> • a munkaerő-piaci státuszt • a norvégiai álláskeresés legfőbb okait és ellenérveit • az álláskeresés legfontosabb szempontjait • az országgal, jelenleg állásával/élethelyzetével kapcsolatos elégedettséget

3.2.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

Az adminisztratív és statisztikai adatgyűjtésekből származó adatok alapvetően az oktatásirányítás és a döntéshozatal megalapozásához, valamint a felsőoktatás minőségének biztosításához és fejlesztéséhez járulnak hozzá mind nemzeti, mind intézményi szinten.

A diplomások körében végzett kérdőíves felmérések eredményeit alapvetően szakpolitikai tervezésre, minőségbiztosításra és fejlesztésre, valamint információszolgáltatásra és tanácsadásra használják fel, a személyi adatok védelmével kapcsolatos előírásoknak megfelelően garantálva a teljes körű anonimitást. A NIFU honlapja minden esetben tartalmazza a végzett kérdőíves felmérések összefoglalóit, egyéb adatok nyilvánosságra hozása a megbízó engedélyéhez kötött, vagyis a részletes eredmények nyilvánossága függ a megbízói igényektől (akár egyes intézmények, akár nemzeti szintű felmérésről van szó).

A *Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában* projekt eredményei hozzájárulhatnak a nemzetköziesítés folyamatának erősítéséhez a norvég felsőoktatási intézményekben, s ezáltal vonzóbbá válhat a norvég felsőoktatás és munkaerő-piac a külföldi hallgatók és végzetek számára is.

24. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek (FS, Statisztikai regiszter, DBH)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	A gyűjtött kvantitatív adatok az oktatásirányítás, a döntéshozatal, valamint a felsőoktatás minőségbiztosításának és fejlesztésének területén hasznosul nemzeti és intézményi szinten egyaránt.
Elemzési módszerek, együttműködések	Az oktatásért felelős minisztérium szorosan együttműködik a felsőoktatási intézményekkel, illetve más oktatási, piaci szereplőkkel. Számos statisztikai adat, kutatás, elemzés érhető el nyilvánosan.
Nyilvánosság	<ul style="list-style-type: none"> • A Statisztikai Hivatal felsőoktatási statisztikái, elemzései elérhetőek: https://www.ssb.no/en/utdanning?de=Tertiary+education • A Felsőoktatási Statisztikai Adattár elérhetősége: http://dbh.nsd.uib.no/statistikk/ (csak norvég nyelven) • NIFU felsőoktatási statisztikái: http://www.nifu.no/en/statistikk/

	Végzett hallgatók rendszeres felmérése (Kandidatundersøkelsen)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	A felmérés eredményeinek alapvető hasznosulási területe a nemzeti és intézményi döntéshozás és minőségfejlesztés, a tanítási és a tanulási utak segítése és a hallgatói tanácsadás.
Elemzési módszerek, együttműködések	Alapvető jelentőségű a felmérések megbízóinak (intézmények, kormányzat) és a lebonyolítójának (NIFU) szoros együttműködése. Elsősorban összegző elemzések állnak rendelkezésre, a részletes eredményeket az intézmények és az oktatáspolitikai hasznosítja.
Nyilvánosság	Részletes eredmények csak a megbízó hozzájárulásával közölhetőek. Az összefoglaló eredményeket a NIFU saját szaklapokban és weboldalán teszi közzé: http://www.nifu.no/forskning/kandidatundersokelsen/ (csak norvég nyelven)
	Nemzetközi tehetségek beilleszkedése Norvégiában projekt („Integrating Global Talent in Norway”)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	A nemzetköziesítés folyamatának erősödése, a külföldi hallgatók norvég egyetemekre történő vonzása. Az eredmények adaptálása továbbá segíti az ezt megalapozó és ösztönző nemzeti és intézményi szintű oktatástervezést és irányítást is.
Elemzési módszerek, együttműködések	A felmérésekhez szükség volt a norvég egyetemek együttműködésére. A résztvevő 6 egyetem nagymértékben hozzájárult a magas válaszadási arány eléréséhez (ismétlődő elektronikus üzenetek küldése), valamint a felmérési rendszer sikeres működéséhez és az eredményekből készített tanulmány elkészítéséhez.
Nyilvánosság	Az összegző jelentés elérhető: http://akademikerne.no/filestore/File_library/Akademikerne_mener/Rapport_er/IntegratingGlobalTalentInNorway-SurveyReport-2013.pdf?issuusl=ignore

3.2.3. Svédország

A svéd pályakövetés megalapozott, átfogó és egységes rendszert alkot, ami azt is jelenti, hogy nem csak a diplomások pályakövetésére korlátozódik. Svédországban az oktatás és a munkaerőpiac közötti kapcsolat rendkívül erős, nem véletlen, hogy szerteágazó és hosszú idősorok állnak rendelkezésre az oktatásra és a munkaerőpiacra, azok kapcsolódási pontjaira vonatkozóan, valamint, hogy a svéd nyomon követő rendszeren belül az egyik legerősebb terület a felsőoktatásból a munka világába való átmenet monitorozása.

A rendszer fontos jellemzője, hogy a pályakövetés túlnyomó részben adminisztratív adatgyűjtésekre, adatrendszerekre, valamint központi nyilvántartásokra, regiszterekre épül, amelyekben lehetőség van a regisztráltak egyéni nyomon követésére is. Az adminisztratív adatforrásokat folyamatos, elsősorban a statisztikai információkon alapuló elemzések, ad hoc jellegű felmérések egészítik ki. A klasszikus értelemben tehát nincs rendszeres, felméréseken alapuló nyomon követési rendszer, de minden évben számos, hallgatókra és végzettekre vonatkozó eseti vizsgálatot, elemzést végeznek, melyek eredményeit folyamatosan publikálják. A legtöbb felsőoktatási intézmény is rendszeresen végez hallgatói, alumni és/vagy kurzusértékelő felméréseket.

3.2.3.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és működtetése

A svéd felsőoktatás folyamatainak nyomon követése, a felsőoktatás hatékonyságának, eredményességének és kilátásainak vizsgálata, valamint a rendszer-, illetve intézményi szintű

felsőoktatási statisztikák gyűjtése, feldolgozása, elemzése és közzététele a svéd Felsőoktatási Hivatal (UKÄ: *Universitetskanslersämbetet*) feladata.⁶⁶ A gyűjtött és feldolgozott információk elsősorban a központi adatbázisokból, a Statisztikai Hivatal (SCB: *Statistiska Centralbyrån*)⁶⁷ adatbázisaiból, valamint a felsőoktatási intézményektől származnak, de a Hivatal saját maga is végez adatlekérdezéseket. Az adatok és az adatelemzések eredményei alapján a Hivatal fejlesztési javaslatokat fogalmaz a svéd parlament és a kormány számára, vagyis a kiterjedt oktatási adatrendszer célja egyértelműen az, hogy támogassa a döntéshozatalt, fejlessze felsőoktatás minőségét, segítse az információszolgáltatást és tanácsadást.

A hallgatói adatgyűjtések és hallgatói előrehaladás követésének alapját a felsőoktatási intézmények által közösen használt és fejlesztett LADOK⁶⁸ adminisztratív adatkezelő adatbázis adja. Sőt, a diákok is elérhetik a LADOK szolgáltatásait szinte az összes intézmény helyi internetes portálján keresztül. A LADOK-ba futnak be például a Svéd Felsőoktatási Tanács (*Universitets- och högskoleråde*) által üzemeltetett központi felvételi adatbázis adatait is. A LADOK adatjelentései a Statisztikai Hivatalhoz (SSB) kerülnek, amely összesítve továbbítja a Felsőoktatási Hivatalnak (UKÄ), valamint az egyéb nemzeti és nemzetközi szervezeteknek. Az SSB és az UKÄ közösen adminisztrálja és gyűjti azokat az adatokat, amelyeket a felsőoktatási intézmények jogszabályilag nem gyűjthetnek (pl. hallgatók állampolgársága, szociális és gazdasági háttere, esetleges fogyatékosága).

A svéd Felsőoktatási Hivatal (UKÄ) a gyűjtött adatokból külön, kereshető felületű statisztikai adatbázist is működtet (*NU-statistik adatbázis*).

25. táblázat: A pályakövetést támogató adminisztratív és statisztikai adatrendszerek célja és működtetése

	LADOK
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • adminisztráció és oktatásstatisztika • információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	–
Célcsoport	felsőoktatási intézmények, hallgatók
Minta/lefedettség	valamennyi felsőoktatási intézmény (37 db) valamennyi hallgatója
Módszer	adminisztratív adatbázis
Rendszeresség/ütemezés	folyamatos, naprakész
Szervezeti háttér	Közvetlenül a felsőoktatási intézmények és hallgatóik, közvetve a Statisztikai Hivatal (SCB) és a Felsőoktatási Hivatal (UKÄ).

⁶⁶ <http://english.uka.se/>

⁶⁷ <http://www.scb.se/en/>

⁶⁸ <https://www.ladok.se/index.php?id=32&L=1>

	UKÄ: NU-statistik adatbázis
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • adminisztráció és oktatásstatisztika • információszolgáltatás és tanácsadás • minőségbiztosítás, teljesítményértékelés, benchmarking • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás
Első mérési év	–
Célcsoport	felsőoktatási intézmények, hallgatók, oktatók
Minta/lefedettség	valamennyi felsőoktatási intézmény (37 db) valamennyi hallgatója, oktatója
Módszer	adminisztratív és statisztikai adatbázis, elemzések
Rendszeresség/ütemezés	folyamatos, illetve évenkénti és eseti riportok
Szervezeti háttér	A svéd Felsőoktatási Hivatal (UKÄ) a Statisztikai Hivatallal (SCB) adatbázisaiból és a felsőoktatási intézményekkel való együttműködésben.

3.2.3.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A svéd felsőoktatási adminisztrációs és statisztikai adatrendszerek rendkívül széles körben gyűjtenek adatokat, amelyek alapján igen szerteágazó elemzések, jelentések készülnek. Így többek között információt kaphatunk a felsőoktatási rendszerről, intézményekről, hallgatókról, végzettekről, oktatókról, finanszírozásról, infrastrukturális ellátottságról, teljesítményekről, lemorzsolódásról, elhelyezkedésről, foglalkoztathatóságról stb.

26. táblázat: A pályakövetést támogató adminisztratív és statisztikai adatrendszerek adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek (LADOK, UKÄ: NU-statistik adatbázis, UKÄ-jelentések)
Adatfelvételi módszer	Adminisztrációs és statisztikai adatrendszerek, valamint azok alapján készülő jelentések.
Főbb témakörök	<ul style="list-style-type: none"> • Rendkívül részletes és széles körű adattartalom, kereshető adatok és jelentések az intézményekről, a tanulók, oktatók számáról, jellemzőiről, a felvételizőkről, a regionális összetételről, a lemorzsolódásról, elhelyezkedésről, foglalkoztathatóságról stb. • Alapvető jelentőségűek a Felsőoktatási Hivatal (UKÄ) éves felsőoktatási riportjai, valamint a hallgatókról, illetve a végzettekről szóló jelentései. A diplomával rendelkezőket a kormány igényeinek megfelelően a diploma megszerzése után 1,5 évvel vizsgálják, mely vizsgálatok a Statisztikai Hivatal (SCB) előrejelzésein alapulnak, s célja a diplomások várható foglalkoztathatóságának feltárása.

3.2.3.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A gyűjtött adatok, statisztikák, valamint az azok alapján készülő elemzések eredményei a felsőoktatás irányítása, tervezése, fejlesztése, valamint a felsőoktatási rendszer és az intézmények minőségbiztosítása, valamint a tanításhoz és tanuláshoz kapcsolódó információszolgáltatás és tanácsadás során hasznosulnak. A svéd pályakövetési rendszer működtetésének minőségét elsősorban a Felsőoktatási Hivatal (UKÄ), a Statisztikai Hivatal (SCB), valamint a felsőoktatási intézmények közötti együttműködés határozza meg.

27. táblázat: A pályakövetést támogató adminisztratív és statisztikai adatrendszerek eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek és elemzések (LADOK, UKÁ: NU-statistik adatbázis, statisztikai riportok, elemzések)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	Az adatok és adatelemzések elsősorban az oktatásirányítás és a döntéshozatal terén hasznosulnak, de fontos hozadékot jelentenek a felsőoktatási rendszer és az intézmények minőségbiztosítása és fejlesztése, valamint az információszolgáltatás és tanácsadás területén is.
Elemzési módszerek, együttműködések	<ul style="list-style-type: none"> • Rendkívül szoros együttműködés a Felsőoktatási Hivatal (UKÁ), a Statisztikai Hivatal (SCB), valamint a felsőoktatási intézmények között. • A gyűjtött adatok alapján részletes és összefoglaló statisztikai és szakpolitikai elemzések, rendszeres és időszakos jelentések készülnek, amelyek nagy része nyilvánosan is elérhető.
Nyilvánosság	<ul style="list-style-type: none"> • UKÁ: NU-statistik adatbázis: http://uka.se/statistik--uppfoljning/statistikdatabas-om-hogskolan.html (csak svéd nyelven) • UKÁ: felsőoktatási riportok: http://english.uka.se/statistics/annual-statistics-on-higher-education-in-sweden.html • UKÁ: különböző statisztikai elemzések: http://uka.se/statistik--uppfoljning.html (csak svéd nyelven) • UKÁ: diplomások nyomon követésének eredményei: http://www.uk-ambetet.se/arkiv/rapporter/etableringenpaarbetsmarknaden2011examinera delasaret200910.5.575a959a141925e81d11e4a.html (csak svéd nyelven) • Statisztikai Hivatal statisztikái: http://www.scb.se/en/Finding-statistics/ • Statisztikai Hivatal publikációi: http://www.scb.se/en/Finding-statistics/Publications/ • Állami Számvevőszék (Riksrevisionen) – egyetemi hallgatók foglalkoztathatósági jelentése (a kormányzat és egyes intézmények eltérő értelmezései): http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/13751/summary_rir_%202009_28.pdf

3.3. Újonnan csatlakozott EU országok

3.3.1. Észtország

Észtország egy alaposan kidolgozott pályakövető rendszerrel rendelkezik, amely lehetővé teszi a hallgatók egyéni nyomon követését valamennyi (felső)oktatási intézményben, illetve karon, képzési típusban, s így nemzeti szinten is részletes információk állnak rendelkezésre a tanulói életutak alakulásáról. A diplomás pályakövetés másik információforrása az országos szintű kérdőíves követéses vizsgálat, amelyre változó időközönként kerül sor. Ezekon túl az egyes felsőoktatási intézmények saját maguk is végeznek a már végzett hallgatóik körében felméréseket.

3.3.1.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

A felsőoktatási intézmények hallgatói információs rendszereinek adatai kötelező jelleggel egy országos oktatási információs adatbázisba kerülnek (EHIS: *Eesti Hariduse Infosüsteem*), amely így valamennyi hallgató adatait tartalmazza. Az EHIS-t az oktatásért felelős minisztérium tartja fenn és finanszírozza. Az információs adatbázist többször kapcsolták össze más

adatrendszerekkel (pl. Adó és Vámhivatal adatbázisaival) annak érdekében, hogy feltérképezzék a diplomások jövedelmi szintjét és egyéb, foglalkoztatáshoz kapcsolódó jellemzőit. Ez a fajta adatintegráció egyelőre még nem rendszeres folyamat, eseti jelleggel történik.

A *diplomások országos szintű pályakövetése* kérdőíves felmérésekkel valósul meg. Eddig négy országos szintű követéses mérésre került sor (2006, 2007, 2010, 2014): az első három alkalommal az egy évvel korábban – azaz a 2005-ben, 2006-ban és 2009-ben – végzett diplomásokat keresték meg, míg 2014-ben a két évvel korábban – azaz 2012-ben – végzetteket.⁶⁹

28. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

EHIS (Eesti Hariduse Infosüsteem)	
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • adminisztráció és oktatásstatisztika • forrásallokáció • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás • információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	2005
Célcsoport	felsőoktatási intézmények, hallgatók
Minta/lefedettség	valamennyi felsőoktatási intézmény valamennyi hallgatója
Módszer	adminisztratív adatbázis
Rendszeresség/ütemezés	folyamatos, naprakész
Szervezeti háttér	Az Oktatási és Kulturális minisztérium (Ministry of Education and Research) tartja fenn a (felső)oktatási intézmények kötelező adatszolgáltatása révén.
Országos Diplomás Pályakövetési vizsgálat	
A pályakövető rendszer célja	<ul style="list-style-type: none"> • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás • adminisztráció és oktatásstatisztika • információszolgáltatás és tanácsadás
Első mérési év	2006 (a 2005-ben végzett diplomások körében)
Célcsoport	felsőoktatási intézményekben végzett diplomások (BA, MA, doktori)
Minta/lefedettség	kb. 20% feletti válaszadási arány (2007: 22,8% – 6852 2006-ban végzettből 1565 válaszoló; 2010: 24,2% – 7156 2009-ben végzettből 1735 válaszoló) ⁷⁰
Módszer	keresztmetszeti felvételek online kérdőívvel
Rendszeresség/ütemezés	2006 (2005-ben végzettek), 2007 (2006-ban végzettek), 2010 (2009-ben végzettek), 2014 (2012-ben végzettek) – a végzés évének tekintetében hároméves időszakonként.
Szervezeti háttér	Az Oktatási és Kulturális minisztérium (Ministry of Education and Research) a felsőoktatási intézményekkel együttműködve. (A kutatások az Európai Szociális Alap finanszírozásából valósultak meg.)

3.3.1.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

Az *EHIS* az általános iskolától a felsőoktatásig – tehát valamennyi szinten és programban – tartalmaz az oktatásra, oktatási folyamatokra vonatkozó részletes adatokat (intézmények, tanulók, hallgatók, tanárok, oktatók jellemzői, tananyag, képesítések, stb.). Az *Országos*

⁶⁹ http://www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/4_2015/144236.pdf

⁷⁰ <http://www.ace-economics.fi/kuvat/Eamets.pdf>

Diplomás Pályakövetési vizsgálat fókuszja a végzett hallgatók foglalkoztatásához kapcsolódó jellemzők feltárása.

29. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

EHIS (Eesti Hariduse Infosüsteem)	
Adatfelvételi módszer	felsőoktatási adminisztrációs adatrendszer
Főbb témakörök	Oktatásra, oktatási folyamatokra vonatkozó részletes adatokat, tanulói előrehaladása, végzésre vonatkozó adatokat. A gyűjtött adatok körét jogszabály tartalmazza.
Országos Diplomás Pályakövetési vizsgálat	
Adatfelvételi módszer	online kérdőív (évenként némiképp módosult tartalommal)
Főbb témakörök	<ul style="list-style-type: none"> • foglalkoztatási jellemzők (álláskeresés információs csatornái, munkaerő-piaci státusz, milyen készségeket igényel a betöltött pozíció, bér, jövedelem, keresetek stb.) • felsőoktatás különböző aspektusainak értékelése (tanterv, miként és milyen mértékben kapcsolódnak a felsőoktatási tanulmányok a megkérdezett munkájához, hallgatói szolgáltatások, tanácsadás stb.) • 2014-ben külön a külföldi hallgatókra fókuszáló tartalom

3.3.1.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A különböző statisztikák és elemzések túlnyomó többsége kizárólag a nemzeti (észt) nyelven érhető el. A gyűjtött adatok elsősorban a szakpolitikai tervezést segítik (pl. stratégiai célok, cselekvési tervek, forrásallokáció), de az intézmények, a (leendő) hallgatók és a szélesebb nyilvánosság számára is részletes információt nyújtanak a teljes felsőoktatási rendszerről, szereplőkről, folyamatokról.

30. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

EHIS (Eesti Hariduse Infosüsteem) és az Országos Diplomás Pályakövetési vizsgálat	
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	A gyűjtött adatok a szakpolitikai tervezést és a döntéshozatalt segítik, ugyanakkor az oktatási szereplők (intézmények, hallgatók, oktatók stb.) és a szélesebb nyilvánosság számára is részletes információkat biztosítanak.
Elemzési módszerek, együttműködések	A felsőoktatási intézményeknek jogszabályi kötelessége az adatgyűjtés és szolgáltatás. Az oktatásért felelős minisztérium szorosan együttműködik a felsőoktatási intézményekkel, illetve más oktatási, piaci szereplőkkel. Statisztikai adatok, kutatások, elemzések érhetőek el nyilvánosan (túlnyomó többségben észt nyelven).
Nyilvánosság	<ul style="list-style-type: none"> • EHIS honlapja: http://www.ehis.ee/ (kizárólag észt nyelven) • A 2007-es (2006-ban végzettek) és a 2010-es (2009-ben végzettek) felmérés összehasonlító elemzése elérhető: http://www.ace-economics.fi/kuvat/Eamets.pdf

3.3.2. Románia

Romániában rendszeres diplomás pályakövetési rendszer ez idáig még nem alakult ki, azonban erős szakpolitikai szándék mutatkozik a diplomások pályának nyomon követésére, amely a tervek szerint főként a felsőoktatás minőségbiztosítását és fejlesztését alapozná meg. Az utóbbi években a felsőoktatás hatékonyságának, eredményességének és méltányosságának

növelése, a felsőoktatási folyamatoknak és a felsőoktatási tanulmányok munkaerő-piaci relevanciájának statisztikai adatokkal, indikátorokkal történő monitorozási igénye jogszabályi szinten is megjelenik. A román Felsőoktatási Minőségbiztosítási Ügynökség (ARACIS⁷¹) ennek megfelelően két, a diplomások pályakövetéséhez is kapcsolódó célindikátort dolgozott ki és követ figyelemmel: (1) a diplomások legalább 50%-a helyezkedjen el a munkaerőpiacon a végzést követő két éven belül, és (2) a képzési területtől függetlenül az utolsó két, alapfokú/BA diplomával (*diploma de licență*) rendelkező kohorsz legalább 20%-a folytassa a tanulmányait mesterképzésben.

Ennek megfelelően a legtöbb felsőoktatási intézmény adminisztratív adatokat gyűjt a hallgatóiról, amelyet éves adatszolgáltatási kötelezettség keretében juttat el az oktatásért felelős minisztériumhoz. Ugyanakkor jelenleg Romániában sem intézményi, sem nemzeti szinten nincs olyan egységes, szisztematikus adatgyűjtési rendszer, amely a hallgatók előrehaladását folyamatosan nyomon tudná követni. A felsőoktatási intézmények ad hoc jelleggel, informálisan, általában a hallgatók és az oktatók személyes kapcsolatai vagy alumni szervezetek révén végeznek pályakövetést. Ezeket az eredményeket főként marketing célokra és rangsor kialakításához használják, emiatt a kitöltést a legtöbb egyetemen kötelezővé tették (pl. a diplomaosztón sorra kerülő felmérések). Ezért is bír nagy jelentőséggel az első, néhány éve megvalósult országos diplomás pályakövetési vizsgálat.

3.3.2.1. A pályakövetés vizsgálatok célja és működtetése

Az első országos pályakövetési vizsgálatra egy projekt (*Diplomások és a munkaerőpiac – Absolventii si Piata Munci*) keretében került sor 2009 és 2012 között két szakaszban.⁷² Az első szakaszban (2010. november – 2011. április) a 2005-ben és a 2009-ben, míg a második szakaszban (2012. április 2. – április 30.) a 2006-ban és a 2010-ben végzett volt hallgatókat kérték fel a kérdőíves felmérésben való részvételre. A projekt nemzetközi konzorciumi együttműködésben – Felsőoktatási, Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap Végrehajtó Ügynökség (UEFISCDI⁷³), Felsőoktatási Alap Nemzeti Tanács (CNFIS⁷⁴), Felsőoktatási Kutatások Nemzetközi Központja (INCHER-Kassel⁷⁵) – valósult meg.

A projekt alapvető célja volt az egyetemi tanulmányok és a munkaerő-piaci igények közötti kapcsolat, a munkaerő-piaci érvényesüléshez, illetve a tanulmányok folytatásához szükséges ismeretek és készségek feltárása, valamint a végzettek karrier útjának, foglalkoztatásának és foglalkoztathatóságának a feltérképezése. További nagyon fontos célként jelent meg egy olyan monitoring eszköz és intézményi kapacitás, szemlélet kialakítása, amely megalapozhatja a diplomások folyamatos nyomon követését, valamint egy rendszeres (éves) országos diplomás pályakövető vizsgálat elindítását.

⁷¹ <http://www.aracis.ro/nc/en/aracis/>

⁷² www.absolvent-univ.ro/home.aspx; www.ehea.info/Uploads/SubmittedFiles/4_2015/104940.pdf

⁷³ <http://en.uefiscdi.gov.ro/>

⁷⁴ <http://www.cnfis.ro/>

⁷⁵ <http://www.uni-kassel.de/einrichtungen/en/incher/home.html>

31. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

	Diplomások és a munkaerőpiac (APM)
A pályakövető vizsgálatok célja	<ul style="list-style-type: none"> • az egyetemi tanulmányok és a munkaerő-piaci igények közötti kapcsolat, valamint a foglalkoztatás és a foglalkoztathatóság körülményeinek feltárása • hosszú távú monitoring rendszer megalapozása • teljesítményértékelés, benchmarking • minőségbiztosítás és fejlesztés • szakpolitikai tervezés, döntés-előkészítés, oktatásirányítás
Első mérési év	2009–2012
Célcsoport	<ul style="list-style-type: none"> • 1. szakasz: 2005-ben és 2009-ben végzettek • 2. szakasz: 2006-ban és 2010-ben végzettek
Minta/lefedettség	<ul style="list-style-type: none"> • 1. szakasz: 55 (állami és magán) felsőoktatási intézmény, összesen 39293 válaszoló (2005-ben végzett 10057 fő – 21%-os válaszadási arány, illetve 2009-ben végzett 28766 fő – 29%-os válaszadási arány) • 2. szakasz: 42 (állami és magán) felsőoktatási intézmény, összesen 9294 válaszoló
Módszer	online, illetve opcionálisan papír alapú kérdőív (postai úton vagy e-mailben történő megkeresés)
Rendszeresség/ütemezés	<ul style="list-style-type: none"> • 1. szakasz: 2010. november – 2011. április • 2. szakasz: 2012. április 2. – április 30.
Szervezeti háttér	Konzorciumi együttműködés: Felsőoktatási, Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap Végrehajtó Ügynökség (UEFISCDI), Felsőoktatási Alap Nemzeti Tanács (CNFIS), Felsőoktatási Kutatások Nemzetközi Központja (INCHER-Kassel)

3.3.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A projekt céljának megfelelően a kérdőívben a szokásos háttérváltozók (pl. kor, nem) mellett többek között az egyetemi tanulmányokra adott reflexiókra, az egyéni képzés igényekre, az álláskereső tapasztalatokra, a foglalkoztatási körülményekre, a munkaerőpiacon szükséges kompetenciákra, valamint a szakmai életútra vonatkozó kérdések jelennek meg.

32. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok adatfelvételi módszere, a vizsgált témakörök

	Diplomások és a munkaerőpiac (APM)
Adatfelvételi módszer	<p>Egy kb. 450 tételből álló standardizált online vagy szükség esetén papír alapú kérdőív (angol és román nyelven). Ugyanazt a kérdőívet alkalmazták valamennyi részt vevő intézmény esetén (néhány intézmény egy kiegészítő, csak a pszichológiát végzettekre vonatkozó speciális kérdőívblokkot is lekérdezett).</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1. szakasz: e-mailben és postai úton történő megkeresés (háromszori emlékeztetés) • 2. szakasz: e-mailben (opcionálisan postai úton) történő megkeresés (négyeszeri emlékeztetés), új kapcsolattartási módszer: SMS-küldés, online felület (központi regisztráció, üzenetküldés, válaszfeldolgozás)
Főbb témakörök	<ul style="list-style-type: none"> • háttérjellemzők (nem, kor, szülők iskolai végzettsége, nemzetiség stb.) • jelenlegi munkaerő-piaci státusz • munkatevékenység és kompetenciák • szakmai fejlődés, karrierút • egyetemi tanulmányok, kurzusok és azok értékelése • egyéni tanulási, képzési igények

3.3.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

Az eredmények alapvetően hozzájárulnak egy olyan monitoring eszköz kialakításához, amely lehetővé teszi a végzettek folyamatos nyomon követését, s amelynek segítségével a felsőoktatási intézmények a munkaerő-piaci igényekhez tudják igazítani a képzési programjaikat. Továbbá ösztönzi és erősíti az intézményi és a nemzeti szintű pályakövetés módszertani megközelítéseit, s megalapozza egy rendszeres pályakövető vizsgálat feltételeit.

33. táblázat: A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, nyilvánossága, hasznosítása

	Diplomások és a munkaerőpiac (APM)
(Várható) eredmények, hasznosítási területek	<ul style="list-style-type: none">• monitoring eszközfejlesztés• intézményi és nemzeti szintű rendszeres diplomás pályakövetési vizsgálat módszertani és szemléletbeli megalapozása, a szükséges kapacitások kifejlesztése• intézményi szintű minőségbiztosítás, a tanítási folyamat fejlesztése, a képzési programok igényekhez való igazítása
Elemzési módszerek, együttműködések	Több szempontból történő elemzés lehetősége: <ul style="list-style-type: none">• egyetemen szerzett ismeretek, készségek és a munkaerő-piaci elhelyezkedés, sikeresség kapcsolatának vizsgálata• különböző háttérjellemzők szerinti vizsgálat (pl. megkérdezett nem, előképzettsége, intézmény régiója, típusa, képzési terület, stb.)
Nyilvánosság	A 2005-ben és a 2009-ben végzettek kérdőíves felmérésének eredményei elérhetők: http://www.absolvent-univ.ro/UserFiles/File/rezultate/results%202005-2009.pdf

PÁLYAKÖVETÉSI VIZSGÁLATOK A TENGERENTÚLRÓL

I. BEVEZETÉS

Az elemzés három kontinens (Amerika, Afrika, Ázsia) egy-egy országának, régiójának pályakövetési vizsgálatait mutatja be. Az elemzés célja olyan gyakorlatok ismertetése, amelyek tanulságul szolgálhatnak a magyar rendszer számára. Természetesen a pályakövetések célja és az eredmények hasznosulása is erősen az adott nemzet társadalmi és gazdasági kontextusához kötött, mégis úgy véljük, hogy vannak kontextustól független tanulságok (pl. módszertan, eszköztár) is.

Az elemzés Kanada, Dél-Afrika és Délkelet-Ázsia (Malajzia, Indonézia és a Fülöp-szigetek) pályakövetési gyakorlatát mutatja be az alábbi szempontokba rendezve:

- a felsőoktatási rendszer rövid leírása
- a pályakövetési vizsgálatok célja
- a pályakövetési vizsgálatok módszerei, témakörei
- a pályakövetési vizsgálatok eredményei, hasznosulási lehetőségei.

II. KANADA

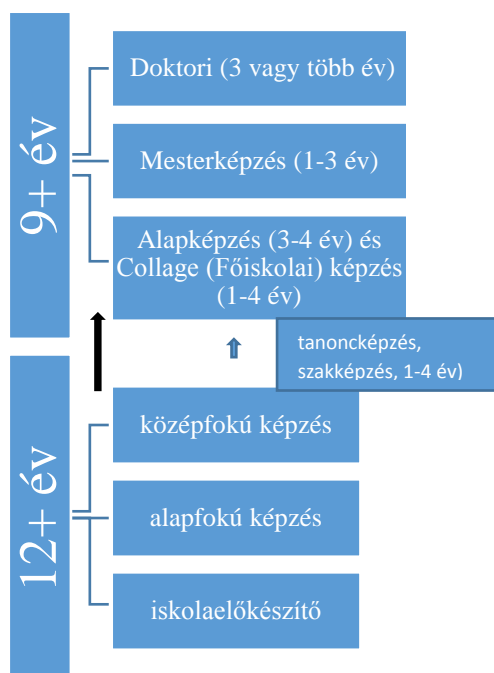
2.1. A felsőoktatási rendszer leírása

Kanada területét tekintve a második legnagyobb ország a világon. A népesség 80%-a városias környezetben él, 45%-uk hat metropoliszban koncentrálódik. 1867 óta szövetségi kormányzás érvényesül, amelyben 10 tartomány és 3 kiemelt terület minisztériumai irányítják az oktatást. Összesen 163 állami és magánegyeteme van, valamint 183 college-típusú intézménye. Kanada legnagyobb egyeteme a Torontói Egyetem, 62 ezer hallgatója van.

Kanada oktatási rendszere tartományok szerint különbözik, a felsőfokú oktatás területén azonban csak Québec tér el a többi államtól, vagyis a másik 13 tartományban azonos rendszer szerint működik a felsőfokú képzés. A 12-13 éves közoktatásra épül a 3-4 éves alapképzés, valamint a 1-4 éves szakképzés, illetve főiskolai (college) képzés. Az egyetemi és a nem egyetemi képzés között az a nagy különbség, hogy míg az alapképzésbe a középfokú képzésen keresztül vezet az út, a college-típusú képzésbe a tanoncképzésből is van bemenet (a collage-típusú képzésből át lehet lépni az alapképzésbe), viszont a mesterképzésbe csak az alapképzésből lehet bekerülni. A mesterképzés 1-3 éves lehet, erre épül a 3 vagy több éves doktori képzés⁷⁶. Vagyis Kanadában kétféle út vezet a felsőoktatásba: egyrészt egy tipikus út a közoktatásból, másrészt egy alternatív út a szakképzésből és tanoncképzésből. Az átjárást a collage (vagy főiskolai, népfőiskolai) típusú képzés biztosítja.

⁷⁶ <http://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/64/Education-in-Canada2008.pdf>

1.ábra: Kanadai oktatási rendszere⁷⁷

2.2. Pályakövetési kutatások

2.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Az országos pályakövetési vizsgálatokat (**National Graduates Survey, NGS**) a Kanadai Statisztikai Hivatal végzi. 1978 óta működik ez a program. Jelenleg 13 pályakövetési vizsgálat adatai érhetők el elektronikusan is, a legutolsó vizsgálatra 2013-ban került sor.

A keresztmetszeti vizsgálatok mellett longitudinális vizsgálatok is rendelkezésre állnak. A **Youth in Transition Survey (YITS)** programot szintén a Kanadai Statisztikai Hivatal szervezi. A longitudinális vizsgálat lehetővé teszi, hogy láthatóak legyenek a középfokú és a felsőfokú képzésre vonatkozó folyamatok, valamint a különböző átmenetek is jól elemezhetők (iskolák közötti, iskolából a munkába, munkából az iskolába).

2.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A Nemzeti Pályakövetési Vizsgálat (NGS) célcsoportját a felsőfokú (poszt-szekunder) képzésben végzettek alkotják, amelyek Kanadában magában foglalják az egyetemeken és főiskolákon végzettek mellett a szakképző iskolákban végzetteket is. Vagyis mindazokat a fiatalokat, akik diplomát vagy szakképesítést szereztek. Kivételt jelentenek azok, akik magán felsőfokú intézményben végeztek, vagy 3 hónapnál rövidebb ideig tartó képzésben vettek részt, illetve nem Kanada vagy az USA területén élnek.

A véletlenszerű mintavételen alapuló eljárás során három szempontot érvényesítenek a kutatók: az intézmény földrajzi elhelyezkedése, képzettségi szint és a képzési terület.⁷⁸ 2013-ban a 2009/2010-ben végzettek alkották a vizsgálat célcsoportját.

⁷⁷ Alberta, British Columbia, Ontario, Manitoba, Új-Fuland, New-Brunswick, Nunavut, Yukon, Északi tartományok

Az adatfelvétel önkéntes alapon zajlott, a kérdezőbiztosok telefonon keresték meg a vizsgálatban résztvevőket Kanada és az USA területén. A legutóbbi, 2013-as kutatásban összesen 5012 fő válaszaiból álló kutatási adatbázis jött létre.

A pályakövetési vizsgálatok a következő főbb kutatási kérdésekre keresték a választ: a különböző képzési programokból kikerülő végzett fiatalok munkaerő-piaci sikeressége, a képzési program és a foglalkoztatási terület kapcsolata, a munkanélküliségi ráta nagysága, az alulfoglalkoztatottak mértéke, a végzettek munkahelyi elégedettsége, karrier-elvárások és azok típusai a különböző képzési szinten és területen végzettek körében, a munkahelyi teljesítmény és a képzési programok kapcsolata.

A vizsgálat főbb témakörei:

- oktatás és képzés
- foglalkoztatás és munkanélküliség
- további tanulmányok
- munka
- oktatási kimenetek

A kutatási eredmények összevethetők más hasonló típusú vizsgálatokkal, így a Munkaerőpiaci Vizsgálattal (LFS), a Felsőfokú Hallgatók Információs Rendszerének vizsgálatával (PSIS) és a korábbi pályakövetési vizsgálati adatokkal is.

Az életpálya vizsgálat (YITS) olyan longitudinális vizsgálat, amely két korosztály nyomon követését célozza meg. A kutatás 1999-ben indult és a 15 éves, valamint a 18-20 éves korosztály életpályájának alakulását, oktatási és foglalkoztatási útját elemzi. Az egyes panelekre két évente kerül sor, eddig hat vizsgálatot végeztek. A kutatás különlegessége a kettős kohorsz, mivel így egyaránt lehetőség nyílik a középiskolai és a felsőoktatási tanulási utak követésére, valamint a munkapiaci átmenetek vizsgálatára is. Az idősebb korosztálynál pedig a további felnőtt kori tanulmányok is vizsgálhatóvá válnak. A kutatás másik különlegessége, hogy a fiatalabb korosztály (5058 fő), egyben a PISA korcsoport is, vagyis a két kutatás mintája átfedésben van (a teljes YITS minta 38,000). Ez lehetővé teszi, hogy a fiatalok későbbi útját korábbi matematika és szövegértés teljesítményével is összevessék.

Az adatfelvétel módja: önkéntes, számítógéppel támogatott telefonos megkeresés (CATI) volt.

A vizsgálat főbb témakörei:

- gyermekkori fejlődés
- gyermek- és ifjúkor
- közoktatás
- oktatás és képzés
- munkaerőpiac és munkaerő-piaci kimenetek

⁷⁸ A földrajzi helyek száma 13 (10 tartomány és 3 kiemelt terület), az 5 képzettségi szint: szakképzési bizonyítvány, főiskolai (college) diploma, BA, MA, doktori fokozat, a képzési területek: 12- féle a Classification of Instructional Programs alapján.

2.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A pályakövetési vizsgálatok adatai bárki számára hozzáférhetők, a Kanadai Statisztikai Hivatalnál igényelhetők. Az eredmények beépülnek a kanadai oktatási indikátorok programba, vagyis Education at Glance típusú leírások formájában jelennek meg. Fontos kiemelni azt is, hogy ebben nem egy-egy év adatai láthatók, hanem mindig trendadatok és elemzések jelennek meg.

A Pan-Canadian Education Indicators Program⁷⁹ öt fő témakör köré csoportosítva mutat be oktatási adatokat:

- iskoláskorú népesség: az iskolás korú népesség mérete, kulturális sokszínűség, alacsony jövedelemmel rendelkezők, családi háttér
- az oktatás finanszírozása: oktatási kiadások, köz-és magánoktatás, diákhitel
- alap- és középfokú oktatás, kora gyermekkor: részvétel az oktatásban, tanárok, középfokon végzettség, tanulói teljesítmény, kommunikációs technológiák
- felsőfokú oktatás: részvétel az oktatásban, végzettség aránya, oktatók, kutatás és fejlesztés, felnőtt korúak iskolázottsága
- átmenetek és kimenetek: átmenet az iskolából a munkába, munkaerőpiac, munkaerőpiaci kimenetek (munkanélküliség, foglalkoztatottság)

A Pan-Canadian Education Indicators Program a kanadai oktatási minisztérium és a statisztikai hivatal közös kezdeményezése alapján valósult meg. Célja a magas minőségű információszolgáltatás, amely támogatja a döntés-előkészítést, az oktatáspolitikai formálását és a fejlesztési programok megalapozását. A programnak két elágazása van: az egyik nemzetközi perspektívából mutatja be a kanadai oktatást, míg a másik a nemzeti szintre fókuszál. A nemzetközi elemzés a fentebb bemutatott témákban az OECD országok átlagához viszonyítva mutatja be a kanadai adatok alakulását⁸⁰, a konkrét indikátorok bemutatásán túl szöveges összehasonlító elemzést is adva. A nemzeti kiadvány ugyanabban az indikátorstruktúrában országos és tartományi szintű adatokat közöl. A program első indikátorfejlesztése 1996-ban volt. Újdonsága a programnak a Tények az oktatásban részegység, mely nem pusztán adattáblákat, hanem mélyebb elemzéseket is közöl, kiemelve egy-egy indikátort⁸¹.

Egy ilyen elemzés például a karrier-döntések vizsgálata, amely a 2000-2010 közötti pályakövetési adatok alapján vizsgálta meg annak változását, megállapítva, hogy a karrier-döntés egy folyamat, amely tinédzserkortól egészen a felnőttkorig tart. A döntési folyamatot számos tényező befolyásolja: a család társadalmi-gazdasági helyzete, a szülők felsőfokú képzéssel kapcsolatos véleménye. A fiatalok döntéseinek korábbi szakaszai szorosabban köthetők a szülői háttérhez, mint a későbbi szakaszok, vagyis az életkor növekedésével a családi hatás enyhül.

⁷⁹ <http://www.statcan.gc.ca/pub/81-582-x/2015003/tbl-eng.htm>

⁸⁰ <http://cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/342/PCEIP-International-Report-2014-EN.pdf>

⁸¹ <http://www.cmec.ca/259/Programs-and-Initiatives/Education-Data--Research/Indicators/Overview/index.html>

A trendadatok másik fontos konklúziója, hogy az a fiatal nagyobb valószínűséggel fejezi be a képzést 25 éves koráig, aki következetes karrier-döntéssel rendelkezik, mint azok, akik még bizonytalanok pályaválasztási döntésükben⁸².

A pályakövetési vizsgálatok eredményei természetesen önálló (gyorsjelentés) formában is megjelennek⁸³. A legfrissebb követési vizsgálatból például kiemelhető, hogy a 2005-ben és a 2010-ben végzettek körében – két évvel a diploma megszerzése után - igen magas az aktivitási arány, mind a főiskolai, mind az alapképzésből kikerülők körében, mindössze 5% a munkanélküliek és 5% az egyéb inaktívak aránya. A gazdasági recesszió ellenére is nagyon magas volt az elhelyezkedési arány. A jövedelmek tekintetében pozitív változás figyelhető meg, a 2010-ben végzettek két évvel a diploma megszerzése utáni (az inflációval korrigált) jövedelme 7-8%-os növekedést mutat a 2005-ben végzettekéhez képest.

A pályakövetési vizsgálatok adatbázisai nyilvánosan elérhetők, így bármely kutatóműhely készíthet belőle elemzéseket. Ezek a kutatások egy adattárban (Canadian Research Data Center Network)⁸⁴ kerülnek rögzítésre, a hozzájuk kapcsolódó adatbázisok és leírásaik (Public Use Microdata File - PUMF), valamint az egyes vizsgálatok alapján készült publikációk adatai is.

A nyilvánosan elérhető adatbázis alapján számos publikáció jelent meg, mely a nyomon követés egy-egy kisebb szegmensét vizsgálta. Így például kutatók azt is vizsgálták, hogy mekkora az agyelszívás Kanadából az Egyesült Államok felé. Arra a megállapításra jutottak, hogy a végzettek csak töredéke (2%) hagyja el Kanadát, de a képzési szintek és területek eltérő arányokat mutatnak, így a PhD fokozattal rendelkezők, valamint a matematika, ICT területen tanulók gyakrabban helyezkednek el az USA-ban⁸⁵. Egy másik elemzés pedig azt vizsgálta, hogy milyen különbségek vannak azon fiatalok között, akik halasztás nélkül, és akik halasztással végezték el felsőfokú tanulmányaikat⁸⁶.

A longitudinális vizsgálati eredmények (YITS) azt mutatják⁸⁷, hogy az 1999-ben 15 évesek 17%-a szakította meg középiskolai tanulmányait 2007-ig. Leggyakrabban 18-20 éves kor között következett be a tanulási út megszakítása, úgy hogy a tanuló nem szerzett végzettséget. A vizsgálat arra is rámutatott, hogy a második esély programok ellenére a 26-28 éves korosztályban még mindig 6%-os volt azok aránya, akik nem rendelkeztek középfokú végzettséggel és nem is vettek részt képzésben.

III. DÉL-AFRIKA

3.1. A felsőoktatási rendszer leírása

Dél-Afrika egyike azoknak az országoknak a világon, ahol a legtöbb pénzt költik az oktatásra, a GDP 7%-át, az állami költségvetés 20%-át⁸⁸. 2009-ig az oktatási kormányzat a köz-és

⁸² <http://www.statcan.gc.ca/pub/81-599-x/81-599-x2015010-eng.htm>

⁸³ <http://higherstrategy.com/early-results-from-the-national-graduates-survey-the-good-news/>

⁸⁴ <http://www.rdc-cdr.ca/>

⁸⁵ <http://www.rdc-cdr.ca/brain-drain-why-do-some-post-secondary-graduates-choose-work-united-states>

⁸⁶

http://muse.jhu.edu/login?auth=0&type=summary&url=/journals/canadian_public_policy/v040/40.3.ferrer01.pdf

⁸⁷ <http://www.cmec.ca/Publications/Lists/Publications/Attachments/224/81-599-x2010005-eng.pdf>

⁸⁸ <http://www.southafrica.info/about/education/education.htm#.VmWhMNLhDIU>

felsőoktatásért egyaránt felelős volt, 2009-ben a két terület szétvált, a felsőoktatást külön tárca irányítja. A 12+1 éves közoktatásra épül a felsőoktatás, összesen 23 állami felsőoktatási intézmény van, melyből 11 egyetem, 6 műszaki egyetem és 6 komprehenzív egyetem (az akadémiai és a műszaki keveréke). A felsőoktatásban három képzési szint (négy képzési program) van: 3-6 éves alapképzés (általában 3 év, de bizonyos képzési területen, ápoló, jog, építészet 4-6 év), a bachelor honour 1 éves posztgraduális képzés, 1-2 éves mesterképzés, 2 éves doktori képzés.

2. ábra: A Dél-Afrikai Köztársaság post-secondary képzési rendszere, 2012

Forrás: chet.org.za⁸⁹

1999-ben alakult a National Student Financial Aid Scheme (NSFAS) szervezete, így azóta nyílik lehetőség a hátrányos helyzetű hallgatók számára a diákhitel felvételére.

3.2. Pályakövetési kutatások

3.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Dél-Afrikában nincs egységes, egész országra kiterjedő pályakövetési rendszer. Kevés, helyi szintű, szórvány vizsgálat jellemzi az államot, 1997-ben indultak el az első intézményi nyomkövetési vizsgálatok.

Két országos szintű elemzés készült azóta. Az első a Development Policy Research Unit (DPRU), amely 1995 és 2005 között a nemzetközi Munkaerőpiaci Vizsgálat (LFS) adatait elemezve vizsgálta a pályakezdekők munkanélküliségét. A tanulmány megállapította, hogy a vizsgált tíz év alatt minden képzési szinten növekedett a munkanélküliek aránya.

A másik tanulmány - Human Sciences Research Council (HSRC⁹⁰) – 2005-ben készült, amely a 2003-ban végzeteket és felsőoktatást elhagyókat vizsgálta hét egyetemen. A 34,5 ezerből 5,5 ezren vettek részt a kérdőíves vizsgálatban. A tanulmány megállapította, hogy

⁸⁹ <http://www.chet.org.za/resources/shape-south-africas-post-school-education-system-2012>

⁹⁰ <http://www.hsrc.ac.za/en>

területi és egyéni szinten is óriási különbségek vannak az egyetemek és hallgatóik között. Vannak fejlődő és hátrányos helyzetű térségek és a szocio-ökonómiai háttér és a borszín is befolyásolja az életutat. Míg az afrikaiak körében 39% a végzetek aránya (vagyis 61%-uk lemorzsolódik), addig a fehéreknél 66%. A legkevesebb esélye az afrikai nőknek van a végzettség megszerzésére (csupán 34%). A végzettség meg nem szerzésének okai között szerepet játszott még a finanszírozás és a beilleszkedés hiánya is. Több válaszadó nem tudott azonosulni a fehér elitegyetemek kulturális közegével. Nemcsak a végzési esélyekben van különbség a fejlett és fejletlen területekről érkezők, valamint a magas és alacsony státuszúak között, hanem a végzetek munkapiaci esélyeiben is. Míg a fejletlenebb területeken 35%-os a munkanélküliség, addig a fejlettebb területeken 27%. Az afrikaiak 41%-a munkanélküli, míg a fehéreknek csak 9%-a.

A keresztmetszeti pályakövetési vizsgálatok mellett a munkáltatói vizsgálatok is információt adnak a pályakezdők munkaerő-piaci esélyeiről. A South African Graduate Recruiters Association (SAGRA) 2011-ben és 2013-ban is végzett vizsgálatot a legnagyobb foglalkoztatók körében a pályakezdők elhelyezkedési esélyeit vizsgálva.

A legújabb pályakövetési vizsgálat négy egyetem szervezésében történt. A Cape Higher Education Consortium (CHEC) négy egyetem (Cape Peninsula University of Technology, Stellenbosch University, University of Cape Town, University of the Western Cape) több mint 20 éve működő közös szervezete, mely intézmények alapvetően a közös fejlesztések, a költséghatékonyság és a méltányosság szempontjai miatt kezdték el együttműködésüket 1993-ban. A négy egyetem 2011-ben határozta el, hogy közös pályakövetési vizsgálatot végez a 2010-ben végzetek további útját kíséri nyomon. A tervek szerint a konzorcium ötévente ismétli meg a kutatást. A vizsgálat célja az oktatás és munka világa közötti átmenet feltérképezése, megértése, a vizsgálat eredményei alapján olyan felsőoktatási stratégia kidolgozása, amely javítja a foglalkoztatókkal való kapcsolatot és elősegíti az átmenetet.

3.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A CHEC kutatása fókuszában a felsőoktatásból a munkapiacra történő átmenet útjainak vizsgálata, megértése volt. Arra keresett választ, hogy a végzetek milyen munkáltatónál helyezkedtek el (állami, nem állami szektor, vállalkozások), területileg hol helyezkedtek el, hogyan sikerült elhelyezkedniük, mennyi ideig tartott, milyen a foglalkoztatásuk (teljes vagy részmunkaidős).

A négy egyetemen több mint 24 ezer végzett hallgató volt 2010-ben, közülük 33% válaszolt a telefonos, postai vagy email-es megkeresésre, vagyis összesen 8190 fő. A vizsgálatot 2012 szeptembere és novembere között bonyolították.

A kutatás témakörei:

- középiskolai tanulmányok
- egyetemi tanulmányok
- foglalkoztatási jellemzők
- további tanulmányok
- jövőbeni tervek
- családi háttér

3.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A CHEC kutatása a felsőoktatás és munka világa közti átmenet hét útját azonosította:

1. dolgozik
2. dolgozik és tanul
3. önálló vállalkozó
4. munkanélküli
5. tanul
6. szürke vagy fekete gazdaságban dolgozik
7. munkanélküli és nem is keres munkát

A vizsgálat fontos megállapítása, hogy 2012 szeptemberében a végzettek 84%-a dolgozott. A munka mellett tanulókra jellemző, hogy általában teljes állásban foglalkoztatottak és a tanulást csak részidőben végzik. Az önálló vállalkozók aránya igen kicsi, csakúgy mint azok száma, akik a fekete gazdaságban tevékenykednek. A munkanélküliek aránya 2010 és 2012 között csökkent a végzettek körében, viszont nem egyformán érinti a különböző csoportokat: az afrikaiak körében jóval magasabb, mint a fehérek között. Ugyanakkor az apartheid okozta történelmi egyenlőtlenségek csökkenést mutatnak. A magasabb képzési szinteken hasonló arányban vannak a fehérek és az afrikaiak, és a nők helyzete is jelentős javulást mutat. A kutatás foglalkozott az elvándorlással is, megállapítva, hogy a megkérdezettek 5%-a más országban él, és további 5%-uk tervezi a kivándorlást.

A SAGRA által készített nagy foglalkoztatókat megkérdező vizsgálat eredménye szerint a végzett fiatalok 36%-ának nem volt előzetes munkatapasztalata, míg 27%-uknak már korábban is volt kapcsolata munkáltatójukkal. Dél-Afrika 23 egyeteme közül 6 végzettjei dominálták a megkérdezett 81 munkáltatót, ahol összesen 1582 pályakezdőt alkalmaztak. Egy állásra átlagosan négy jelentkező volt⁹¹. A 2013-as vizsgálatban 69 munkáltató vett részt, akik összesen 1826 pályakezdőt alkalmaztak. 2011-hez képest valamelyest növekedett az egy állásra beérkező pályázatok száma (6–7).

IV. ÁZSIA

Az ázsiai országok közül Délkelet-Ázsia (Indonézia, Malajzia, Fülöp-szigetek) néhány feltörekvő gazdaságát és felsőoktatást mutatjuk be a teljesség igénye nélkül. Egyrészt hiányzik az angol nyelven elérhető szakirodalom, másrészt az elérhető irodalom alapján megállapítható, hogy a felsőoktatás fejlesztése és az ehhez kapcsolódó pályakövetési vizsgálatok elindítása kezdeti fázisban van ebben a régióban. Nincsenek átfogó országos vizsgálatok, inkább csak egy-egy szórványfelmérés érhető el, amelyek módszertana is kevésbé kidolgozott.

⁹¹ <http://www.sagea.org.za/>

4.1. A felsőoktatási rendszer leírása

A maláj felsőoktatásban az állami (20 db) és magán (53 db) egyetemek mellett a politechnikumok (30 db) és népfőiskolák (73 db) is működnek. A hazai hallgatói létszám 2011-ben nem érte el a százezret, ami igen csekély mértékű a 28 milliós lakossághoz képest, és ahhoz képest is, hogy a külföldi hallgatók száma hasonló, mint a hazaiaké⁹². Annyiban sajátos a maláj oktatási rendszer, hogy a hat éves alapképzésre három év alsó középfokú, majd két év felső középfokú képzés épül, de a felsőoktatásba csak még további két éves előkészítő képzés után kerülhet be a tanuló (6+3+2+2)⁹³. A felső középfok és a felsőoktatási előkészítő képzés végén minősítő vizsgát tesznek a tanulók (SPM és SPTM - Sijil Pelajaran Malaysia és Sijil Tinggi Pelajaran Malaysia), ezek a vizsgák biztosítják a továbblépést a felsőoktatás felé. A felsőoktatás rendszere a továbbiakban már hasonló, mint az európai, vagyis 3-4 éves alapképzésre, 1-2 éves mesterképzés és 3-4 éves doktori képzés épül. A továbbképzések rendszere az alapképzésbe építve jelenik meg.

A maláj rendszertől nem sokban tér el az indonéz oktatás: hiányzik a kétéves felkészítő szakasz, de a közoktatás 12 éves (6+3+3), valamint az indonéz oktatásban az iszlám vallásnak sokkal nagyobb szerepe van. Így felsőfokon az állami és magánintézmények, valamint a politechnikumok és népfőiskolák mellett iszlám felsőoktatási intézmények is vannak. Össességében több mint 400 magánintézménye és mindössze 54 állami intézménye van. A 253 milliós ország lakosságából 5 millióan vesznek részt felsőfokú képzésben, 22%-uk inkább rövid ciklusú képzésekben⁹⁴.

Fülöp-szigetek oktatási rendszere sem sokban tér el az előzőekben ismertetettektől, a 10 éves közoktatásra épül a három szintű felsőoktatás: alap, mester és doktori képzés⁹⁵. A 2300 felsőoktatási intézményből 656 állami, vagyis 80% feletti a magánintézmények aránya. A 98 milliós országból 3 millióan járnak felsőoktatásba, akiknek 57%-a választja a magánintézményeket⁹⁶.

4.2. Pályakövetési kutatások

4.2.1. A pályakövetéses vizsgálatok célja és működtetése

Habár a témában megjelent publikációk nem fogalmazzak meg konkrét célokat, mégis kiolvasható belőlük, hogy a vizsgálatok célja a foglalkoztathatóság javítása, és az eredmények visszacsatolása a képzésbe. Vagyis olyan felsőoktatás megalkotása, amely a munkaerőpiac igényeire jobban alapoz, jobban illeszkedik.

A szórvány jellegű adatfelvételeken túl, egyetlen országban, a Fülöp-szigeteken működik egyetlen területen szisztematikus egy évtizedre visszanyúló követési vizsgálat. Ez a TESDA

⁹² <https://www.studymalaysia.com/education/higher-education-in-malaysia/the-malaysian-higher-education-system-an-overview>

⁹³ <http://wenr.wes.org/2014/12/education-in-malaysia/>

⁹⁴ <http://wenr.wes.org/2014/04/education-in-indonesia/>

⁹⁵ <http://www.ched.gov.ph/index.php/higher-education-in-numbers/higher-education-institutions/>

⁹⁶ <http://www.ched.gov.ph/index.php/higher-education-in-numbers/enrollment/>

(Technical Education and Skills Development Authority)⁹⁷. A TESDA 1994 óta a műszaki oktatás területén működő szervezet, célja valamennyi képzési szinten a műszaki oktatás fejlesztése, humán erőforrás-fejlesztés, foglalkoztathatóság elősegítése⁹⁸. A TESDA 2000 óta két-három évi rendszerességgel végez követő vizsgálatokat a műszaki területen végzetek körében valamennyi képzési szinten, vagyis nem kizárólag a diplomás pályakövetés a cél. A legutóbbi adatfelvételre 2011-ben került sor.

4.2.2. A pályakövetéses vizsgálatok módszerei, témakörei

A maláj gazdaság fénykorát a kilencvenes évek elején élte, melyet az 1996-os válság teljesen visszavetett. Ez rányomja a bélyegét a felsőoktatásra is, növekedett a munkanélküliség a diplomások körében. A kétezres évek közepén az általános kompetenciák megerősítésében látták a megoldást az oktatáspolitikusok, így a felsőoktatási tárca úgy alakította át a képzést, hogy nagyobb szerepet kapjanak benne a vállalati kurzusok, a tananyag üzleti menedzsmenttel gazdagodott, valamint olyan általános képességek fejlesztésére irányult, mint az elemzőképesség, vagy éppen az együttműködési képesség. Az angol nyelv oktatására szintén nagy gondot fordítottak. A változások ellenére, továbbra is magas a munkanélküliek aránya a diplomások körében. A maláj vizsgálat erre a kérdéskörre keresett választ, vagyis mi okozza a munkanélküliséget, milyen képességek növelik a foglalkoztathatóságot és ezáltal hogyan lehetne újrastrukturálni a felsőoktatási képzési programokat. A vizsgálat során 2009-ben 11 fókuszcsoporthoz készült beszélgetés. Egy-egy fókuszcsoporthoz 8-12 alany vett részt. Egy-egy beszélgetés 1-3 órát vett igénybe. A fókuszcsoporthoz összetétele különböző volt: különböző munkáltatók, állami és magán felsőoktatási intézmények, diplomás munkanélküliek, kutatók, kis- és középvállalkozások, nem állami szervezetek. Malajziában készült egy nagyobb kvantitatív kutatás is, ez azonban csak egyetlen, az informatika képzési területén 2006-2008 között végzetek nyomon követését elemezte.

Az indonéz pályakövetési vizsgálat 2009-ben zajlott. Az adatfelvétel az University of Indonesia állásbörzén, valamint egy munkáltatók által tartott szemináriumon került lekérdézésre, emellett az öregdiákok címlistájára került kiküldésre a kérdőív. Összesen 525 válaszadóból álló adatbázis készült, melyet 29 munkáltatói kérdőív egészített ki. A válaszadók körében több indonéz és külföldi egyetem végzettjei is vannak, 90%-uk azonban Java szigetén tanult.

A kutatás témakörei:

- munkakeresés
- elhelyezkedés, munkaterület, munkahelyi elégedettség
- foglalkoztathatóságot elősegítő képességek

A Fülöp-szigeteken folyt 2009-es vizsgálat is kvalitatív eszközöket alkalmazott, fókuszcsoporthoz készült beszélgetések segítségével kívánta feltárni a munkanélküliség okait. Összesen 130 végzett fiatal vett részt a vizsgálatban.

⁹⁷ [http://www.tesda.gov.ph/uploads/File/Planning2012/TVETSTAT/Philippine%20TVET%20Statistics2005-2011final%20\(cleandata\)revised9-25-12a.pdf](http://www.tesda.gov.ph/uploads/File/Planning2012/TVETSTAT/Philippine%20TVET%20Statistics2005-2011final%20(cleandata)revised9-25-12a.pdf)

<http://www.tesda11.com/uploaded/2011%20Impact%20Evaluation%20Study%20of%20TVET%20Programs.pdf>

⁹⁸ <http://www.tesda.gov.ph/About/TESDA/10>

A Fülöp-szigeteken működő TESDA a műszaki képzési területen végzetek pályakövetését végzi. A 2011-es kérdőíves eszközök alkalmazó kutatás a 2009-ben végzeteket vizsgálta. A kutatás véletlenszerű - régiókra reprezentatív - rétegzett mintavétel alapján történt. A válaszadási hajlandóság igen magas volt, 76%-os.

4.2.3. A pályakövetéses vizsgálatok eredményei, azok hasznosulási lehetőségei

A maláj kvalitatív vizsgálatban a munkapiac képviselői további változtatást sürgettek a felsőoktatás képzési programjaiban, amelyek jobban illeszkednek az ipar igényeihez, ugyanakkor a felsőoktatás képviselői azt hangsúlyozták, hogy a felsőoktatásnak egyensúlyt kell teremtenie a munkapiac és a társadalom elvárásai között, hiszen a társadalom fejlődése legalább olyan fontos, mint a gazdaságé. A kutatás alapján megfogalmazott ajánlások kiemelték a különböző stakeholderok közötti párbeszéd fontosságát, valamint annak igényét, hogy a felsőoktatási képzési programok tanulási eredmény alapúvá váljanak.

Az indonéz gazdaság sajátossága, hogy viszonylag magas a diplomás munkanélküliség, a középiskolai (9%) vagy szakmai végzettséggel (12%) rendelkezők körében hasonló mértékű, mint a diplomások körében (11%)⁹⁹. Másik jellegzetesség, hogy növekszik a gazdaságban a külföldi felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, amely arra utal, hogy a helyi felsőoktatás nem megfelelő színvonalú munkaerőt bocsát ki. Az indonéz pályakövetési vizsgálat Jakarta környékén zajlott, így leginkább a fővárosra és környékére vonatkozó megállapításokat ad a felmérés, ami azonban indonéz méreteket nézve, igen korlátozott. Indonézia 17 ezer szigetből áll, összesen 33 tartománya van az országnak. A kutatás főbb következtetései:

- a fiatal diplomások szerint a képzésük illeszkedett a munkahelyi elvárásokhoz,
- bár sok pályázatot adtak be a végzetek, hat hónapon belül sikerült elhelyezkednie mindenkinek,
- a pályakezdők főként a magánszektorban kerestek állást,
- sokan elégedetlenek jelenlegi munkahelyükkel, függetlenül attól, hogy ki mennyi időt töltött el ott, az elégedetlenséget leginkább a fizetés mértéke befolyásolja,
- a munkáltatók a munkavégzéshez jobban igazodó képzési programokat várnak el a felsőoktatási intézményektől – a munkáltatók főként kommunikációs, elemző- és problémamegoldó képességet, csapatmunkát, magas szintű intellektuális képességeket várnak el a munkavállalóktól.

A kutatás eredményeit bemutató kiadvány szakpolitikai ajánlásokat is megfogalmaz, melyben kiemelik, hogy a felsőoktatásnak jobban reagálnia kell a munkaerő-piaci igényekre és elsősorban olyan általános kompetenciákkal kell felvérteznie a hallgatókat, amelyeket a munkaadók elvárnak a kezdő munkavállalóktól. Az ajánlások a felsőoktatás és munkapiac kapcsolatának erősítését is felvetik, pl. gyakornoki programok bevezetésével.

A Fülöp-szigetek gazdasága az elmúlt időszakban erőteljesen elmozdult a mezőgazdasági szektorból a szolgáltatások felé. A népesség iskolázottsága pedig magasabb, mint a környező országoké (Indonézia, Thaiföld), ami egyben azt is jelenti, hogy egy iskolázottabb személy

⁹⁹ <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002157/215706e.pdf>

kevésbé vállal el rosszul fizetett vagy rosszabb munkakörülményeket ígérő munkát, inkább a munkanélküliséget választja. Különösen magas a munkanélküliség a fiatalabb kohorszokban (15-24 év közöttiek). A kvalitatív pályakövetési vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy a munkanélküliség egyrészt szerkezeti okokkal magyarázható, másrészt bizonyos képességek hiányával. Ez utóbbiak közé tartoznak olyan transzverzális képességek, mint például adaptivitás, szakmai felkészültség, együttműködés, csapatmunka, kommunikációs képességek. Az elemzés számos ajánlást is megfogalmaz, melyek közül kiemelhető:

- rendszeres elemzések készítése, pályakövetési rendszer kidolgozása,
- képzésbe ágyazott gyakorlati programok főként szegény, hátrányos helyzetű fiatalok számára,
- általános kompetenciák fejlesztése a felsőoktatásban,
- életpálya tanácsadás, munkaerő-piaci információk nyújtása, web-alapú tanácsadó portál készítése,
- akadémiai és munkáltatói kapcsolatok, partnerség erősítése.

Szintén a Fülöp-szigetekhez kötődő pályakövetési vizsgálat¹⁰⁰ a műszaki területen (valamennyi képzési szinten) végzetek nyomon követését végzi rendszeres keresztmetszeti kutatásokon keresztül. A 2011-es kutatás egyik legfontosabb eredménye, hogy 2008 és 2011 között habár növekedett az ezen a területen képezettséget szerzők aránya, az elhelyezkedők aránya viszont csökkent. Így az eredmények alapján a kutatók a hallgatók és végzetek pályatanácsadásának támogatását javasolják annak érdekében, hogy munkapiaci pozíciójuk jobban illeszkedhessen végzettségükhöz.

100

<http://www.tesda11.com/uploaded/2011%20Impact%20Evaluation%20Study%20of%20TVET%20Programs.pdf>

A DIPLOMÁS PÁLYAKÖVETÉS HAZAI RENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE

I. A RENDSZER BEMUTATÁSA

A pályakövetési rendszer bemutatása során a rendszer kiépítését, szerkezetét, működését és eredményeit bemutató tartalmak összegyűjtése, rendszerezése és tartalmi összegzése zajlik.

A magyarországi Diplomás Pályakövetési Rendszert a nemzetközi összehasonlítás során kidolgozott kategóriák mentén (tervezett szempontok: módszertan, finanszírozás, szerkezeti felépítés, résztvevők, témák, eredmények hasznosulása, folytonosság) mutatjuk be.

1.1. Előzmények, a rendszer kiépülése

A pályakövetési rendszer hazai kialakítása nemzetközi trendekbe illeszkedik. A felsőoktatásban és környezetében lezajlott változások hatására felérősödött a képzés és munkaerő-piac közti átmenet tisztább áttekinthetősége iránti igény mind a foglalkoztathatóság, hatékonyság, mind az intézményi eredményesség és visszacsatolás szempontjait szem előtt tartva. A (Magyarországon több évtizedes késéssel) lezajlott felsőoktatási expanzió a rendszer egészében jelentős változásokat idézett elő. A megnövekedett hallgatói részvétel együtt járt új hallgatói csoportok megjelenésével, a heterogenizálódott sokaság a maga szükségletei és igényei szerint a sokféleség irányába mozdította el a rendszer fejlődését. A jelentős hallgatói tömeg és az egyre súlyosbodó finanszírozási problémák és dilemmák egyfelől a növekvő kontroll, másfelől a kimenet-orientált szemléletmód erősödésének irányába hatottak. Mindeközben a felsőoktatás gazdasági és technológiai környezete is jelentősen átalakult. A gazdaság és munkaerő-piac új igényekkel lépett fel a képzés irányába (új típusú kompetenciák, gyakorlatorientáltság) míg a technológiai fejlődés lehetővé tette a képzési kimenet hatékony mérését és számszerűsítését. A környezeti hatások a képzési rendszeren számos nyomot hagytak. A hatalmas képzési piac a hallgatók irányába hallgatói központú szemléletmóddal, hallgatói szolgáltatások felkínálásával fogalmazza meg önmagát. Szintén a piaci jelleg hatására erősödött az intézmények közti verseny, mely az adatalapú értékelés kérdését állította előtérbe. A hallgatói közegen belül a heterogenitás és szolgáltató jelleg együttes erősödése előtérbe állította a képzési modularitást, kreditrendszereket, flexibilitást, mobilitást, élethosszig tartó tanulás aspektusait. Az intézmények szolgáltató szerepe mellett e környezetben elszámoltathatóságuk is jelentősen növekedett, amely – egyfajta minőségbiztosítási elemként - magába foglalja a felelősségvállalást végzettjeik későbbi bevételeiért. Mindez összefügg a pályakövetési rendszerek felértékelődésével (Gaebel et al. 2012).

Összességében a tömegessé vált felsőoktatás viszonyai között az intézményekre ható erős külső nyomásként jelenik meg a felsőoktatás felé irányuló társadalmi igények sokszínűvé válása, a szakképzett (foglalkoztatható) munkaerő biztosításának elvárása, az elszámoltathatóság, átláthatóság elvárásának növekedése, a kimenet-orientált közigazgatási trendek (teljesítmény-értékelés, minőségbiztosítás) és a megváltozott finanszírozási szisztémák és kritériumok által a felsőoktatási intézményekre gyakorolt erősödő nyomás.

Az intézményekre tehát – a fentiekkel összefüggésben - olyan belső erők hatnak, mint a tanulmányi rendszer és képzési kínálat foglalkoztathatóság-orientált átalakítása, fejlesztése, a képzési minőség ellenőrzése és biztosítása, a társadalmi igények felmérésének szükségessége és mindezek irányában intézményi stratégiák megalkotása (Gaebel et al. 2012).

Mindezen trendek fontos kapaszkodót nyújtanak a pályakövetési rendszerek mögött álló intézményi, állami, sőt nemzetközi szintű motivációs bázis értelmezéséhez, kijelölve az ezen irányban meginduló fejlesztési folyamatok mozgásterét.

Magyarországon a rendszeres felsőoktatási pályakövetés a Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) keretein belül zajlik. Pályakövetési vizsgálatok már a rendszerváltás előtt is zajlottak Magyarországon (Kiss 2015) de a 2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról rögzítette a kötelező pályakövetés bevezetését, melyet a 2011-es felsőoktatási törvény (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról) megerősített.

A jelenlegi rendszer bevezetését számos pályakövetési kutatás előzte meg, ezek egy része a program előzményének avagy lényeges kiegészítőjének tekinthető.

Ezek közül a Fiatal Diplomások Életpálya Vizsgálata a frissdiplomások foglalkoztathatóságára vonatkozó legjelentősebb hazai kutatási program. A felsőfokú oktatási kibocsátás munkaerő-piaci érvényesülését vizsgáló kutatássorozat adatfelvételeire 1999-ben, 2000-ben valamint 2004-ben került sor¹⁰¹. A vizsgálat során az első szakaszban (1999-ben) az állami felsőoktatás nappali tagozatán 1998-ban végzett fiatalok megkeresése zajlott, majd egy évvel később az 1999-es végzetek munkaerő-piaci helyzetét tárták fel. A két kutatási szakasz adatait aztán a 2004-ben lefolytatott harmadik kutatás eredményeivel vetették össze, amely lényegében az első két évben bevont két kohorsz (1998-ban illetve 1999-ben végzetek) megismételt vizsgálata volt, immár 5-6 évvel a végzettség megszerzése után. (Galasi et al. 2004)

A pályakövetési kutatási program előzményeként lényegesek a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézetének vizsgálatai, amely 2005 óta végez munkáltatói adatfelvételeket a frissdiplomások versenyszektoron belüli foglalkoztathatóságáról és bérezéséről, a diplomások iránti kereslet ágazati alakulásáról. (Várhalmi 2012)

A DPR jelenlegi rendszere mindemellett nemzetközi pályakövetési kutatások tapasztalataira és módszertanára – ilyenek voltak a REFLEX Project (Allen – van der Velden 2007, a REFLEX-HEGESCO Project (Sági 2009) avagy a CHEERS Project (Schomburg – Teichler 2006) – illetve a már a bevezetés előtt is működő intézményi pályakövetési szisztémákra (Veroszta 2009) tudott ráépülni.

A központi diplomás pályakövetési program célja az országos pályakövetési rendszer működtetése mellett kezdetektől fogva egy komplex, fenntartható intézményi pályakövetési modell kidolgozása, illetve a megvalósuló intézményi fejlesztések szakmai támogatása is volt. Ennek következtében az intézményeknek nyújtott támogatások már a koncepcióban is a rendszer fontos részét alkották. Szintén fontos tényező volt a nyilvánosság és disszemináció szempontja, amely a pályakövetési rendszer tervezésében a kommunikációs, adatszolgáltató elemet jelentette. A program központi eleme a TÁMOP 4.1.3 Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése címen futó projekt volt, az intézményi projektek TÁMOP 4.1.1 Hallgatói és intézményi szolgáltatásfejlesztés a felsőoktatásban néven indultak meg 2007-től. Már e struktúrából is látszik, hogy a központi pályakövetési program egy országos, centralizált pályakövetési adatgyűjtés helyett a kezdetektől hangsúlyosan az intézményi

¹⁰¹ A kutatást a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Emberi Erőforrások Tanszékének FIDÉV kutatócsoportja végezte, vezető kutatói Galasi Péter, Nagy Gyula, Varga Júlia

pályakövetéseket támogató, azok hosszú távú működését megalapozó szakmai fejlesztésként fogalmazódott meg (Paulik 2011). Az intézményi és központi szint kettőssége a hazai rendszer lényeges karakterjegyévé vált.

5. ábra: DPR központi szolgáltatások és szakmai támogatás

1. TÁMOP 4.1.1 SZAKMAI TÁMOGATÁS	2. DPR KÖZPONTI SZOLGÁLTATÁSOK
<ul style="list-style-type: none"> • DPR intézményi modell kidolgozása • szakmai módszertani támogatás • nyomon követés és monitoring 	<ul style="list-style-type: none"> • központi DPR adattár • www.diplomantul.hu • országos kutatások

Forrás: Paulik 2011

A program elindulását széleskörű hazai és nemzetközi helyzetfeltárás előzte meg, melynek módszerei a dokumentum elemzést, kérdőíves, interjú és fókuszcsoportos kutatásokat, szakértői munkacsoportok szervezését, esettanulmányokat egyaránt felölelték (az előzetes eredmények bemutatására célzott kiadványok szolgáltak: Fábri et al. 2008; Fábri-Horváth-Nyerges 2009).

A központi rendszer oldaláról összegezve a DPR kiinduló célja tehát az intézményi pályakövetési programok támogatása mellett az, hogy releváns információkat biztosítson az ágazati stratégiaalkotás számára a felsőoktatási kibocsátásról; megbízható képet adjon az intézmények számára saját végzettjeik helyzetéről (egyfajta minőségbiztosítási szempontként); megbízható tájékoztatást nyújtson a társadalom érintett csoportjai (pl. felvételizők) számára a felsőoktatás teljesítményéről és kínálatáról (Kuráth 2009).

A DPR céljait az intézmények oldaláról összegezve több motivációs faktor is azonosítható. Ilyenek lehetnek a munkaerő-piaci pozíció erősítésének motivációja, a minőségbiztosítási motiváció, a kommunikációs (PR) motiváció. Érdeemes kiemelten kezelni a megfelelést a törvényi előírásoknak, valamint (a pályázat révén megnyílt) az anyagi motivációkat (Veroszta 2009).

Az intézményi pályakövetési modul mellett a DPR hazai rendszerének kezdetektől fogva törekvése volt a pályakövetés nemzetközi trendjeinek megfelelően (Gál 2012) az adminisztratív adatbázisok pályakövetési célú integrációja. Az állami adminisztratív adatállomány kiaknázása a rendelkezésre álló adattartalmak elemi szintű, ám anonimizált összekapcsolásával nem csak a DPR kapcsán zajlott Magyarországon. A lehetőséget mindehhez a döntés-előkészítéshez szükséges adatok hozzáférhetőségének biztosításáról szóló 2007. évi CI. törvény biztosítja, amely preambulumban kimondja, hogy az államnak és az államigazgatási szerveknek kötelessége, hogy a gazdaságra és a társadalmi folyamatokra kiható döntéseiket előzetesen mérlegeljék, eredményüket utólagosan vizsgálják, és ehhez adminisztratív céllal gyűjtött adatokat is felhasználjanak (Nyüsti-Veroszta 2014). Az állami adatvagyon kiaknázásának kérdésköre az adatalapú szakpolitikai döntéshozás iránti igény

felelősödésével került a középpontba. Az adatok felértékelődése a társadalom különböző alrendszereiben – így az oktatáson belül is - „evidence based” szemlélet terjedésével a tervezhetőség igényével, információs és minőségbiztosítási rendszerek kialakításával járt együtt (Halász 2002).

A fenti alapokon a DPR-en belül 2011-ben pilot jelleggel elsőként megvalósított adatintegrációt több hazai adatkapcsolás is megelőzte. A személyi szám (személyazonosító jel) 1991-es megszüntetése után az egységes azonosítás lehetőségének megszűnésével több, egymással nem összekapcsolható azonosító alkotja a hivatalos nyilvántartások alapját (adóazonosító jel, TAJ-szám, személyazonosító jel) ami nagyban nehezíti az egyénsoros összekapcsolást – még ha a törvényi keretek erre lehetőséget is biztosítanak. Ugyanis 2007 óta az állami szervek által kezelt adatokon anonimizálást követően lehetővé kell tenni az adatbázisok összekapcsolását, majd anonimizált adatbázis hozzáférhetőségét. Az adatkapcsolás technikai biztosítására és az anonimitási kritériumok teljesítésülésére célzott szervezet, a Neumann Kht. jött létre, ill. jelenleg a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) végzi. A 2007. évi CI. törvény alapján a DPR indulása előtt is több adatbázis-összekapcsolást végeztek már. Ilyen az MTA-KTI munkaerő-piaci elemzés céljából készített 2012-es összekapcsolása, az NFÜ adatkérése a munkából kiesett, támogatásban részesülő személyek életútjának nyomon követése céljából, vagy a Nemzetgazdasági Minisztérium 2013-as adatkérése a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző járulékkedvezmények hatásainak mérése céljából (Szabó 2013). A hazai DPR adatintegrációs modulja ebbe a vonulatba illeszkedik bele.

2014-ben a 1451/2014. (VII. 31.) Kormányhatározat a pályakövetési rendszer megvalósítását célzó TÁMOP 4.1.3 „Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése” című projekt támogatását egy 2. ütem keretében növelte és működését egy évvel meghosszabbította.

1.2. A rendszer szervezeti háttere

A Diplomás Pályakövetési Rendszer főbb szereplőiként a szakpolitikát (minisztériumot), az Oktatási Hivatalt, az Educatio Nonprofit Kft. –t és a felsőoktatási intézményeket azonosíthatjuk. Természetesen a stakeholderek köre ennél jóval szélesebb, beleértve a munkáltatói szférát, a felsőoktatási jelentkezőket és családjukat, vagy magukat a végzeteket.

Maga a megvalósítást biztosító projekt - TÁMOP 4.1.3 Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése néven – az Emberi Erőforrások Minisztériumához tartozik, megvalósítója pedig az Educatio Nonprofit Kft. Ugyanakkor a Diplomás Pályakövetési Rendszer hivatalosan a Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR) egyik alrendszereként ként működik, melynek működtetése az Oktatási Hivatal feladata, szabályozását kormányrendelet rögzíti (79/2006 (IV.5.) Kormányrendelet).

Az Educatio Nonprofit Kft.¹⁰² a rendszer kidolgozójaként, fejlesztőjeként és működtetőjeként menedzseli a hazai DPR teljes folyamatát. Az Educatio felé – akárcsak az intézmények irányába – a TÁMOP pályázat számos kötelezettséget és teljesítendő indikátort írt elő, amelyek a tervezési, szervezési és disszeminációs kötelezettségek széles körét fedték

¹⁰² A 209/2015. (VII. 23.) kormányrendelet alapján az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 2015. december 31. napján megszűnt. A Társaság feladatait – így a hazai működtetését is – az Oktatási Hivatal látja el.

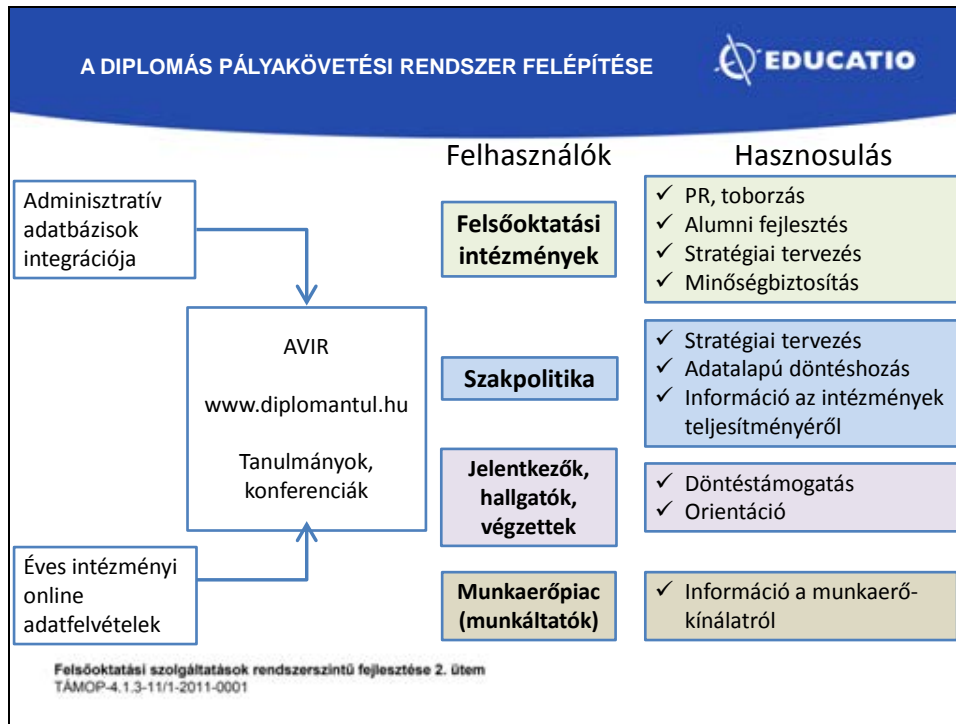
le. A DPR mindkét modulja – az intézményi és adatintegrációs egyaránt – az Educatio pályakövetési szakmai tevékenységének terméke.

A felsőoktatási intézmények feladata a TÁMOP 4.1.1. projekt kereti között végzett pályakövetési felmérések lebonyolítása és az ehhez kapcsolódó egyéb kötelezettségek – szervezeti háttér fejlesztése, disszemináció, fenntartás – biztosítása. Az intézmények munkáját – a hivatalos ellenőrzés fázisain túlmenően – az Educatio Nonprofit Kft. rendszeresen monitorozza (Garai 2014). A monitoringok eredményeiből is jól tükröződik az intézményi háttér sokfélesége, a DPR-hez kapcsolódó különböző célok, fenntartási motivációk és nehézségek.

1.3. A rendszer szerkezete

A hazai DPR felépítését tekintve tehát két modulból áll. Ezek az adminisztratív adatbázisok integrációja illetve az éves intézményi adatfelvételekből összeálló adatbázisok. A két modul adattartalma táplálja azt a központi DPR adattárt, amely a pályakövetési adatok hasznosulásának bázisát alkotja. (Ide sorolhatók még – harmadik forrásként – a pályakövetés témájában zajlott ad hoc jellegű, szűkebb témákat lefedő kutatások, melyekre több témában is sor került a program ideje alatt.) Az adattár csatornáiként egyfelől az Adatalapú Vezetői Információs Rendszer (AVIR) másfelől internetes felület (www.diplomantul.hu) harmadrészt pedig a szakmai-tudományos élet tradicionális közege (konferenciák, workshopok, publikációk) szolgál. A rendszerben összegyűjtött adatok ezeken a módokon jutnak el a különböző felhasználói csoportokhoz. Ezek közül a felsőoktatási intézmények a toborzás, fejlesztés, tervezés és minőségbiztosítás területein tudják hatékonyan hasznosítani a pályakövetési adattartalmat. Ennek formája többnyire intézményspecifikus adattáblák illetve az intézményi adatbázis kiaknázása. A szakpolitika a tervezés, döntésmegalapozás területein alkalmaz pályakövetési adatokat, különös tekintettel a teljes lefedettséget biztosító adminisztratív adatintegrációs adatbázisok eredményeire. A jelentkezők és a munkaerő-piaci szereplők felé egyaránt a tájékoztatási funkció szerepe az erős. Mindkét szereplő számára fontos információforrást jelentenek a pályakövetési adatok, melyek leginkább befogadható formájának a célzott elemzések, infografikák bizonyultak.

6. ábra: A DPR felépítése

Forrás: Veroszta (2015)

A magyarországi pályakövetési rendszer szerkezeti sajátosságai közül az alábbi néhány szempont kiemelését tartjuk különösen indokoltnak:

1.3.1. Az intézményi modul sajátosságai

Finanszírozási háttér: A pályakövetés országos (központi) és intézményi rendszerének kiépítése egyaránt uniós forrásból valósult meg a TÁMOP keretei között. Ebből fakadóan a rendszer kiépítésének és kezdeti fejlesztésének anyagi forrásai kívülről adódtak, ám a fenntartási szakasz hatékony működése már a DPR intézményesülését, a beépüléshez kötődő intézményi motivációk meglétét feltételezi. A rendszer kiépítése, elindítása után a résztvevőknek a fenntartási szakaszban annak működtetésére is garanciát kell vállalniuk – ez biztosítja az adatgyűjtés folyamatosságát.

Lefedtség: A pályakövetési program indítására a TÁMOP 4.1.3. keretein belül a magyarországi intézmények többsége sikerrel pályázott. A 33 felsőoktatási intézményt lefedő program hallgatói létszám alapján a magyar felsőoktatás kb. 90 százalékára kiterjed. A minta nagysága az intézményi válaszadási ráták szerint alakul.

Centralizált módszertan: A pályakövetési rendszer kidolgozása, a módszertani háttér biztosítása, a kérdőívek összeállítása és a rendszer működtetéséhez szükséges szakmai támogatás nyújtása egyaránt központosított, egy szakmai háttérbázishoz kötődik. Ez a szisztéma biztosítja az adatfelvételek többszintű összehangoltságát, amely az országos adatbázis összeállításának és az intézményi eredmények összevethetőségének alapja.

Intézményi mozgástér: A DPR esetében az intézményi beépülés és működtetés támogatása fontos eszközként jelenik meg, hiszen ez a szint biztosítja a rendszer folytonosságát és az

eredmények hasznosulását. Az intézményeknek nyújtott háttértámogatás mellett mindez testre szabható komponensek beépítésében is megjelenik. A kötelező országos kérdőívblokkok és az országosan összehangolt adatfelvétel és módszertan mellett a résztvevő felsőoktatási intézmények ezért saját igényeiknek megfelelően kiegészíthetik a központi kérdőívet intézmény-specifikus kérdésekkel, illetve beemelhetnek a pályakövetésbe speciális hallgatói és végzett csoportokat is. Az intézményeknek háromévente mintavételen alapuló, személyes megkereséssel zajló kutatást is kell folytatniuk végzettjeik körében, amelynek témáját az intézmény igényeihez igazíthatják.

Ciklikusság: A diplomás pályakövetési kutatásokra minden év, a hallgatók teljes körén és a végzetek három évfolyamán (1-3-5 évvel a végzés után) kerül sor. Ez a szisztéma a munkaerő-piaci átmenet dinamikájának vizsgálatát és az időbeliség hatásának megragadását egyaránt lehetővé teszi. Anonimizálási kritériumai miatt nem biztosítja ugyanakkor a rendszer az adatok idősoros összekötését, azaz longitudinális vizsgálatok végzését.

Online kérdőíves adatgyűjtés: Az évente zajló intézményi pályakövetési adatfelvételek módszere mind a végzetek, mind a hallgatók esetében teljes körű online megkeresés anonimizált kitöltéssel. A megkeresés az intézmények rendelkezésére álló belső e-mail címlisták alapján történik, így a hallgatók személyes adatait kizárólag saját felsőoktatási intézményük kezeli. A választott adatgyűjtési módszer magán viseli az online kutatások számos előnyét és hátrányát, ám alkalmazásának indokoltsága ellen az adott rendszerben nehéz volna érvelni.

Informatikai háttér: A rendszer részét képezi az intézményi adatfelvételek informatikai támogatása is. A TÁMOP során egy központi adatgyűjtő- és kezelő rendszer (Evasys) beszerzésére került sor, amely minden intézmény számára hozzáférhető az online adatgyűjtés céljaira.

Mintavételes kutatási program: A pályakövetési rendszerben résztvevő intézmények háromévenként mintavételen alapuló kutatás keretében, személyes/telefonos interjúk kutatást végeznek végzettjeik körében. E kutatási elem DPR-ben játszott szerepe elsősorban az, hogy az intézmény öt speciálisan érdeklő résztémákban, nagyobb statisztikai megbízhatósággal gyűjthessen információt végzettjeiről vagy azok egy alcsoportjáról. A mintavételes kutatások az online adatfelvétel eredményeinek validálásában is szerepet játszhatnak.

Háttértámogatás és monitoring: A magyarországi pályakövetési rendszeren belül a kutatási és adatgyűjtési cél elérése érdekében a DPR szakmai központja folyamatos háttértámogatást nyújt az intézmények számára rendszeres képzések, workshopok, rendezvények keretében, illetve kiadványok megjelentetése, konzultációk révén. A program intézményi megvalósulását és a végzett munka értékelését rendszeres monitoring-tevékenység segíti.

Nyilvánosság és hozzáférés: A pályakövetési program disszeminációs törekvése révén az eredmények láthatósága kezdettől nagy hangsúlyt kapott. Ez egyben az eredmények nyilvánossá tételének kötelezettségét is jelenti mind intézményi, mind országos szinten. A hozzáférés támogatása emellett az oktatási-kutatási célú hasznosítás elősegítését is jelenti, minek következtében az országos adatbázishoz a program e célból szabad hozzáférést biztosít és azt szakmailag is támogatja.

Alumni fejlesztés: Tekintettel arra, hogy a DPR-ben az intézmények a fenntartható működés kulcsszereplői, az ott működő alumni szolgáltatások kiépítése és megerősítése külön figyelmet kapott a program során. Az alumni szerepe a DPR ben két szempontból is kritikus: egyfelől az intézményi kötődés révén növelik a válaszadás hajlandóságát, másfelől pedig fontos forrást jelentenek a megfelelő minőségű intézményi címlisták és végzett-adatbázisok kiépítéséhez, gondozásához is.

Tudományos beágyazódás: A DPR-hez kapcsolódóan már az előkészítési szakasztól kezdve egy elemzői, kutatói bázis működtetése is cél volt. A pályakövetési eredmények tudományos hasznosulása a program szakmai legitimációjának fontos eleme. Ez egyfelől a DPR adatokon nyugvó tudományos publikációs és szakmai tevékenységet jelenti, másfelől pedig széles körű kutatói együttműködések kialakítását és az azokhoz történő csatlakozást mind országos, ind nemzetközi szinten. Ez a motiváció áll a DPR során születő kutatási adatbázisok szabad oktatói-kutatói hozzáféréseinek alapelveiben is.

1.3.2. Az adatintegrációs modul sajátosságai

Finanszírozási háttér: A pályakövetési célú adatintegráció egyes ciklusai a TÁMOP projekt keretében valósultak meg, ilyen értelemben tehát az adatgyűjtés célzott forráshoz kötött és előre nem biztosított.

Lefedettség: Az adminisztratív adat igazgatási céllal gyűjtött adattípus, az ilyen jellegű adatbázisba kerüléshez jog avagy kötelezettség társul. Ennek következtében az adminisztratív adatbázisokat egyedi beazonosíthatóság és a célcsoport teljes lefedése jellemzi. Az adatkapcsolás során tehát a teljes lefedettség megközelíthető, mértékét az adatkapcsolásra szolgáló kódok megfeleltethetősége nagyban meghatározza.

Centralizált módszertan: Az adatintegráció megvalósításáért az Educatio Nonprofit Kft.-n belül működő DPR szakmai műhely felel a tervezéstől kezdődően a szervezési, lebonyolítási, adattisztítási és elemzési folyamatok teljes körét beleértve. Az ismétlődő adatösszekapcsolásokba beépülnek a korábbi szakaszok tapasztalatai. Az adatösszekapcsolás és az anonimizálást a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) végzi.

Ciklikusság: Az adminisztratív adatbázisok pályakövetési célú összekapcsolásának a DPR-en belül nincs előre tervezett ciklikussága. Azonban az eddigi összekapcsolások kb. két éves gyakorisággal követve egymást, meglehetősen jó lefedettséggel bírnak az elmúlt évek végzettjeinek körére nézve.

Adatgyűjtés: Az adatintegrációval már meglévő, rendelkezésre álló adatok kutatási célú összekapcsolása és feldolgozása zajlik. E tekintetben a bevont adatbázisok köre primer adatfelvétel nélkül rendelkezésre áll és előzetes vizsgálatokat követően bővíthető. A megvalósult adatkapcsolások az eddigiekben összesen nyolc adminisztratív adatbázist érintettek.

Nyilvánosság és hozzáférés: A törvényi rendelkezések értelmében az adatösszekapcsolásban szereplő adatbázisok és az eljárás által létrejött egyesített adatbázis egyaránt közadatnak minősül. Ennek értelmében a hozzáférés mindenki számára ingyenesen rendelkezésre áll. Ezt a lehetőséget a DPR adatbázisok kapcsán a Nemzeti

Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) az előírásoknak megfelelően biztosítja az adatkérők számára. A feldolgozott, tisztított adatokhoz való hozzáférést elemi adatok átadása nélkül, adatkérést követően táblaszinten az Educatio Nonprofit Kft. biztosítja.

Tudományos beágyazódás: Akárcsak az intézményi pályakövetési modul esetében az elemzői, kutatói bázis működtetése az adatintegráció esetében is a kiindulástól fontos törekvés volt. Minden adatösszekapcsolási szakasz előtt szakmai tanácsadó testületek munkáját igénybe véve alakították ki a kutatási módszertant, az alapsokaság és a változókészlet definiálását. A publikációs és szakmai disszeminációs tevékenységek itt is részét képezik a programnak.

1.4. Vizsgált témák

1.4.1. Az intézményi modul témái és célcsoportjai

A központi fejlesztés keretében került kidolgozásra a programban részt vevő intézmények számára kötelező jellegű hallgatói motivációs, valamint diplomás pályakövetési kérdőívblokk¹⁰³. Ez a hazai és a nemzetközi példák alapján általános szocio-demográfiai kérdéseket, a tanulmányokra, azok megítélésére, illetve a további tanulmányi tervekre vonatkozó, valamint a munkaerő-piaci integrációt vizsgáló (munkahelyek, munkahelyváltások, fő- és mellékállások, kereseti viszonyok, a munka szakmai jellegének megítélése, a munkával való elégedettség) kérdésköröket tartalmaz. Az egyetemeknek és főiskoláknak természetesen lehetőségük van arra, hogy a központi blokkokon túl saját kérdésekkel (jellemzően intézmény-értékelés, tanulmányok értékelése, presztízsvizsgálat) is bővítsék a kérdőívet.

Az évente alkalmazott kérdőívek tartalma – a 2010-es pilot évet leszámítva – alapvetően változatlan. A kérdőívek korrekciójára 2011-ben került sor, ennek keretében alakult ki a jelenlegi forma és tartalom. A módosított kérdőívek elkészítésében az intézményi visszajelzést is figyelembe vették. A 2011-től alkalmazott kérdőív szakmai konzultációk során, az eredmények nemzetközi összevethetőségének lehetőségét biztosítva alakult ki. Ez a követelmény elsősorban azt jelentette, hogy számos vizsgálandó kérdés esetében a nemzetközi kutatási sztenderdnek megfelelő kérdésfeltevéshez igazították a kérdőívet. Ennek során a fentiekben már hivatkozott REFLEX-HEGESCO kutatási program módszertani apparátusa volt leginkább irányadó¹⁰⁴. A másik fontos referenciapont a Kasseli Egyetem Foglalkozás- és Felsőoktatás-kutatási Tudományos Központja (INCHER-Kassel) kezdeményezésére 2010-ben elindult, több európai ország pályakövetéssel foglalkozó kutatóinak együttműködésén alapuló összehangolási törekvése volt a frissdiplomás életpálya néhány alapvető kutatási komponensének módszertani egységesítése, INGRADNET néven¹⁰⁵.

A magyarországi DPR kérdőíve az alábbi fő tartalmi egységekből épül fel:

- **Képzési jellemzők:** A legfontosabb képzési és intézményi háttérváltozók megragadására szolgáló blokkban a tanulmányok jellege mellett az objektív és

¹⁰³ A DPR kérdőívek és a hozzájuk kapcsolódó módszertani útmutatók minden évre vonatkozóan elérhetőek a www.diplomantul.hu honlapon.

¹⁰⁴ Lásd erről bővebben: www.hegesco.org

¹⁰⁵ Lásd erről bővebben: www.ingradnet.org

szubjektív tanulmányi teljesítmény mérésére is sor kerül, illetve a végzettséget megelőző és azt követő, avagy párhuzamos felsőfokú tanulmányokat is rögzíti a kérdőív.

- **Képzési átmenet:** A felsőoktatás és munkaerő-piac közti átmenet vizsgálatához a kérdőív rögzíti az abszolutórium és diplomaszerezés közti időszak esetleges kitolódását, ennek okait és következményeit mint egy Magyarországon releváns, frissdiplomásokat érintő problémát. Mindemellett méri a tanulmányok alatti munkavállalás jellemzőit és a kilépés körülményeit. Utóbbi kapcsán az állástalálás időtartamát, főbb csatornáit és az álláskereső folyamatát vizsgálja. A diplomázás előtti munkaerő-piaci tapasztalatok hatásának feltárását célzó alapkérdések a REFLEX-HEGESCO kutatás módszertanát követik.
- **Nemzetközi vonatkozások:** A nyelvtudásra vonatkozó adatok megragadása során a kérdőív a nemzetközi EU-STUDENT kutatási program kérdőívéhez igazodik. Emellett vizsgálja a külföldi tanulmányi mobilitást (időtartamát, célországát és forrásait) illetve a külföldi munkavállalás jellemzőit és az erre vonatkozó terveket is.
- **Frissdiplomás foglalkoztatottság:** A foglalkoztatási státusz és körülmények részletes elemzését teszi lehetővé a foglalkoztatási helyzet, a munkanélküliség és az alkalmazás jellegének rögzítése. E blokkban kerül sor a munkáltató jellemzőinek feltárására is (ágazat, tulajdonviszonyok, méret). A frissdiplomás munka kapcsán a vertikális és horizontális illeszkedést önmegítélés alapján vizsgálja a kérdőív (szintén a REFLEX-HEGESCO módszertanhoz igazodva). Emellett mind a foglalkozásra, mind a munkáltatóra vonatkozóan nyitott kérdések is gyűjtenek adatot. A jövedelem mérése is nyitott kérdéssel történik, az utolsó átlagos hónap havi nettó jövedelmére vonatkozó kérdéssel. A mellékállást, annak illeszkedését és az abból származó jövedelmeket is rögzíti a kérdőív.
- **Elégedettség:** Az elégedettség mérésben a nemzetközi összevethetőség érdekében 4 fokú skálát alkalmaznak, amely 7 elemet fed le, köztük az összességében adott értékeléseket is.
- **Szocio-demográfiai háttér adatok:** A kérdőívekben szokásos mikroszintű kontrollváltozók (nem, életkor, származási hely, szülők iskolai végzettsége) a család anyagi helyzetének és a lehetséges szakmai kapcsolódásoknak a feltárásával egészülnek ki a frissdiplomás kérdőív esetében.

1.4.2. Az adatintegrációs modul témái és célcsoportjai

Az adatintegrációs modul által lefedett tartalom a bevont adatbázisok által kínált lehetőségek szerint alakul. A 2014-es adatintegrációra ez az adattartalom nagymértékben bővült és finomodott. Ennek fő eredménye, hogy sikerült elérni a vizsgált diplomás-populációk aktuális munkaerő-piaci státuszának 95%-os lefedettségű megragadását (Nyüsti-Veroszta 2015).

Az adatintegrációs modul által lefedett tartalmat az alábbiakban a 2014-es (legnagyobb kiterjedésű) eljárásra vonatkozóan, adatszolgáltatókra bontva összegezzük:

- **Felsőoktatási Információs Rendszer (FIR):** A FIR adattartalma biztosítja a felsőfokú tanulmányokra és diplomaszerezésre vonatkozó adatok mellett a demográfiai háttér adatok jelentős részét is (nem, születési év, hely stb.). A képzési

adatok esetében a bevont adatok visszamenőleges és a diplomázás utáni időszakra vonatkozó vizsgálatra is lehetőséget nyújtanak. A rendszer a diplomaszerzés több fokozatát rögzíti (záróvizsga, abszolutórium, diploma) ezáltal téve lehetővé a diplomaszerzés kitolódásának és annak hatásainak vizsgálatát.

- **Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH):** Az NMH álláskeresői regiszteréből származó adatok a munkakereséshez, munkavállaláshoz nyújtott támogatásokat – ezáltal tehát lényegében a munkanélküliség előfordulását – mutatják. Az adatok a teljes vizsgált időszakra vonatkozóan rögzítik az egyes személyek bekerülését az álláskeresői regiszterbe illetve az álláskeresési járadék regiszterbe. A rendszer az igénybe vett munkaerő-piaci képzések adatait is rögzíti.
- **Magyar Államkincstár (MÁK):** A MÁK adatain belül a GYES, GYET és CSP adatbázisból a frissdiplomások gyermekvállalásáról nyerhető adatok.
- **Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP):** Az OEP adatsorai több munkaviszony-jellemzőt is biztosítanak az integrált adatbázis számára. Ilyenek a foglalkozás FEOR kódja, a munkaviszonyok kezdete és vége, illetve az alkalmazás minőségét leíró változó. Szintén ebből a forrásból lehet adatokat nyerni a bejelentett külföldi munkavállalásra vonatkozóan.
- **Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV):** A NAV olyan lényeges munkáltatói adatokat tud biztosítani, mint a végzetek munkáltatójának ágazata, vagy a tulajdonos és cégméret szerinti megoszlása. Mindemellett ebből az adatforrásból (is) származnak a frissdiplomások jövedelmére vonatkozó adatok (összevont adóalapba tartozó havi bruttó összjövedelem).
- **Diákhitel Központ Zrt.:** Ezek az adatforrások a frissdiplomások vizsgált populációján belül a Diákhitel 1 illetve Diákhitel 2 hitelkonstrukciókat igénybe vevő ügyfelekre vonatkozó adatokkal egészítik ki az összevont adatbázist. A Diákhitel Központ Zrt. a hitelfelvétellel és törlesztéssel kapcsolatos számos adatkörrel (pl. hitelösszeg, hiteltípus, visszafizetési fegyelem) bővíti az adattartalmat.
- **Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (ONYF):** Az ONYF olyan fontos munkaerő-piaci adatokat közöl, mint a biztosított és kieső munkavállalási időszakokra vagy a munkavégzésre vonatkozó adatok.

1.4.3. Egyéb pályakövetési kutatások

A fenti két fő modul mellett a Diplomás Pályakövetési Rendszer kutatási programja több speciális hallgatói és végzett csoport avagy pályakövetés-releváns téma irányába is kiterjed. Ezek közül a leginkább lényeges elem a szintén éves rendszerességű hallgatói motivációs vizsgálat, amely az intézményi DPR-hez kapcsolódóan, azzal megegyező módszertannal minden évben kiterjed a hallgatók teljes intézményi körére. A kutatás a hallgatók képzési jellemzőit, valamint munkaerő-piaci terveit és tapasztalatait vizsgálja (Veroszta 2013).

Eseti jelleggel mindemellett több előkészítő és feltáró kutatás is született a DPR keretein belül. A program elmúlt öt évében egyebek mellett sor került a fogyatékkal élő frissdiplomások kutatására, az Eurostudent nemzetközi hallgatói kutatás lebonyolítására, a válaszmegtagadás okait és a válaszadási ráta növelésének lehetséges eszközeit feltáró módszertani vizsgálatokra. A pályakövetési rendszer és szereplőinek munkáját több

monitoring vizsgálat támogatta. A pályakövetésbe bevonható speciális képzési csoportok (PhD, szakirányú továbbképzés, felsőfokú szakképzés) végzettjeinek vizsgálatához szintén célzott kutatás készült. Mind az intézményi, mind az adatintegrációs modul esetében a hazai és nemzetközi gyakorlatok feltárása esettanulmányok révén úgyszintén megvalósult. Az adatintegráció lehetőségeinek feltárása mindemellett interjú kutatási komponenssel is kiegészült.¹⁰⁶

1.5. Módszertanok

1.5.1. Az intézményi modul módszertana

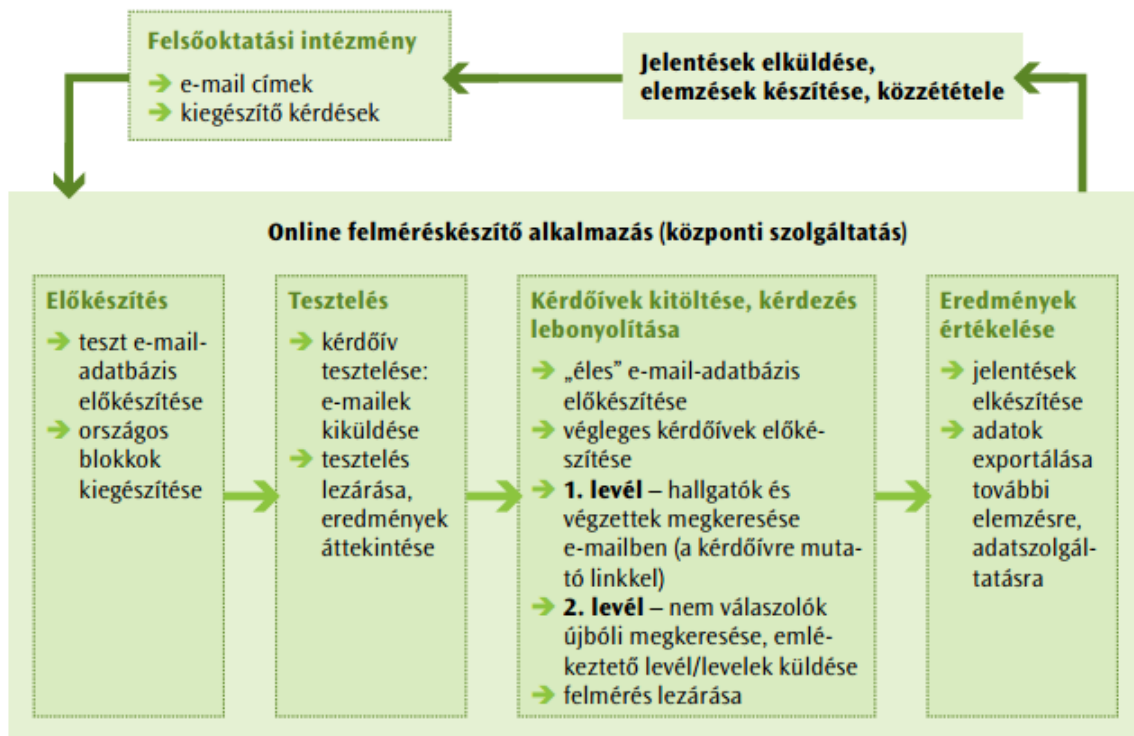
Az intézményi modul adatfelvételeire éves rendszerességgel, tavasszal kerül sor. Ezidáig (2011 és 2015 között) 5 adatfelvételi fázis valósult meg. Az intézmények számára követelmény a teljes aktív hallgatói kör (beleértve a hagyományos egyetemi, főiskolai, az alap-, mester- és osztatlan mesterképzések/egységes osztatlan képzések hallgatói) megkeresése. Ez a pályázati kötelezettség-vállalás függvényében kiterjedhet a felsőfokú/felsőoktatási szakképzések, doktori képzések és a szakirányú továbbképzések hallgatóira is. A végzetek esetében az adott évben egy- három- és öt éve végzetek teljes körének megkeresése kötelező. Ez a kör szintén bővíthet a fenti csoportokkal, amennyiben erre az intézmény kötelezettséget vállalt.

A hallgatók és végzetek számára két külön központi kérdőívblokk készül. A lekérdezés eredményeképpen beérkező hallgatói és végzett adatok tehát két különálló adatbázist alkotnak. Azok a végzetek, akik hallgatói státusban is vannak az intézményben, két megkeresést kapnak (mint hallgató és mint végzett) és válaszaik mindkét különálló adatbázisnak részét képezik. A kérdőívek kitöltése során a válaszok egy részét (intézmény, abszolutórium éve, képzési terület, képzési szint) a megkeresés alapjául szolgáló adatbázis felhasználásával az intézmények adják meg, ezzel biztosítva az adatok érvényességét. A központi kérdőívblokkok lekérdezése a meghatározott sorrendiséggel, megszakítás nélkül kötelező az intézmények számára. A központi blokk végén nyílik lehetőség az intézményi/kari kérdések lekérdezésére. Az intézmény saját belátása szerint bővítheti e kötelező kérdések körét, mérlegelve a módszertanilag még indokolt/a válaszadó által vélhetően tolerálható lekérdezési-időt. (A speciális képzési csoportok – a felsőfokú/felsőoktatási szakképzés és a szakirányú továbbképzés, rezidensképzés végzettjei – számára 2014 óta külön kérdőívek készültek. A hallgatói lekérdezéshez ugyanakkor e két csoport számára változatlanul a központi hallgatói kérdőív áll rendelkezésre.)

A végzetek és aktív hallgatók vizsgálata egyaránt teljes körű online kérdőíves lekérdezéssel történik. A lekérdezés online kérdőívező felületen zajlik, melyhez a hallgatói vagy végzett címlistákat kizárólag az intézmény kezeli. A válaszadók számára a DPR megkeresése intézményi szintű kutatásként jelenik meg.

¹⁰⁶ A vizsgálatok bemutatása és eredményeik közzétevése elérhető a www.diplomantul.hu honlapon

7. ábra: Az intézményi pályakövetési felmérés folyamata

Forrás: Paulik (2011)

A kutatási időszak minden év tavasza, tehát a március-május közti időszak. Az intézményi adatküldési időszak minden év júniusában zárul, ennek során az intézmények elküldik a kutatási adatbázisok kötelező kérdőívblokkjából származó nyers adatbázist az Educatio felé.

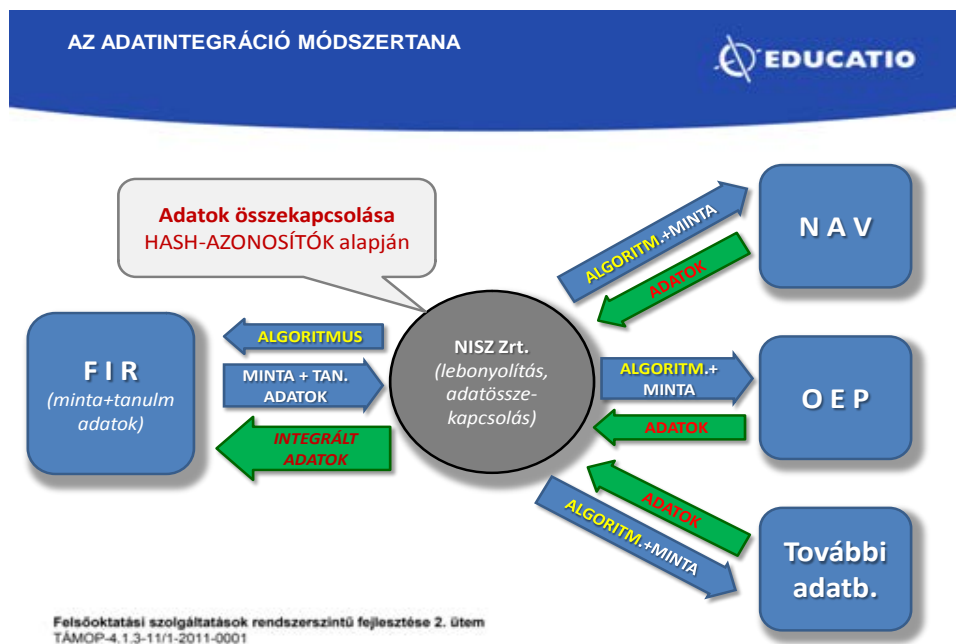
Az Educatio Nonprofit Kft. minden évben a programban résztvevő intézmények számára eljuttatja, vagy hozzáférhetővé teszi az adatfelvételhez szükséges kérdőíveket (ezek előre programozott verzióját is), az adatfelvételi módszertant és a hallgatói/végzett lekérdezéshez szükséges betöltendő adatkészleteket (intézményi és szakos listák, amelyek a képzési területre és képzési szintre vonatkozó szakhoz hozzárendelt adatokat is tartalmazzák). Előkészít továbbá egy interfész-specifikációt – azaz az adatszerkezetet pontosan leíró excel formátumú háttérfájlokat - az adatszolgáltatáshoz szükséges struktúráról. Az összegyűjtött intézményi adatokat az Educatio az országos DPR adatbázisban aggregálja. Az adatbázis tisztítását, súlyozását, elemzését is a DPR központ végzi. A beérkezett intézményi szintű adatok egy részét az Educatio a www.diplomantul.hu honlapon intézményi adatlapok, infografikák formájában nyilvánosságra hozza (amennyiben az intézmény elérte a közlési limitnek megfelelő válaszadási rátát). Az intézményi szintű adatok aggregálásával létrehozott országos adatbázis néhány alap-változóra (válaszadó neme, végzés éve, képzési területe, képzési szintje, tagozata) vonatkoztatott reprezentativitását az alapsokaságra vonatkozó paraméterek alapján súlyozási eljárással kívánják biztosítani. A súlyozáshoz szükséges alapsokasági adatokat a FIR2 biztosítja.

1.5.2. Az adatintegrációs modul módszertana

Az adminisztratív adatbázisok integrációja során a különböző hivatalos, teljes körű adminisztratív nyilvántartásra épülő közadatbázisok információtartalmát egyéni szinten, ám az azonosítást lehetetlenné tevő kódok segítségével egyesíti a megvallásért felelős szervezet. A diplomás pályakövetés esetében ez olyan adminisztratív adatbázisok összekapcsolását jelenti, amelyek a frissdiplomások képzési és foglalkoztatási életútját, végzés utáni munkaerő-piaci eseményeit regisztrálják. A bevont adatbázisok köre a kutatás harmadik ciklusára a tartalmi fejezetben ismertetett hét adatszolgáltatóig bővült.

A pályakövetési célú adatintegráció alapját a FIR képezi. Ebből a mintaképző adatbázisból emelik ki vizsgált évfolyam(ok)ra vonatkozó tanulmányi és demográfiai adatköröket, melyeket egyéni szinten, anonim kódolással – az adatintegráció 3. szakaszában a TAJ szám alapján, az első, pilot szakaszban személyes adatok kombinációja révén – kötnek össze a csatolt adatbázisok egyénsoros adataival. Az összekapcsolási eljárás lebonyolításáért és az anonimitási kritériumok teljesüléséért a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) felel. Ez a szervezet menedzseli az egyénsoros adatok visszafejtését megakadályozó HASH-kódok létrehozását és alkalmazását is. Az alkalmazott HASH algoritmus a jogszabályi előírásoknak megfelelően kizárólag az adott projekt lebonyolításához használható fel. A Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. (NISZ) gyűjti be és kapcsolja össze az adatszolgáltatóktól az adat-összekapcsolásba bevont, részletes instrukciók alapján leszárt egyénsoros adatbázisokat. Az összekapcsolás és a kapcsolati kódokat tartalmazó mezők törlése után a közvetítő szervezet a végleges adatbázist a törvényi rendelkezéseknek megfelelően közadattárban helyezi el¹⁰⁷, biztosítva az adatok teljes és ingyenes hozzáférhetőségét.

8. ábra: Az adatintegráció módszertana

Forrás: Veroszta (2015)

¹⁰⁷ Elérhetősége: www.kozadat.hu

1.6. Eredmények

Az alábbiakban a DPR kimeneti jellemzőit összegezzük röviden, kitérve a rendszer által gyűjtött adatok mennyiségi és minőségi jellemzőire, valamint a kommunikáció - disszemináció és felhasználás konkrét eredményeire.

1.6.1. Eredmények az intézményi modulban

Az intézményi pályakövetési modul elmúlt négy év kutatási ciklusait áttekintve úgy tűnik, a rendszer folyamatosan csökkenő válaszadási ráták mellett stabilizálódott. A résztvevő intézmények köre a vizsgálati évek során változatlanul megmaradt, az együttműködés a vizsgálat sorozat negyedik szakaszában is megfelelően funkcionál.

Az első adatfelvételi év (2011) 20 százalék feletti átlagos válaszadási rátái azonban 2014-re 12 százalék körülire estek vissza. Az intézményi DPR még ebben a formában is éves szinten 20 ezer fős nagyságrendben gyűjt adatokat a hazai frissdiplomások foglalkoztatási helyzetéről.

9. ábra: Az intézményi adatfelvételek eredményei 2011-2014

Adatmennyiség (végzettek)

Adatfelvétel éve	Végzés éve	Mintanagyság	Válaszási ráta
2011	2008, 2010	20.453	20,29%
2012	2007, 2009, 2011	24.890	15,18%
2013	2008, 2010, 2012	24.233	16,3%
2014	2009, 2011, 2013	19.306	12%

33 (+3) felsőoktatási intézmény
96 százalékos végzett-lefedettség
Országos szintű együttműködés
Módszertani-statisztikai stabilizálódás

Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése 2. ütem
TÁMOP-4.1.3-11/1-2011-0001

Forrás: Veroszta 2015

1.6.2. Eredmények az adatintegrációs modulban

A pályakövetési célú adatintegráció szakaszait szintén 2011-től, négy adatgyűjtési fázisként azonosíthatjuk. A 2011-es „pilot” szakasz egy végzett évfolyamra (2009-ben abszolutóriumot szerettek) vonatkozóan négy adatközlő szervezet adatait egyesítette. Ennek során a végzést követő első év státuszát vizsgálta (Fodor-Veroszta 2013). A második adatintegrációs eljárásra 2013-ban került sor. Ekkor – három adatközlő szervezet bevonásával – a 2010-es kilépő évfolyam adatainak integrációjára került sor, a végzést követő 2. év státuszainak rögzítésével.

(Nyüsti-Veroszta 2014) Az adatintegrációs projekt harmadik fázisa mind kiterjedtségében mind adatminőségében jelentős fejlődést hozott. A 2014-es eljárás hét adatközlő összehangolásával, két kilépő évfolyamon zajlott (2010-ben és 2011-ben abszolváltak) akiket egyrészt 2013-as májusi státuszuk alapján vizsgál, másrészt mind képzési, mind munkaerőpiaci jellemzőiket visszamenőleg egészen 2009-ig vezeti vissza, dinamikus elemzési nézőpont alkalmazását téve lehetővé. (Nyüsti-Veroszta 2015)

10. ábra: Az adatintegráció eredményei

AZ ADATINTEGRÁCIÓ EREDMÉNYEI				
				
Adatkapcsolás időpontja	Célcsoport	Bevont adatkörök	Elemzett időszak	
2011	2009-ben abszolválók a következő képzési szinteken: - hagyományos egyetemi - hagyományos főiskolai - egységes, osztatlan képzés - alapképzés - mesterképzésben N = 49 403 fő	FIR APEH OEP FSZH	2009 október –2010 március	
2013	2010-ben abszolválók a következő képzési szinteken: - felsőfokú szakképzés - hagyományos egyetemi - hagyományos főiskolai - egységes, osztatlan képzés - alapképzés - mesterképzés N = 57 189 fő	FIR NAV OEP	2012 májusa	
2014	2010-ben és 2012-ben abszolválók a következő képzési szinteken: - felsőfokú szakképzés - hagyományos egyetemi - hagyományos főiskolai - egységes, osztatlan képzés - alapképzés - mesterképzés - szakirányú továbbképzés - doktori képzés N = 137 482 fő	FIR Diákhitel Központ Zrt. MÁK NAV NMH OEP ONYF	2009 május – 2013 május	
2014 (feldolgozás alatt)	Az 1988-1994 között született kohorsz N = 840 270 fő	KIR FIR ONYF	2012 január – 2013 november	

Forrás: Veroszta 2015

1.7. Disszemináció

1.7.1. Célcsoportok és hasznosulás

Miként a felsőoktatás fő célközönségeként az intézmények munkatársai, oktatói mellett a közvetlen igénybe vevők (hallgatók), a forrásbiztosítók és a széles értelemben vett társadalom azonosíthatók (Kuráth 2013) úgy a DPR stakeholdereit is e körben kell keresnünk, a társadalom széles körén belül is kiemelve a munkáltatók szféráját.

A DPR célcsoportjait a kapcsolat erősségét is figyelembe véve, részletesebben áttekintve az alábbi csoportokat azonosíthatjuk:

34. táblázat: A DPR célközönség-csoportjai

Közvetlen csoportok	Közvetett csoportok
<p>Intézményi munkatársak</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Menedzsment 2. Oktatók, kutatók 3. DPR-t végző szervezetek munkatársai 4. Egyéb munkatársak (adminisztratív, műszaki, egészségügyi stb.) <p>Hallgatói csoportok</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Potenciális hallgatók és döntésbefolyásolók 2. Jelenlegi hallgatók 3. Végzett hallgatók <p>Munkaerő-piaci szereplők</p> <p>Oktatási ágazat szereplői és háttérszervezetek</p>	<p>Egyéb szakmai és érdekképviselői szervezetek, hatóságok</p> <p>Társintézmények</p> <p>Társadalomkutatók</p> <p>Sajtóképviselők</p> <p>Társadalom, lakosság (regionális, országos és nemzetközi szint)</p>

Forrás: Kuráth (2009)

Az egyes csoportok információs igényei egymástól olykor jelentősen eltérhetnek, illetve a csoportokon belül is – miként azt a hallgatók és intézményi szereplők esetében Kuráth (2009) kifejti – különböző igényekkel léphetnek fel és az eredmények hasznosulása is eltérő.

Az intézményi szereplők esetében a hasznosulás fő terei lehetnek:

- Kapcsolattartás a végzettekkel, stratégia- és marketingtervezés
- Imázsfejlesztés és intézményi hírnévfejlesztés, marketing célok
- Továbbképzési, átképzési igények megfogalmazása, intézményi képzési stratégia kidolgozása
- Minőségfejlesztés, szervezetfejlesztés
- Támogatás, intézményi versenyképesség növelése
- Adatbázis építés, alumni fejlesztés, kapcsolattartás a végzettekkel

A hallgatók számára a DPR eredmények hasznosulása szintén több szinten valósulhat meg:

- Életpálya-menedzsment
- Orientáció
- Pályaorientáció, karrier-tanácsadás
- Hallgatói-elégedettség
- Tudatosabb részvétel a felsőoktatásban
- Szolgáltatásjavulás
- „Kompetencia-térkép” Kompetencia- és tudásfejlesztő oktatási programokon való részvétel
- Kibocsátott diplomások munkaerő-piaci értéke növekszik

A munkaerő-piaci szereplők esetében a hasznosítás fő terepeként az alábbiak emelhetők ki:

- DPR iránti igény felkeltése „kompetencia-térkép”
- Letisztult kép a kibocsátási jellemzőkről, a munkaerő mozgásáról, az elhelyezkedési motivációkról, a regionális folyamatokról

- Képzés kimeneti teljesítmény, beválás, értékelés
- Együttműködés az intézményekkel

Az oktatási ágazat szereplői és háttérszervezetek információs igénye főként a pénzügyi, támogatási döntések meghozatalához szükséges többletinformáció beszerzésére vonatkoznak az intézményi képzésekről, a végzettekről, a munkaerőpiacról. Ennek megfelelően az alábbi hasznosításban jelölhető meg a DPR célja:

- Hiteles munkaerő-piaci kép (következtetések levonása, fejlesztések) megrajzolása
- Intézményi minősítés, rangsorképzések
- Versenyképesség erősödése
- Allokációs funkciók

A sajtó és általánosan a lakosság, társadalom esetében a képzésekről, intézményekről és a diplomák beválásáról szerzett információknak van jelentős értéke az alábbi hasznosulási módokon:

- Rangsorok kialakítása
- Népszerűsítés
- Letisztult kép a kibocsátási jellemzőkről, a munkaerő mozgásáról, az elhelyezkedési motivációkról, a regionális folyamatokról
- A felsőoktatás társadalmi hasznosulása

1.7.2. A DPR disszeminációs kimenetei

A Diplomás Pályakövetési Rendszer disszeminációs kimeneteinek főbb típusait Paulik (2011) alapján, a program zárókötetében felsorolt főbb eredmények áttekintésével összegezzük. A konkrét kimenetek a tanulmány mellékleteként közölt linkgyűjteményben kerülnek felsorolásra.

A DPR Módszertani kézikönyv 14 szerző és 23 intézményi szakértő bevonásával ismerteti részletesen a diplomás pályakövetés kutatás-módszertani, szervezetfejlesztési és kommunikációs feladatait (Horváth et al. 2009).

A Diplomás pályakövetés című kiadványsorozat a felsőoktatási intézményi fejlesztések szakmai megalapozását támogatja.

A DPR Szakmai Nap sorozat a témával foglalkozó szakemberek részére szervezett szakmai konferenciasorozat, amely számos gyakorlati kérdés megvitatására nyújtott lehetőséget (pl. TÁMOP 4.1.3 projekt céljainak bemutatása; a DPR módszertani kézikönyv és a központi program intézményi szolgáltatásainak bemutatása; a fenntartható DPR – nemzetközi jó gyakorlatok; az új információs rendszerek bemutatása).

A DPR Szakmai Klubok rendezvénysorozata a pályakövetéssel kapcsolatban egy-egy résztéma mélyebb vizsgálatához és az ezekhez fűződő tapasztalatcseréhez nyújtott lehetőséget (pl. online közösségi web és alumni; DPR és minőségbiztosítás; online kutatás módszertani újdonságai; adatvédelem, jogi kérdések).

A DPR Szakmai Képzések célja a TÁMOP 4.1.1 pályázatokhoz kapcsolódó gyakorlati ismeretek átadása volt. (pl. online felméréskészítő rendszer; DPR kommunikáció; mintavételes kutatások; személyes/telefonos felmérések előkészítése, kutatásszervezési feladatok).

A DPR Szakmai Fórumokon adott tématerülethez kapcsolódva, a felmerült kérdések felvetésének és aktuális problémák kezelésének, megoldásának megvitatása zajlott (pl. az intézményi pályázatok követelményeinek teljesülése; az intézményi online kutatások tapasztalatai; szervezeti beépülés lehetséges formái, szervezetfejlesztés, fenntarthatóság; friss kutatási eredmények).

Az online „road map” a projekt megvalósításának módszertani támogatását biztosította (pl. projekttevékenység leírása, GYIK, dokumentumminták, fórum)

A DPR Tudástár szakirodalmi, kutatási és egyben működő példák, alumni gyakorlatok kereshető adattára. Ez tartalmazza az online adatfelvétel módszertani háttéranyagait is.

A www.diplomantul.hu a DPR honlapjaként a www.felvi.hu -ra épülő portál, mely a diplomás pályakövetésről szóló információkat összegyűjtve közvetíti, és számos szolgáltatást kínál az érdeklődőknek.

A DPR online hírlevél közel ezer érintettnek közvetíti a pályakövetés aktuális eredményeit.

Hazai és nemzetközi konferenciákon folyamatosan zajlott és zajlik a program bemutatása és az eredmények disszeminációja.

A Felsőoktatási Műhely folyóirat, az Educatio Nonprofit Kft. és az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Karának közös kiadványaként rendszeresen publikál pályakövetési relevanciájú tanulmányokat.

A DPR kutatóinak publikációs tevékenysége számos nemzetközi és hazai tanulmányt és konferencia-előadást fed le és lehetővé tette a program csatlakozását nemzetközi pályakövetési kutatási kezdeményezésekhez (pl. INGRADNET, Eurostudent).

Az intézményi monitoringok a program számára biztosítanak visszacsatolást az előrehaladásról.

II. RENDSZERFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK – A RENDSZER ÉRTÉKELÉSE

Az alábbiakban a hazai rendszer főbb erősségeit és gyengeségeit tekintjük át a fejlesztési javaslatok, stratégiai irányok megalapozása céljából.

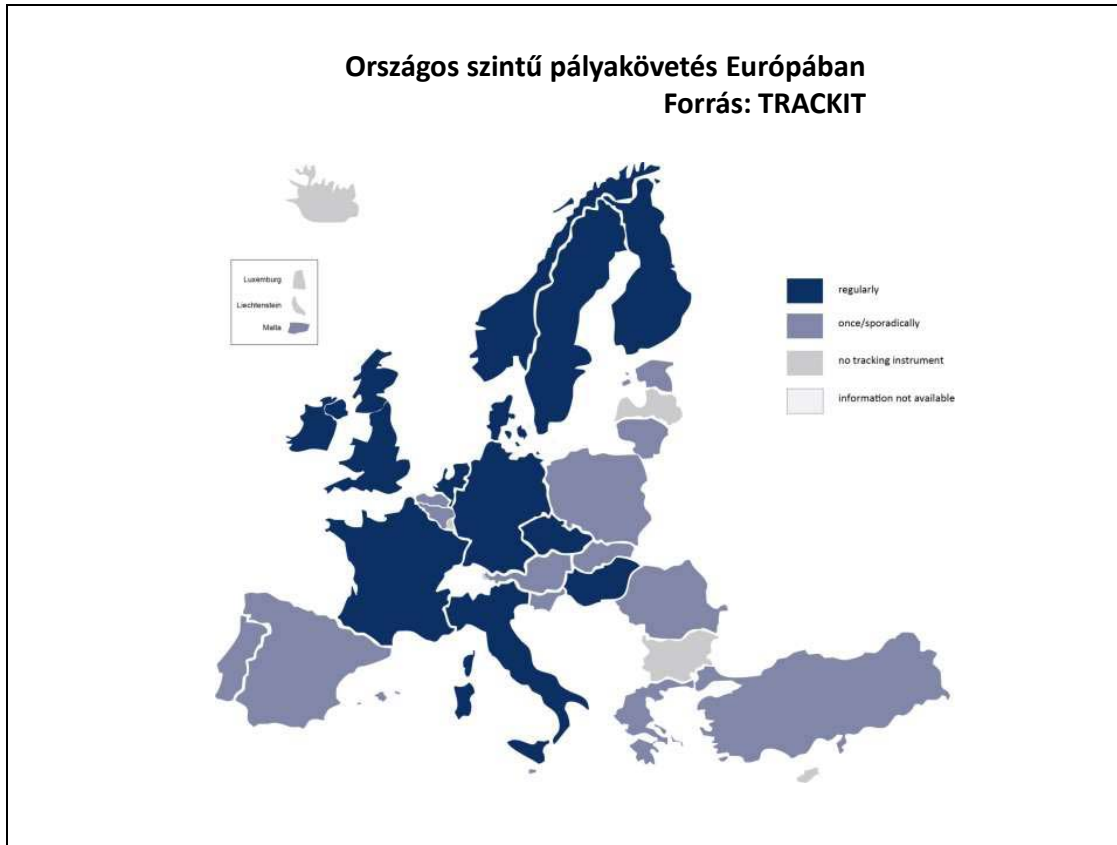
A hazai pályakövetési rendszer értékelése során a fentiekben részletesen ismertetett jellemzőkre támaszkodva elsőként nemzetközi kontextusban vizsgáljuk a magyarországi szisztéma helyzetét és értékét. Ezt követően a DPR erősségeire és gyengeségeire tekintünk rá, összevetve a kétféle módszertanból fakadó sajátosságokat. Az értékelő fejezet harmadik részében a lehetséges fejlesztési utak és stratégiák számba vétele történik, egyelőre a felvetett kérdések, problémák szintjén maradva. Az ezekre alapozott fejlesztési javaslatok külön szakmai anyagban kerülnek kidolgozásra e kutatás keretei között, reflektálva a nemzetközi szakirodalomban feltárt gyakorlatok tapasztalataira.

2.1. A hazai rendszer elhelyezése nemzetközi dimenzióban

Az European University Association – EUA az európai egyetemek szövetségéeként 2011-ben indította el „Tracking Learners’ and Graduates’ Progression Paths – TRACKIT” nevű projektjét, melynek célja az európai pályakövetési rendszerek áttekintő vizsgálata volt. A TRACKIT projekt egyfelől a nemzeti pályakövetési rendszerek szintjét (országos avagy intézményi/ágazati szervezeti) másfelől rendszerességét (rendszeres avagy ciklikus adatgyűjtés) vizsgálta, harmadrészt a célcsoportokat azonosította (hallgatók és/vagy végzetek) negyedrészt pedig az ehhez mozgósított adatforrásokat tárta fel (primer adatgyűjtés avagy meglévő adatvagyon kiaknázása).

A program eredményeinek köszönhetően a hazai pályakövetési rendszert el tudjuk helyezni az európai gyakorlatok között. Az alábbi ábrán is jól látszik, hogy Magyarország a DPR révén azon – többnyire nyugat-európai – országok közé tartozik, ahol rendszeres országos pályakövetési tevékenység zajlik.

11. ábra: A hazai DPR az országos gyakorlatok között

Forrás: (Gaebel 2012)

A kutatás során 2011-12-ben Európa 25 országában tudtak nemzeti szintű pályakövetést azonosítani. Ezen belül 12 országban nem rendszeres adatgyűjtés zajlik, így mindössze 13 azon európai országok száma, ahol – köztük Magyarországon - rendszeres a pályakövetési adatgyűjtés.

A vizsgálatok módszertana jellemzően survey típusú kérdőíves kutatás, a megkeresésre többnyire 1-3 évvel a végzés után kerül sor. A magyar rendszer ehhez képest még egy időpontban, a végzés után 5 évvel is gyűjt adatokat. Magyarország abban a körben is említésre érdemes, hogy a survey jellegű kutatásokat statisztikai forrású adattartalmak bevonásával egészíti ki. Ilyen gyakorlatot találtak a kutatók Csehország, Észtország, Olaszország, Hollandia, Svédország, UK rendszereiben is. A vizsgálat szerint az eredmények országos felhasználási köre jellemzően statisztikák, elemzések készítése a szakigazgatási tervezés számára, de több esetben alapvető minőségbiztosítási háttér adatok is születnek a pályakövetési vizsgálatok alapján. Néhány nemzeti gyakorlatban fordul elő csupán, hogy a pályakövetési eredmények a finanszírozás elosztásának bázisát jelentik (pl. Csehország, Olaszország, UK). (Gaebel 2012)

A TRACKIT alapján az európai pályakövetés fő trendjeként az alábbiak azonosíthatók (Gaebel 2012):

- Nincs egységes európai értelmezés és eljárás, csak trendek
- Egyes országokban kötelező, vagy erősen ösztönzött vizsgálatok
- A vizsgálatok eredményei iránti növekvő társadalmi igény

- Nemzeti adatgyűjtő rendszerek kiépítése
- A kapcsolódó adatvédelmi előírások pontosítása
- A hallgatókra, tanulmányi életciklusra irányuló vizsgálatok nagyobb elterjedtsége – különös tekintettel az első évekre
- Pályakövetési vizsgálatok munkaerő-piaci fókuszra – kis figyelem a továbbtanulási tendenciákra
- Az Alumni növekvő fontossága
- Növekvő figyelem a potenciális hallgatók felé

A hazai szisztémát a fentiek tükrében vizsgálva a tekintetben megbizonyosodhatunk, hogy a Magyarországon működő, rendszeres adatgyűjtésre alapozott duális szisztéma módszertani szempontból Európa élvonalába tartozik.

2.2. A duális rendszer fejlesztési lehetőségei

2.2.1. Erősségek

A **duális szisztéma** a nemzetközi gyakorlatok fényében is a hazai rendszer egyértelmű erősségének tekinthető. A survey jellegű és adminisztratív alapú adatgyűjtés lentebb áttekintett előnyeit tudja egyesíteni és gyengeségeit kompenzálni egy olyan rendszer, amely mindkét pályakövetési eljárással tud adatokat szolgáltatni. Az ebből fakadó előnyök kiaknázásának feltétele ugyanakkor az, hogy a két eltérő típusú adatgyűjtés felhasználási lehetőségeivel tisztában legyünk és azokat optimalizálni tudjuk. A kétféle adatgyűjtési szisztéma előnyeit és hátrányait az alábbi ábra összegzi.

12. ábra: A pályakövetési módszerek összevetése

A PÁLYAKÖVETÉSI ADATFORRÁSOK ÖSSZEVETÉSE		EDUCATIO
Intézményi DPR	Államigazgatási adatbázisok integrációja	
Az adatgyűjtés		
online kérdőíves kutatás	meglévő adatállomány összekapcsolása	
Válaszadási ráta		
10-15%	elvileg a teljes populáció	
Költségek		
intézményi adatfelvételek, szakértők, rendszer	az adatok rendelkezésre állnak, csak szakértő	
Folytonosság		
fenntartási időszakban (motiváció-függő)	folyamatos, nem motiváció-függő	
Adat-típusok		
értékelő, szubjektív adatok is	csak meglévő, objektív, statisztikai kategóriák	
Fejleszthetőség		
új kérdésekkel, témákkal korlátosan bővíthető	Időben és tartalmában is bővíthető	

Felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése 2. ütem
TÁMOP-4.1.3-11/1-2011-0001

Forrás: Veroszta 2015

Mindemellett a jelenlegi DPR nagy erőssége a kiinduláskor rendelkezésre álló **stabil finanszírozási bázis**, amely lehetővé tette a széles körű megalapozást és biztosította a működést a program induló szakaszában. A projektfinanszírozás jellegénél fogva azonban a fenntartási szakaszban mind az intézmények, mind a központi szakmai szervezet számára más forrásból szükséges biztosítani a rendszer működését, felételezve a korábbi szakaszokban lezajlott megfelelő szintű beépülést és legitimációt. Ekképpen a kezdeti finanszírozás, mint erősség a fenntartási szakaszban és a program további működése szempontjából akár gyengeségként is megjelenhet – a működtetésre vonatkozó központi (intézményi, szakpolitikai) döntések függvényében.

A rendszer másik erősségének a **rendszerességet** és – az intézményi modul esetében – a ciklikusságot kell tekintenünk. Az éves adatgyűjtések és a rendszeresnek mondható adatintegrációs projektek az eddigiekben stabil alapot adtak a pályakövetésnek.

Az eredmények rendszeresség révén megvalósuló **összevethetősége** szintén a rendszer pozitívuma. Ez a duális szisztémában több szinten is megvalósul. Egyrészt természetesen a két típusú adatgyűjtésen belül, a különböző végzett populációk vagy időbeni változások vonatkozásában, másrészt azonban az azonos populáción két forrásból (adminisztratív és survey) rendelkezésre álló adatok viszonylatában is. Ez a lehetőség jól kompenzálja a két típusú adatgyűjtés hátrányait.

A **nagyságrend** szintén az előnyök közé sorolható. Ilyen volumenű és gyakoriságú rendszeres adatgyűjtés nemzetközi viszonylatban is ritkának mondható. Az intézményi adatfelvételek éves szinten 20ezer fős adatbázisokat produkálnak, az adatintegráció révén egész évfolyamok (vagy akár több évfolyam) megközelítőleg teljes körű lefedése valósul meg.

A rendszer erősségének tekinthetjük a **kimenetek sokféleségét** is. A disszeminációs, kommunikációs funkciók mellett a DPR az intézményfejlesztésben, szakpolitikai döntéshozásban egyaránt hasznosul, emellett pedig jelentős kutatási kimenettel is bír.

2.2.2. Gyengeségek

A fenntarthatóság tekintetében problémaként jelentkezik a **kiszámíthatóság** hiánya. A TÁMOP fenntartási szakaszának lezárultával az intézményi DPR-ek beépülésén, belső motivációkon múlik a további működés. Az adatintegráció kapcsán pedig a stabil szakmai háttér ellenére nem épült ki az adatgyűjtés rendszerességét biztosító finanszírozási és szervezeti keretrendszer.

A legnagyobb gyengeségnek e ponton a stratégia hiányát kell tekintenünk. Jelenleg nincs átfogó koncepció a pályakövetési rendszer céljára, funkciójára és szervezeti kereteire vonatkozóan. A rendszer számos irányba fejleszthető, ám ezekről megalapozott döntés és a mögöttes feltételek biztosítása szükséges a fenntartó részéről.

A duális rendszer **kommunikációja** is a fejlesztendő területek közé sorolható. Itt egy olyan átfogó üzenet szükségeltetne, amely a felhasználók minden csoportja számára egyértelművé teszi, hogy a rendszer a maga komplexitásában, a két elemet egybefoglalva alkot teljes egészet. Jelenleg a különböző csoportok és csatornák esetében a DPR egy-egy oldala jelenik meg csupán hangsúlyosan, a két modul összekötése kevésbé jellemző.

2.3. Az intézményi modul fejlesztési lehetőségei

A felsőoktatási intézmények bevonódására és motivációira épülő intézményi pályakövetési modul mind országos, mind intézményi szinten számos előnnyel bír és több nehézséggel is küzd. Az intézményi modul önmagában is **kettős szerkezetű**. A központi és intézményi szint egybeépítése elkülönült országos adatgyűjtés és önálló intézményi pályakövetés vagy intézményi együttműködések helyett azt jelenti, hogy a DPR-nek egy programon belül mindkét szint igényeinek szükséges megfelelnie.

2.3.1. Erősségek

A kezdeti **finanszírozási bázis és a ciklikusság** a rendszer fentebb is kiemelt előnyei. Pozitívumnak tekinthető a centralizált működésből adódó stabil **szakmai kontroll és támogatási bázis**, amely egyben validálja is a helyi szintű adatgyűjtéseket, biztosítva azok minőségét.

Az intézményi DPR kezdettől fogva erősen támaszkodott a központ és az intézmények közti, illetve az intézmények között létrejött **együttműködésekre**, amelyek jelenleg is élő szakmai kapcsolatokat eredményeztek és a pályakövetés fontos alapjaként lehet rájuk a későbbiekben is építeni.

A rendszer előnye, hogy amellet, hogy **hazai fejlesztés, alkalmazkodik a nemzetközi trendekhez**, ami egyfelől a Magyarországon releváns kérdések beépítését (pl. kései diplomaszerezés) másfelől a rendszer nemzetközi láthatóságát is biztosítani tudja.

A DPR intézményi moduljával kapcsolatos problémákra a rendszeres monitoring eredményei is rávilágítanak (Garai 2014):

Eszerint az intézmények által működtetett pályakövetési rendszer erősségei az alábbiakban foglalhatók össze (intézményi képviselők által említett szempontok):

- Összehangoltság, koordináltság
- Szervezettség
- Hatékonyság
- Stabilitás
- Állandóság
- Kiszámíthatóság
- Értékelés
- Vezetői kommunikáció
- Magas válaszadási hajlandóság
- Egyszemélyi
- Egy osztályon összpontosul a felmérés lefolytatása és az eredmények feldolgozása
- Több osztály, illetve szervezeti egység együttműködése
- Többéves tapasztalattal rendelkező szakemberek szaktudása
- Jól működő csapat, akik minden anyagi támogatás nélkül is elvégzik a rájuk bízott feladatot
- Elkötelezett emberek viszik a projektet
- Hallgatók bevonása a kutatásba

- Öregdiák szolgáltatásokkal szoros együttműködés
- Informatikai háttér biztosított
- Saját lekérdező-szoftver
- Rendszeres, éves összehasonlításokra ad lehetőséget
- Központi kérdőívnek köszönhetően intézményi összehasonlításokra ad lehetőséget
- Az intézményi kihívásokra rugalmas és hatékony válaszokat ad
- Információkkal szolgál az oktatás minőségének fejlesztéséhez, a versenyképesség erősítéséhez
- A felmérés adatai TDK/szakdolgozat kutatási témaként is feldolgozásra kerülnek
- Külön kiadvány-sorozatok, oktatók és hallgatók közös publikációival
- Az adatok széles körű felhasználási lehetősége
- Az intézményi kérdések időszerű aktualizálása
- Elégedettségmérés
- A hallgatók munkaerő-piaci esélyei növelhetőek
- A visszacsatolás (feedback) hatékonysága növelhető
- A DPR beépül a minőségfejlesztési területbe
- Képzési kínálat továbbfejlesztése a visszajelzések alapján
- A hallgatói szolgáltatások továbbfejlesztése a hallgatói igények alapján
- Megfelelően strukturált blokkok
- A „Párbeszéd-modell”
- A felméréshez kapcsolódó felelősségi körök és hatáskörök szabályozottsága (szabályzat, utasítás)

2.3.2. Gyengeségek

Az intézményi modul veszélyeként a **szabályozási környezet** hiányossága azonosítható. A jelenlegi szabályozási környezetben a fenntartási időszak lezárultával a felsőoktatási intézmények adatszolgáltatási kötelezettsége alapvetően belső motiváció és érdekek függvénye lehet, emellett nagyban meghatározza a DPR intézményi beépülési szintje is.

Az **intézményen belüli** finanszírozási és szervezeti problémák nagymértékben kihatnak az adatgyűjtésre, jelen helyzetben inkább minőségi szinten, ami a későbbiekben magát a megvalósulást is veszélyeztetheti.

A központ és az intézmények **együttműködésével kapcsolatos érdekek** szintén gyenge pont lehet egy olyan helyzetben, ahol a DPR eredmények szakpolitikai felhasználása nem pontosan tisztázott.

A **finanszírozási nehézségek, a stabil rendszerfeltételek** hiánya intézményen belül és azon kívül is nehezíti a szakértői bázis stabilizálódását és az elköteleződés kialakulását.

A **közös módszertanból eredő terhek** az intézmények saját DPR törekvéseit csorbíthatják. A központi kérdőívblokk hosszúsága (tekintettel arra, hogy a végzetek teljességére kalibrált tartalomról van szó) leszűkíti az intézményspecifikus problémák megragadásának lehetőségét.

A fentiekkel illetve a választott – online kérdőíves – módszertannal összefüggésben az **alacsony válaszadási ráta** olyan komoly gyengeségnek tekintendő, amely hosszú távon az adatgyűjtés ellehetetlenüléséhez is vezethet.

Ugyancsak az intézményi monitoring alapján a felsőoktatási DPR szakemberek az alábbi tényezőket említették gyengeségként (Garai 2014):

- Egyszemélyi
- Nincs lehetőség tudásátadásra
- Nem elégséges az anyagi és a humán-erőforrás
- Csökkenő erőforrás
- Korszerűtlenné váló informatikai háttér
- Alacsony a hallgatók és a végzettek válaszadási aránya
- A bevonható hallgatók és végzettek száma nagyon nehezen növelhető
- Kitöltői motivációhiány
- A kérdőív az egymást követő években alig változik, ettől elmegy a hallgatók válaszadási kedve
- Az ETR rendszerben megadott hibás e-mail címek
- Elérhetőségek frissítésének korlátozott lehetősége
- Végzettek elérhetőségeinek változása
- Az eredmények alacsony szintű hasznosulása
- Az adatok felhasználása a fejlesztésekhez korlátos az alacsony válaszadási arány miatt
- Nem megfelelő külső kommunikáció
- Alacsony oktatói elfogadottság
- Nem kiépült intézményi hasznosulás
- Nincs eléggé beépülve a marketinginformációs rendszerbe
- Sok és hosszú kérdőív
- Kevés lehetőség az intézményt érintő speciális kérdésekre
- A kérdések megfogalmazása túlzottan Magyarország-specifikus, külföldi hallgatók nehezen értelmezik azokat
- Az eredmények nem összehasonlíthatóak hasonló külföldi (európai) eredményekkel
- A központi felmérések alapsokaságai közötti átfedések
- Részsokaságok elaprózása
- Több felmérés egyidejű lebonyolítása
- Korábban a központi DPR-től eltérően saját módszertan, csatlakozás után a központi előírások elégedetlenséget okoztak a hallgatók, végzettek és az adatfelvétellel megbízott munkatársak körében is

2.4. Az adatintegrációs modul fejlesztési lehetőségei

Az adatintegrációs modul jelenlegi megvalósítási szintjén egyfelől tartalmazza az adminisztratív adatok felhasználásából adódó általános előnyöket és hátrányokat, másfelől néhány specifikus, a hazai környezetre visszavezethető sajátossággal is bír (Nyüsti-Veroszta

2014). Mindezek alapvetően határozzák meg a rendszer fejlesztési lehetőségeit és a lehetséges stratégiai utakat.

2.4.1. Erősségek

Az adatintegrációs modul egyik fő erősségének a **hatékonyság** tekinthető. Ez költséghatékonyságként is értelmezhető, egyfelől **anyagi**, másfelől **időbeni** szempontok szerint. Ugyan az összekapcsolás költségével az adatkérőnek számolnia kell, az adatintegráció költsége nem éri el a survey típusú kutatások jelentős anyagi és időbeli költségigényét, tekintettel arra, hogy nem új adatok létrehozásáról, hanem meglévő adatvagyon újrafelhasználásáról van szó.

Az adatintegráció másik nagy pozitívumának a **lefedettség** tekinthető. Az adatok elvi teljes körűségét az adat- és összekapcsolási minőség módosíthatja ugyan, de még így is nagyon nagy adattömeg megmozgatására és hozzáférhetővé tételére lehet alkalmas. Ez a jellemző komoly módszertani előny, amennyiben kiküszöböli a survey (különösen az online survey) kutatásokhoz társuló válaszmegtagadásból származó szisztematikus hiba lehetőségét, biztosítva (pontosabban értelmezhetetlenné téve) az adatbázis reprezentativitását.

A **nagy elemszám** a fenti minőségi előnyök mellett azzal is jár, hogy kis elemszámú csoportok válnak a kutatás számára láthatóvá, vizsgálhatóvá, lehetővé téve speciális, atipikus élethelyzetek és kis képzési, munkavállalói csoportok elemzését is.

A **stabil kategorizáció** révén az adminisztratív adatbázisok megnyitják a későbbi bővíthetőség lehetőségét, ezáltal téve lehetővé akár longitudinális kutatások visszamenőleges vagy jövőbeni végzését (amennyiben erre a jogi lehetőség adott).

A kisebb csoportok mellett speciális, **nehezen hozzáférhető adatkörök** vizsgálatát is megkönnyítheti az adminisztratív adatok bevonása, amely pl. survey módszerrel csak nagy erőráfordítással gyűjthetőek vagy nagymértékben kitettek a válaszadó szubjektív megítélésének (pl. jövedelmi, foglalkozási adatok).

2.4.2. Gyengeségek

Az **adathiány** az adminisztratív adatbázisok esetén is komoly akadályt jelenthet. Ez lehet bizonyos „**vakfoltok**” létezése is, amelynek során egyes alcsoportok kiesnek a megfigyelésből (pl. külföldön munkát vállalók, nem bejelentett munkavállalás). Ezekben az esetekben bizonyos változók nem megfelelő feltöltöttségéről van szó.

Az adathiány másik, jóval gyakoribb esete a **változóhiány**. Ez az adatgyűjtés sorrendiségéből adódó diszfunkció, hiszen a meglévő adatbázisok esetében már rendelkezésre álló adattartalomhoz kell igazodnia a kutatásnak, így csak azokból a változókból válogathat, amelyek az eredeti adatbázis nyilvántartási, adminisztratív célját szolgálják. Tipikus hiányzó tartalmak a vélemények, motivációk, tervek területe, de a származási háttér tekintetében is pótolhatatlan hiányokkal szemesül a pályakövetési (és egyéb társadalomtudományi) kutatás, melyek miatt is elengedhetetlen a survey jellegű adatokhoz fordulás.

Szintén az adathiányok körét erősíti az adminisztratív célokat szolgáló kategorizáció **rugalmatlansága**. A nyilvántartási céllal létrehozott kategóriák nagy valószínűséggel nem

illeszkednek a kutatási célokkal, így ezekben az esetekben ezek pontos leírása, korlátaik megismerése elengedhetetlenül szükséges a felhasználásukhoz.

Az adminisztratív adatbázisok minőségét tekintve a legnagyobb problémát nem feltétlenül a nem megfelelő, sokkal inkább az **ellenőrizhetetlen minőség** jelentheti. A megbízhatóság növelésére szükséges – és ez a hazai rendszerben bevett gyakorlat – a több forrásból táplálkozó adatgyűjtés stratégiája, avagy az adatok utólagos összevetése, külső validálása más adatbázisok révén.

A fejlesztési lehetőségeket tekintve a fentebb áttekintett gyengeségek súlya többnyire új adatbázisok vagy változók bevonásával csökkenthető, illetve statisztikai eljárások alkalmazásával korrigálható. Mindezt folyamatos szakmai fejlesztési háttérmunkával lehet csak biztosítani.

LINKGYŰJTEMÉNY

I. NEMZETKÖZI VIZSGÁLATOK

CHEERS projekt	• http://www.uni-kassel.de/wz1/TSEREGS/sum_e.htm
REFLEX projekt	• http://www.reflexproject.org/
HEGESCO projekt	• http://www.hegesco.org/
Eurograduate projekt	• http://www.eurograduate.eu/
Eurydice Eurypedia	• https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Higher_Education

II. EURÓPAI ORSZÁGOK

2.1. Minisztériumok honlapjai

Egyesült Királyság	• https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-education
Franciaország	• http://www.education.gouv.fr/
Hollandia	• https://www.government.nl/ministries/ministry-of-education-culture-and-science
Írország	• http://www.education.ie/en/
Németország	• https://www.bmbf.de/
Olaszország	• http://www.istruzione.it/
Spanyolország	• http://www.mecd.gob.es/servicios-al-ciudadano-mecd/en/estadisticas.html
Finnország	• http://www.minedu.fi/OPM/?lang=en
Norvégia	• https://www.regjeringen.no/en/dep/kd/id586/
Svédország	• http://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-education-and-research/
Észtország	• https://www.hm.ee/en
Románia	• http://www.edu.ro/

2.2. Felmérések

Egyesült Királyság (DLHE felmérés)	• http://www.hecsu.ac.uk • https://www.hesa.ac.uk
Egyesült Királyság (LDLHE felmérés)	• https://www.hesa.ac.uk/index.php?option=com_collns&task=show_colln&Itemid=232&c=C04019&s=11&wvy=any&wvs=11&isme=1
Franciaország (SIES felmérés – minisztérium)	• http://www.enseignementsup-recherche.gouv.fr/pid24748/statistiques-analyses.html
Franciaország (Generations felmérés)	• http://www.cereq.fr
Hollandia (WO Monitor)	• http://vsnu.nl/f_c_studenten.html

Hollandia (HBO Monitor)	<ul style="list-style-type: none"> • http://roa.sbe.maastrichtuniversity.nl/roanew/wp-content/uploads/2015/05/Factsheet_HBO-Monitor_2014.pdf • http://www.vereniginghogescholen.nl/
Írország (First Destination Survey, HEA)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.heai.ie
Németország (Absolventenpanel)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.dzhw.eu
Németország (NEPS)	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.neps-data.de
Németország (KOAB projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • http://koab.uni-kassel.de
Olaszország (ISTAT – Statisztikai Hivatal)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.istat.it/en/education-and-training
Olaszország (AlmaLaurea)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.alma laurea.it
Spanyolország (Katalónia pályakövetési rendszere)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.aqu.cat/
Spanyolország (Katalónia pályakövetési rendszere)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.aqu.cat/
Finnország (Aarresaari Hálózat)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.aarresaari.net/home • http://www.toissa.fi/
Finnország (YOPALA)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.helsinki.fi/halvi/srno/english/organisation_and_activities/working_groups.html • http://www.aalto.fi/fi/midcom-serveattachmentguid-1e44877cc1213e0487711e4983681808b92653b653b/aalto_kandipalauteraporti_lokakuu_2013.pdf • https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/kyselyt/henkilokunnalle-kyselyt-ja-palautteet/kandipalaute/Kandipalaute%202013_1 • https://www.jyu.fi/yliopistopalvelut/kyselyt/henkilokunnalle-kyselyt-ja-palautteet/kandipalaute/Kandipalaute%202013_2 • http://web.abo.fi/aktuellt/Kandidatrespons_2_2013.pdf
Finnország (OPALA)	<ul style="list-style-type: none"> • https://opala.pkamk.fi/main.do?locale=en
Finnország (RAKETTI-projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • https://confluence.csc.fi/display/RAKETTI/RAKETTI-hanke
Finnország (intézményi példa)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.aalto.fi/en/studies/career_surveys/
Norvégia (Adminisztratív és statisztikai adatrendszerek)	<ul style="list-style-type: none"> • FS: United Student System: http://www.fellesstudentsystem.no/english/ • National register at Statistics Norway: http://www.ssb.no/en/utdanning?de=Tertiary+education • DBH: Database for Statistics on Higher Education: http://dbh.nsd.uib.no/omdbh/about.action

Norvégia (NIFU projektjei, statisztikái)	<ul style="list-style-type: none"> • Végzett hallgatók rendszeres felmérése (<i>Kandidatundersøkelsen</i>): http://www.nifu.no/forskning/kandidatundersokelsen/ • http://www.nifu.no/en/projects/hoyere-utdanning • http://www.nifu.no/en/statistikk/
Norvégia („Integrating Global Talent in Norway”)	<ul style="list-style-type: none"> • http://akademikerne.no/filestore/File_library/Akademikerne_mener/Rapporter/IntegratingGlobalTalentInNorway-SurveyReport-2013.pdf?issuosl=ignore
Svédország (LADOK)	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.ladok.se/index.php?id=32&L=1
Svédország (UKÄ: NU-statisztik adatbázis)	<ul style="list-style-type: none"> • http://uka.se/statistik--uppfoljning/statistikdatabas-om-hogskolan.html • http://english.uka.se/ • http://www.uk-ambetet.se/arkiv/rapporter/etableringenpaarbetsmarkneden2011examineradelasaret200910.5.575a959a141925e81d11e4a.html
Svédország (Statisztikai Hivatal statisztikái)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.scb.se/en_/Finding-statistics/
Észtország (EHIS: Eesti Hariduse Infosüsteem)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.ehis.ee/
Észtország (Országos Diplomás Pályakövetési vizsgálat)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.ace-economics.fi/kuvat/Eamets.pdf
Románia (Diplomások és a munkaerőpiac – APM)	<ul style="list-style-type: none"> • www.absolvent-univ.ro/home.aspx • http://www.absolvent-univ.ro/UserFiles/File/rezultate/results%202005-2009.pdf

III. TENGERENTÚLI ORSZÁGOK

Kanada (National Graduates Survey – nemzeti statisztikai hivatal pályakövetési vizsgálatai)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www23.statcan.gc.ca/imdb/p2SV.pl?Function=getSurvey&SurvId=122603&InstaId=122604&SDDS=5012
Kanada (oktatási minisztérium)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.cmec.ca/259/Programs-and-Initiatives/Education-Data--Research/Indicators/Overview/index.html
Dél-Afrika (Cape Higher Education Consortium)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.chec.ac.za/files/CHEC%20Graduate%20Survey%20FULL%20REPORT%20WEB.pdf • http://www.chec.ac.za/
Dél-Afrika (South African Graduate Recruiters Association)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.sagea.org.za/
Dél-Afrika (felsőoktatási minisztérium)	<ul style="list-style-type: none"> • http://www.dhet.gov.za/

Ázsia (UNESCO összehasonlító tanulmány a pályakövetésről)	<ul style="list-style-type: none"> • http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002157/215706e.pdf
Ázsia és Ausztrália (INDRADNET pályakövetési hálózat)	<ul style="list-style-type: none"> • http://ingradnet.org/index.php/tracer-studies/tracer-asia-and-australia

IV. A MAGYARORSZÁGI DPR KIMENETEI

4.1. Kiadványok

- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/dpr1_kotet
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/dpr1_angol
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/dpr2_kotet
- http://www.felvi.hu/diploman_tul/ebook/!DPR_ebook/dpr_e-book.html
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/dpr3_kotet
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/dprfuzet4_megjelent
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR/T413_Zarokotet_DPR.pdf
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/frissdiplomasok_2011
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/allamigazgatasi_adatbazisok_a_diplomas_palyakovetesben
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/frissdiplomasok_2011?itemNo=2
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/eurostudent/eurostudent_tanulmany_hu_VEGLEGE_S_web.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/eurostudent/eurostudent_studies_en_VEGLEGES_web.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_zarokotetek/zarokotet_2011.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_zarokotetek/zarokotet_2012.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_tanulmanyok/Diplomas_palyakovetesi_adatok_2013_Intezmenyi_adatfelvetelek_VEGLEGES_web.pdf
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/kiadvanyok/adminisztrativ_adatbazisok_in_tegracioja2013
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_tanulmanyok/DPR_adatintegracio_2014.pdf

4.2. Szakmai háttéranyagok

- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_modszertani_2013/dpr_modszertan_fejlesztes_nki_helyzetkep_2013.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_modszertani_2013/dpr_modszertan_fejlesztes_hazai_helyzetkep.pdf

- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/felsooktatasimuhely/dpr_monitoring_2014.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/Hallgatok_2012_zarotanutmany.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR_hallgatoi/hallgatoi2011_zarotanutmany.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/hallgatoi_motivacios_kutatas2009/kutatasi_jelentes_hallgatoi.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/diplomas_kutatas2010/DPR_diplomas_kutatasi_jelentes.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/diplomas_kutatas2010/diplomas2010_modszertani_leiras.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/DPR/diplomas2010_kerdoiv.pdf

4.3. Online kérdőívek és módszertan

- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_valtozatok
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/kerdoivek_2011tavaszi_felmeres
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_2012_tavaszi_felmeres
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/angol_2011tavaszi_kerdoivek
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_2013_tavaszi
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_2014tavasz
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/online_kerdoivek/online_kerdoivek_2015_tavaszi

4.4. Rendezvények, prezentációk

- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_es_avir_szakmai_workshop
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_szakmaiklub2_beszamolok?itemNo=1
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_szakmainapII_beszamolok?itemNo=4
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_szakmai_klub_3
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_szakmai_tovabbkepzes_2
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/szakmai_klub_IV_jogi_aspektusok
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/szakmai_nap_III_beszamolok
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/szakmai_tovabbkepzes3

- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/nemzetkozi_konferencia_berlin
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_avir_zarokonferencia
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/frissdiplomas_eselyek_munkaeropiacon
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/eredmenyeket_osszegzo_zarokonferencia
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/cedefop_study_visit
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/cedefop_study_visit?itemNo=2
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/szegedi_zaro_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/european_training_foundation_zagrab
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/eurostudent_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dprII_nyitoknf_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/frissdiplomasok2011_kotetbemuutato_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_forum_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/dpr_workshop_beszamolo
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/rendezvenyek/felsookt_konf_educiallitas2014
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/hazai_dpr/eurostudent_nemzetkozi_zarokonferencia
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/hazai_dpr/hazai_dpr_nemz_konf
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/EUROSTUDENT/eurostudent_ws
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/rendezvenyek/hera_muhelybeszelgetes
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/rendezvenyek/trakit_projekt_zarokonferencia
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/rendezvenyek/tempus_acces

4.5. Disszeminációs anyagok

- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/eredmenyek/palyakovetesi_adatok_2013
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/eredmenyek/palyakovetesi_adatok_2012
- http://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/dpr/eredmenyek/palyakovetesi_adatok_2011
- http://www.felvi.hu/diploman_tul/kutatasi_jelentes
- http://www.felvi.hu/diploman_tul/karriertervezes/alapszakok_karrierlehetosegei

4.6. Felsőoktatási Műhely publikációk

- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2014_1/femu_2014_1_101-116.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2012_2/FEMU_2012_2_75-84.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2012_2/FEMU_2012_2_33-50.pdf

- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2012_2/FEMU_2012_2_21-32.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2011_03/FEM_2011_3_61-78.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2011_02/FEMU_2011-2_83-92.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2010_3/Femu_2010_3_7-14.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2009_03/oldal27_60_veroszta.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2009_03/oldal13_26_fabri.pdf
- http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2008_01/oldal83_94_kissl.pdf

HIVATKOZÁSJEGYZÉK

- Allen, J. – van der Velden, R. (eds.) (2009): *Report on the Large-Scale Graduate Survey: Competencies and Early Labour Market Careers of Higher Education Graduates*. University of Ljubljana, Faculty of Social Sciences, Slovenia
- Fábri I. – Horváth T. – Kiss L. – Nyerges A. (2008): *Diplomás pályakövetés I. – Hazai és nemzetközi tendenciák*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK)
- Fodor Sz. – Veroszta Zs. (2013): Államigazgatási adatok pályakövetési célú integrációja a hazai gyakorlatban In: Garai O. – Veroszta Zs. (szerk.) *Államigazgatási adatbázisok a diplomás pályakövetésben*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. pp. 83-128.
- European Commission/EACEA/Eurydice (2014): *Modernisation of Higher Education in Europe: Access, Retention and Employability 2014*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/165EN.pdf
- European Commission/EACEA/Eurydice (2015): *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/182EN.pdf
- Gabel, M. – Hauschildt, K. – Mühleck, K. – Smidt, H. (2012): *Tracking Learners' and Graduates' Progression Paths – TRACKIT*. European University Association, 116 p.
- Gál A. (2013): Adminisztratív adatok pályakövetési célú felhasználásának nemzetközi gyakorlata. In: Garai O. – Veroszta Zs. (szerk.) *Államigazgatási adatbázisok a diplomás pályakövetésben*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály. pp. 5–47.
- Galasi P. – Nagy Gy. – Varga J. (2004): *Fiatal diplomások munkaerő-piaci helyzetének változása 1999-2003*. Jelentés a FIDÉV kutatás első követéses felvételének eredményeiről, Budapest.
- Garai O. (2014): *DPR Monitoring 2014*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 42 p.
- Halász G. (2002): Az állam szerepének változása a modern közoktatási rendszerek szabályozásában. *Iskolakultúra*, 2002/4. pp. 3–11.
- Hordosy, R. (2014): *Who knows what school leavers and graduates are doing? Comparing information systems within Europe*. Comparative Education.
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03050068.2014.887370#.VsDHwFThCt8>
- Horváth T. – Fábri I. – Nyerges A. (szerk.) (2009): *Diplomás Pályakövetés II. Elhelyezkedés, alumni, jó gyakorlatok*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft – Országos Felsőoktatási Információs Központ
- Horváth T. – Kiss L. – Nyerges A. – Roberts É. (2009): *Diplomás pályakövetési kézikönyv*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. – Országos Felsőoktatási Információs Központ (OFIK)

- Kiss L. (2015): Diplomával a rendszerváltás előtt. *Felsőoktatási Műhely*, VIII. évfolyam 4. szám. pp. 13-43. (megjelenés alatt)
- Kuráth G. (2009): DPR kommunikáció lehetőségei. In: Horváth T. – Kiss L. – Nyerges A. – Roberts É. (szerk.) *Diplomás Pályakövetés kézikönyv*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest. pp. 125-137.
- Kuráth G. (szerk.) (2013): *Intézményi Diplomás Pályakövetés – DPR a Pécsi Tudományegyetemen* Kézikönyv. Pécsi Tudományegyetem. 98 p.
- Nyüsti Sz. – Veroszta Zs. (2014): *Diplomás pályakövetési adatok 2013 - Adminisztratív adatbázisok integrációja*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. 114 p.
- Nyüsti Sz. – Veroszta Zs. (2015): *Diplomás pályakövetés 2014 – Adminisztratív adatbázisok integrációja – Gyorsjelentés*. EDUCATIO Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Róbert P. (2010): Öt évvel végzés után: diplomás pályakezdés nemzetközi összehasonlításban. In: Kolosi T. Tóth I. Gy. (szerk.): *Társadalmi riport 2010*. http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-930/publikaciok/tpubl_a_930.pdf
- Sagi, M. (2009): *Integrated Report: The Findings of the Hegesco Project*, TARKI Social Research Institute. http://www.decowe.org/static/uploaded/htmlarea/finalreportshegesco/HEGESCO_Integrated_Report.pdf
- Schomburg, H. – Teichler, U. (2006): Higher Education and Graduate Employment in Europe. Results of Graduate Surveys from Twelve Countries. Dordrecht, Springer. *Higher Education Dynamics*, vol. 15.
- Andrée Surcock (2015): *Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities*. European University Association. http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/EUA_Trends_2015_web
- Szabó Á. (2013): Államigazgatási adatbázisok integrációjának hazai közege. In: Garai O. – Veroszta Zs. (szerk.): *Államigazgatási adatbázisok a diplomás pályakövetésben*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. pp. 47–83.
- Várhalmi Z. (2012): *Diplomás pályakezdők a versenyszektorban 2011*. MKIK GVI 38 p.
- Veroszta Zs. (2009): Pályakövetési felmérések szervezeti sokfélesége. In: Horváth T. – Fábri I. – Nyerges A. (szerk.): *Diplomás Pályakövetés II. Elhelyezkedés, alumni, jó gyakorlatok*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft – Országos Felsőoktatási Információs Központ, pp. 7–17.
- Veroszta Zs. (2013): *Diplomás pályakövetési adatok 2011*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 2013.
- Veroszta Zs. (2015): *A felsőoktatási kibocsátás mérésének lehetőségei*. Oktatási Indikátor Munkacsoport ülése. 2015. június 3.